

330.34(063)+

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

НАУКОВО – ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ, АСПІРАНТІВ І
СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
„ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ”,
присвяченої Дню науки в Україні

(20-29 КВІТНЯ 2006)

ТОМ I

Л. К. В.

Суми
Вид-во СумДУ
2006

Україна
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА
Читальний зал 124

Сумський державний
університет
БІБЛІОТЕКА

429165

330.366 (063)

УДК [330.34 + 330.336] (063)

Тези доповідей науково - технічної конференції
викладачів, співробітників, аспірантів та студентів.

Збірник об'єднує тези доповідей науково – технічної
конференції за результатами науково – дослідної
роботи викладачів, співробітників, аспірантів та
студентів Сумського державного університету.

Суспільні науки. Економіка. Екологія.

Сумський державний університет, 2006

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ, ЕГО ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Боронос В.Н., Шевченко Т.И.

Экономическое развитие общества в целом и благополучие каждого человека определяются в конечном итоге успехами в осуществлении инвестиционных проектов. Повышение в свою очередь влияния институтов на экономическую (а зачастую и на иные сферы) жизнь общества вызывает необходимость в определении такого понятия как «институциональное инвестирование».

Различные источники трактуют понятие инвестиций самыми различными способами. В большом экономическом словаре дано следующее определение: инвестиции – это совокупность затрат, реализуемых в форме долгосрочных вложений капитала в промышленность, сельское хозяйство, транспорт и другие отрасли хозяйства. Более правильным будет определить инвестиции как денежные средства, ценные бумаги, иное имущество, в том числе имущественные права, иные права, имеющие денежную оценку, вкладываемые в объекты предпринимательской деятельности или иной деятельности в целях получения прибыли или иного полезного эффекта.

По-разному и классифицируют инвестиции. Согласно одному источнику, инвестиции в зависимости от цели и срока вложений делятся на стратегические (в большинстве литературы встречается также термин «реальные») и портфельные. В зависимости от юридического статуса инвестора этот же источник подразделяет инвестиции на: частные, институциональные и профессиональные.

Частные (индивидуальные) инвесторы (физические лица) вкладывают, как правило, собственные сбережения в портфели ценных бумаг на самые разные сроки и практически лишены возможности целенаправленно влиять на рынок.

Институциональные инвесторы – это государство, компании (в том числе эмитенты) и специализированные инвестиционные институты (инвестиционные компании и фонды, пенсионные фонды, страховые компании и т. д.). В роли профессиональных инвесторов выступают профессиональные участники фондового рынка, имеющие

право делать инвестиции от своего имени (банки, дилеры, некоторые брокеры и т. д.).

Другие же источники в зависимости от цели вложения делят инвестиции на портфельные и институциональные, заявляя тем самым о том, что «институциональность» инвестиций предполагает покупку прав контроля над объектом, достижение иных целей кроме получения прибыли от данного объекта (например, включение его в финансово-промышленную группу).

Есть также мнение, что институциональное инвестирование имеет своей целью развитие институций, то есть правил, норм, механизмов и систем взаимоотношений, которые определяют существование институтов, их взаимодействие и развитие.

Итак, что же такое институциональное инвестирование? Общий вывод, который можно сделать из вышеприведенных определений, будет следующим: институциональное инвестирование — это вложение средств институтами на цели, предусматривающих достижение как экономического, так и других эффектов, при чем превалировать может социальный, экологический эффекты. Такое вложение средств и вызывает развитие институций, и может иметь целью приобретение прав собственности.

Несомненно важным будет экологическое содержание институциональных инвестиций. Во-первых, финансирование и кредитование различных программ и научно-технических проектов, направленных на улучшение качества окружающей природной среды, а также обеспечение экологической безопасности населения, требует вмешательства институциональных инвесторов — государства, крупных корпораций, фондов, групп, банков и международных финансовых структур. Во-вторых, преследуя иные цели, ожидая получить набор различных эффектов, институциональные инвесторы зачастую в этот набор добавляют и экологический эффект. В-третьих, законодательство многих стран предписывает обязательное наличие в инвестиционном проекте (направленном на масштабное внедрение средств, изменение инфраструктуры, производственного процесса и т.п.) экологического раздела, предусматривающего описание эффекта, который скажется на окружающей среде.

В результате экологическое содержание институционального инвестирования приводит к созданию на предприятиях систем экологически ориентированного менеджмента.

АССИМЕТРИЧНОСТЬ ИНФОРМАЦИИ КАК ФАКТОР ВОЗНИКНОВЕНИЯ ТОВАРНО-ДЕНЕЖНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Шевченко Т.И.

Деньги, как результат развития товарно-денежных отношений, существуют также давно, как и человеческая цивилизация.

После возникновения человеческих общин путем эволюционного развития внутриобщинных отношений сложились первые задатки разделения труда. Именно этот процесс приводит к относительной его специализации внутри общины. Изготовленный продукт (добыча от охоты, найденная еда) распределялся в зависимости от существующей иерархии в племени, права собственности на него имела вся община. Зачастую его не хватало для удовлетворения первичных потребностей всех членов племени.

Со временем, путем внедрения и усложнения первых прообразов орудий труда, периодически начали возникать излишки в продукции (вследствие повышения урожайности, случайной удачи на охоте), причем эти излишки носили периодический характер, и в целом излишек одного продукта не заменял недостаток другого.

С дальнейшим развитием продуктивных сил возникновение излишков стало приобретать систематический характер, и возникла необходимость в их перераспределении. Именно из-за этой необходимости и возникли товарно-денежные отношения.

В литературе приводятся два подхода к возникновению денег: рационалистическая и эволюционная концепции. Первая объясняет происхождение денег как результат соглашения между людьми. Вторая – что вне воли людей определенные товары выделились из общей массы и заняли особенное место в товарных отношениях.

Однако, что именно заставляло людей вступать в товарно-денежные отношения? Неужели разделение труда? Разделение труда лишь породило излишки товаров, которые не потреблялись самим «производителем» и с которыми нужно было что-то ему делать.

Первым, что приходило и приходит в голову каждому человеку (по крайней мере, абсолютному большинству людей) – излишек чего-либо может быть обменян на другие предметы потребления, в которых есть недостаток или которые присутствуют не в столь значительном избытке.

Представим ситуацию, когда человек сталкивается с необходимостью обменять свой излишек на необходимый ему продукт. Первая проблема, с которой он сталкивается, — это недостаток информации о наличии спроса на его товар (то есть людей желающих получить излишек его продукта) и предложения необходимых ему предметов. Он знает, сколько труда он затратил на изготовления своего товара, насколько необходим ему другой предмет потребления, однако он не знает сколько труда было вложено на изготовление этого предмета. Т.е. он может представить в какой пропорции он будет обменивать товары, однако не знает, справедлив ли будет этот обмен. Как известно в то время нередко были случаи цепочки многократных обменов (когда первый товар обменивался на какой-либо второй, тот — на третий, а лишь третий обменивался на необходимый). В такой ситуации у рассматриваемого человека вообще не было информации о товарах, которые присутствуют в этой цепочке: нужды в них он не испытывал, изготовлением их он тоже не занимался. Следовательно возникала опасность того, что мог бы быть совершен неравноценный обмен и в результате человек чувствовал себя обделенным. Чтобы избежать такой ситуации, люди заранее узнавали, какие товары пользуются всеобщим спросом, приблизительно знали сколько труда требуется на их изготовление. тем самым избегая *асимметричности информации*.

Под асимметричностью информации понимается такая ситуация, при которой различные участники рынка имеют о предмете их взаимоотношений разную информацию. Например, в приведенном выше примере каждый участник товарных отношений знал, сколько труда он потратил на изготовление товара и насколько ему необходим другой определенный товар, однако не знал, сколько труда требуется на изготовление всех (или большей части) других товаров и насколько необходимы все товары другим участникам рынка (включая и его собственный).

Можно сделать вывод, что именно недостаток информации, ее асимметрия заставляла (и заставляет) участников рынка находить уникальный товар, информация о котором доступна всем (или все участники наделены ею в равной степени — пусть даже эта информация будет неверна) и тем самым снижать так называемый информационный разрыв.

НЕЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ ИНВЕСТИРОВАНИЯ

Шевченко Т.И., Яковлев А.В., Константинов А.В.

В современном экономическом словаре термин «эффект» определяется как достигаемый результат в его материальном, денежном, социальном (социальный эффект) выражении. В приведенном определении можно выделить две составляющие результата: экономический эффект (материальное и денежное выражение) и неэкономический, который, кроме социального, можно дополнить культурным, экологическим и т.п. выражением.

При стандартном анализе инвестиционных проектов с расчетом параметров его эффективности, нормы доходности, текущей стоимости зачастую не рассматриваются иные (неэкономические) эффекты или не учитываются при выборе варианта осуществления проекта. Только лишь при экономическом наполнении – отображении любого из этих эффектов в денежном или материальном выражении происходит их учет в проектном анализе. Например, при угрозе штрафов (при нарушении экологических норм), исков (при ущемлении прав человека) возникает вероятность понести убытки в денежном или материальном выражении (в виде конфискации), которую можно отразить в проекте – в виде ожидаемых потерь.

В случае если проект носит узкоспециальный, неэкономический характер (т.е. в сущности, является убыточным), то на всех стадиях исполнения проекта осуществляется анализ полученных неэкономических результатов с поставленной целью. В таком случае происходит учет неэкономического эффекта, но этот учет вполне закономерен и объясним неэкономичностью цели проекта. Даже и в этом случае не всегда учитываются все составляющие (социальные, культурные и пр.) неэкономического эффекта. Например, если проект является социальным (повышение уровня компьютерной грамотности в селах, создание системы так называемых волонтеров по оказанию помощи пожилым людям), то в этом случае, даже при детальном анализе соответствия «социальных» результатов, может не производиться анализ возможных иных неэкономических эффектов (например, культурного).

В виду большой значимости социальных факторов, данные эффекты начинают иметь все большее влияние на экономику.

ПРОБЛЕМА ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Ілляшенко К.В.; Бузова Т.П.

Однією з фундаментальних характеристик для економіки кожної країни є енергоемність валового внутрішнього продукту (ВВП), яка визначається як обсяг споживання паливно-енергетичних ресурсів для задоволення енергетичних виробничих і невиробничих потреб країни на одиницю ВВП. Енергоемність українського ВВП у 3—5 разів перевищує аналогічні показники для розвинених країн. Висока енергоемність ВВП в Україні спричинена важкою ситуацією у сфері ПЕК і енергозабезпеченні країни, яка є наслідком дії таких негативних факторів:

- значною часткою морально застарілих і фізично зношених основних фондів у галузях ПЕК;
- кризою платежів за використані енергоресурси, яка все ще триває, необ'єктивними (досить часто) цінами на ПЕР і не зовсім обґрунтованою податковою та амортизаційною політикою, що не дає змоги галузям ПЕК не лише вкладати кошти у свій розвиток, а й у багатьох випадках навіть забезпечити фінансування поточної діяльності - проведення ремонтів, закупівлю необхідної сировини, матеріалів тощо;
- значною часткою імпортованих ПЕР у паливно-енергетичному балансі країни за майже монопольної залежності від єдиного постачальника - Росії. За такої ситуації Україна змушена була імпортувати окремі види палива, передусім природний газ, часто за необґрунтовано високими цінами;
- реформуванням системи управління ПЕК країни та прагненням впровадити у галузях ПЕК ринкові механізми регулювання діяльності за відсутності необхідних умов: стабільної та повної законодавчої бази, сталої системи оподаткування, розвинених фондового та фінансового ринків, привабливого інвестиційного клімату тощо;
- низьким експортним потенціалом України, що разом із кризою платежів ускладнює оплату імпортованих ПЕР і спричиняє зростання заборгованості;

- неможливістю фінансового забезпечення прийнятих (затверджених) органами законодавчої та виконавчої влади важливих програм розвитку ПЕК, підвищення ефективності використання ПЕР та енергозбереження (зокрема, Програми структурної перебудови економіки, Національної енергетичної програми, Комплексної державної програми енергозбереження) в умовах економічної кризи та хронічного дефіциту бюджетних коштів, за рахунок яких, здебільшого, передбачалась реалізація цих програм.

Вирішенню ключових проблем енергетики в країні сприятиме розробка та реалізація довгострокової енергетичної політики, яка повинна включати:

1. Розробка і запровадження законів, стандартів, нормативів, податків на викиди шкідливих викидів, на використання імпортованих енергоносіїв, налагодження обліку шляхом використання лічильників ресурсів, державна підтримка впровадження нових ефективних видів техніки, технологій, матеріалів, а саме пільгове оподаткування тієї частини прибутку підприємств, яка отримана в результаті запровадження енергозберігаючих проектів.

2. Стимулювання створення служб енергоменеджменту на підприємствах усіх форм власності й відомчого підпорядкування; це вже протягом перших 12—18 місяців може дозволити без серйозних витрат знизити витрати на енергоресурси на 5—6%;

3. Пільговому оподаткуванні тієї частини прибутку підприємства, яка спрямовується на запровадження енергозберігаючих проектів. Найважливішими, першочерговими заходами податкового стимулювання є модернізація ПЕК, а саме вітроенергетика, що зумовлюється надзвичайно великими площами території України з вітропотенціалом, достатнім для рентабельної роботи сучасної віротехніки і високими конкурентоспроможними техніко-економічними показниками.

Актуальним є також розвиток малої гідроенергетики, що зумовлюється найвищою рентабельністю ГЕС у порівнянні з іншими джерелами енергії. Це важливо для нинішніх економічних умов в Україні.

ПРОВЕДЕННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Ілляшенко Т.О., Бондар О.

Проведення санації відбувається за рішенням суб'єкта господарювання, що перебуває в кризі при загрозі неплатоспроможності (досудова санація), а також із ініціативи уповноваженого органу та кредиторів (санація на вимогу кредиторів). Метою фінансової санації є покриття поточних збитків і ліквідація причин їх виникнення, а також поновлення і збереження ліквідності та платоспроможності підприємства.

Процес фінансового оздоровлення підприємства починається з виявлення і аналізу причин та факторів фінансової кризи. З цією метою проводиться санаційний аудит, метою якого є оцінка рівня фінансової кризи та виявлення фінансової спроможності її подолання на підприємстві на підставі проведення аналізу його фінансово-господарської діяльності.

За формальними ознаками розрізняють санацію без залучення на підприємство додаткових фінансових ресурсів та санацію із залученням нового фінансового капіталу. Санація без залучення на підприємство додаткових фінансових ресурсів проходить шляхом реструктуризації підприємства. Санація із залученням нового фінансового капіталу проходить за рахунок власних коштів підприємства, коштів власників, коштів кредиторів та державних коштів. В окремих випадках держава може здійснювати методи сприяння санації суб'єктам підприємницької діяльності через надання податкових пільг та створення особливих умов для функціонування підприємств.

У випадку нездатності суб'єкта підприємницької діяльності у повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями або сплатити обов'язкові платежі через недостатність в нього активів у ліквідній формі, він визнається в судовому порядку банкрутом, після чого розпочинається ліквідаційна процедура.

Ліквідаційна процедура передбачає сукупність заходів щодо підприємства, стосовно якого прийнято рішення про банкрутство, що спрямовані на задоволення вимог кредиторів, - продажу майна боржника та ліквідацію його як юридичної особи. Ця процедура проводиться ліквідаційною комісією, яка призначається господарським судом.

ЧИ ПОТРІБНІ УКРАЇНІ ПДВ-РАХУНКИ

Ілляшенко Т.О., Чечель В.Г.

Одним із варіантів розв'язання проблеми ефективності функціонування ПДВ є ідея запровадження в Україні спеціальних рахунків, на яких би обліковувалися лише кошти ПДВ. На думку прихильників системи ПДВ - рахунків, її запровадження зможе комплексно розв'язати проблемні питання в адмініструванні цього податку та унеможливити заниження податкових зобов'язань платників податку незаконними способами, що дасть змогу збільшити надходження до бюджету та створити умови для скорочення термів відшкодування ПДВ.

З іншого боку, ПДВ-рахунки можуть стати причиною зниження ліквідності підприємств, призвести до зростання цін та деяких інших негативних наслідків. Залишаючись одним із головних елементів податкової системи, ПДВ останнім часом поступово втрачає свою фіскальну роль і фактично використовується як інструмент регулювання виконання бюджету: збільшуючи чи зменшуючи обсяги відшкодування ПДВ, держава у такий спосіб регулює показники виконання його дохідної частини. За даними Рахункової палати, залишок невідшкодованих сум податку станом на перше 01.01.04 становив 6,4 млрд. грн., з яких 1,8 млрд. грн. – прострочена бюджетна заборгованість. У 2003 році 65% надходжень ПДВ були забезпечені завдяки оподаткуванню імпорتنих операцій.

Суб'єктами законодавчої ініціативи щодо запровадження ПДВ-рахунків в Україні виступили одночасно президент України та деякі народні депутати на думку яких, запровадження окремих поточних рахунків з ПДВ зможе комплексно розв'язати проблемні питання в адмініструванні цього податку. Поряд із поточними рахунками платники податку зобов'язані відкрити додатковий спеціальний рахунок для розрахунків з ПДВ який використовується для розрахунків з ПДВ між постачальниками та покупцями товарів, а також при розрахунках з державним бюджетом. Для проведення операцій з придбання товарів чи послуг платник податку має оформляти два платіжних доручення, перше – на основну суму платежу за придбанням товарів, за винятком ПДВ, друге – на відповідну суму ПДВ.

За відсутності необхідної суми коштів для перерахування ПДВ при придбанні товарів платник податку поповнює спеціальний рахунок зі своїх поточних рахунків. Таким чином грошові потоки з ПДВ відокремлюються від інших грошових потоків та залишаються замкнутими в системі окремих спеціальних рахунків.

При нестачі коштів на спецрахунку його можна поповнити з розрахункового, а рух коштів у протилежному напрямку заборонено. Контроль за здійснення таких операцій покладено на банки. Автори системи спецрахунків пропонують заборонити розрахунки з ПДВ у негрошовій формі – розрахунки векселем за товари повинні супроводжуватися перерахуванням ПДВ у грошовій формі. По-перше, фіскальні органи зможуть просто звіряти декларації платників з інформацією банку, а по-друге, інформація про щоденні збільшення сумарних залишків на спецрахунках з усієї країни може стати основою нових технологій планування та прогнозування збирання податків.

Позитивним автори вважають і низьку вартість впровадження системи – вона майже не потребує масштабного фінансування, адже головну частину роботи візьмуть на себе банківські установи. У разі запровадження даної системи можуть виникнути проблеми:

- «заморожування» обігових коштів на спецрахунках;
- Зростання витрат платника на виконання податкового законодавства;
- Можливе зростання цін в економіці;
- Можлива відмова платників ПДВ працювати з неплатниками;
- Порухення принципу податкової нейтральності.

Зважаючи на вищесказане, можна зробити висновки:

1. впровадження ПДВ-рахунків може привести до збільшення доходів державного бюджету, поліпшити адміністрування ПДВ, створити умови для скорочення термінів відшкодування ПДВ з бюджету.

2. частину проблем, що можуть виникнути у зв'язку із можливим «заморожуванням» коштів на спецрахунках, може розв'язати запровадження дозволу на двосторонній рух коштів між поточним рахунком і спеціальним, надання можливості використовувати кошти ПДВ-рахунка на сплату не лише ПДВ, а й усіх інших платежів до бюджету.

ПРОБЛЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Іваненко А.П., Яцина Г.В.

Банкрутство підприємства є відносно новим явищем для економіки України. Практика показує, що в умовах нестабільності економіки, дорогих грошей, часто змінюваного законодавства тощо, багато підприємств баланують на межі банкрутства. Вказане ускладнює об'єктивну оцінку ймовірності банкрутства підприємств, що значно утруднює процедури та процеси – визначення вартості бізнесу, інвестування, а також порушує рівновагу на всіх рівнях та в усіх ланках економіки, унеможлиблює її сталий та поступальний розвиток. Тому проблематика діагностики банкрутства є актуальною як для економічної науки взагалі, так і для господарської практики в Україні.

Мета прогнозування банкрутства підприємства – ідентифікація потенційної загрози банкрутства для своєчасного застосування системи заходів із профілактики та нейтралізації негативних тенденцій у фінансовому становищі підприємства.

Одним з ефективних інструментів системи раннього прогнозування та попередження банкрутства підприємства є відповідний дискримінантний аналіз.

Найвідомішими моделями дискримінантного аналізу є системи показників Бівера та Вайбеля. Також використовують модель Альтмана, Беєрмана та Краузе, які є не досить популярними у вітчизняній практиці. Це зумовлено:

- недостатнім рівнем достовірності показників, що відображаються у фінансовій звітності (подвійна бухгалтерія);
- неможливістю розробки власних об'єктивних і достовірних галузевих дискримінантних функцій.

Таким чином, проблеми, які стримують створення якісної методики прогнозування ймовірності банкрутства в Україні і надалі залишатимуться актуальними адже наразі їх розв'язання неможливе.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Савченко К.В., Яценко Е.

Поняття банкрутства органічно притаманне сучасним ринковим відносинам. Низький рівень інтегрованості вітчизняної економіки, неефективне використання застарілих технологій, різке погіршення кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринків спричиняють помітні симптоми банкрутства на багатьох підприємствах України.

Заходи по усуненню банкрутства підприємства переважно мають бути направлені на ефективне управління фінансами і виробництвом, правильне визначення стратегічних цілей і тактики їх реалізації.

Централізована санаційна підтримка може проводитися :

- Шляхом прямого бюджетного фінансування ;
- Непрямими формами державного впливу.

Пряме державне фінансування санації підприємств може здійснюватися на поворотних (бюджетні позички) і безповоротних засадах (субсидії, дотації, повний або частковий вступ державою акцій підприємств, що перебувають на межі банкрутства).

Одним з основних непрямих методів державної санаційної підтримки є надання їм дозволу порушення антимонопольного законодавства (ефект масштабу).

Особливе значення має фіскальна підтримка, пов'язана зі стимулюванням різних форм фінансування виробничо-технічних санаційних заходів.

Антикризові заходи на макрорівні економіки мають бути комплексними і поєднувати у собі грошово-кредитну, фінансову і соціальну політику. Є необхідним проведення структурної промислової політики з виділенням 3-4 пріоритетних галузей промисловості, на підтримці яких треба зосередити зусилля. Така підтримка в Україні може бути направлена на виробництво харчових продуктів, суднобудування, авіабудування, деякі галузі машинобудування, енергетика.

Комплексне застосування всіх вказаних методів забезпечить стабільне функціонування підприємств.

СОЦІАЛЬНО-ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Савченко К.В., Шептун А.

В умовах реформування української армії постає питання: яким чином стимулювати службу у збройних силах? Як забезпечити військовослужбовцям захист від життєвих негараздів? Як створити пристойні умови для служби?

Метою реформування української армії є створення національного війська з урахуванням світових норм і стандартів соціального забезпечення військовослужбовців, унормування чинного законодавства відповідно до нових умов.

Програма реформування Збройних сил України здійснюється за такими напрямками:

- ✓ значне скорочення Збройних сил України: до кінця 2005 року - до 200 тис. осіб (з них 160 тис. військовослужбовців), подальше скорочення армії до 2015 року — до 90—100 тис. осіб;
- ✓ створення на початку 2006 року трьох видів збройних сил загальною чисельністю 200 тис. осіб;
- ✓ соціальний аспект (гарантії щодо житла, підвищення грошового забезпечення, тощо). На 2005 рік потребу в коштах військовики визначили в 14,0 млрд. грн., Департамент фінансів Міністерства оборони України зробив заявку на 7,1 млрд. грн., а уряд призначив лише 5,8 млрд. грн.

На скорочення армії у 2004 році витрачено 1,2435 млрд. грн., у 2006 році планується — 1,716 млрд. грн. При цьому повне забезпечення армії планують розпочати після 2009 року.

Зменшення державних витрат на оборону випереджає процес скорочення чисельності особового складу, кількості озброєнь і військової техніки Збройних сил України.

Військовослужбовцям, звільненим без права на пенсійне забезпечення, гарантується безплатна соціальна та професійна адаптація за рахунок коштів державного бюджету, виплата щомісячної допомоги в розмірі окладу за військове звання на період працевлаштування, але не більше шести місяців.

Проблема забезпеченості житлом військовослужбовців, є однією з найскладніших проблем. Відповідною постановою уряду в

2004 році затверджено Порядок кредитування будівництва, згідно з якою військовослужбовці, що перебувають на квартирному обліку за місцем служби, мають право отримати кредити для будівництва та купівлі житла. Видатки на придбання житла військовослужбовцям у Державному бюджеті України на 2005 рік збільшено на 90,4% порівняно з бюджетом 2004 року, що становить 579,7 млн. грн. Керівництво військового відомства вирішує житлові питання шляхом цільової закупівлі та будівництва житла за рахунок державних коштів.

Принцип щодо контрактів з інвесторами буде простим і прозорим: оцінюється земельна ділянка, визначається скільки і яке житло там будуватимуть. Потім вираховується відсоток, що надходить на рахунок Міністерства оборони. На цю суму військове відомство одержуватиме від інвесторів квартири. Заплановано також сформувати потужний фонд службового житла, при цьому за комфортністю воно відповідатиме сучасним стандартам. Прийняті відповідні рішення і про створення належних соціально-побутових умов для військовослужбовців, які проходять службу за контрактом. Водночас планується удосконалити механізм надання безвідсоткових кредитів для будівництва та придбання житла. Члени сімей військовослужбовців, які загинули, та особи, звільнені у відставку, забезпечуватимуться житлом у визначені законом терміни.

Внаслідок непродуманої державної політики відкритим лишається питання грошового забезпечення військовослужбовців. З січня по березень 2005 року військовослужбовці отримували грошове забезпечення менше, аніж в 2004 році. Це сталося тому, що розміри надбавки за безперервну службу в Збройних силах України можуть змінюватись залежно від обсягів бюджетного фінансування.

Медична допомога через обмеженість фінансування надається лише половині військовослужбовців та ветеранів військової служби із кількості що визначена законодавством України.

Отже, українська армія потребує впровадження додаткових фінансово-соціальних заходів для забезпечення її функціонуванні й подальшого розвитку, найголовнішими завданнями яких є: розвиток і вдосконалення соціальної сфери, повне задоволення культурних і економічних потреб та інших інтересів військовослужбовців і членів їх сімей.

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Савченко К.В., Яковлева Г.

Сфера освіти для успішної своєї діяльності потребує налагодження певної системи відносин щодо забезпечення фінансовими ресурсами. Фінансування освіти — це система відносин стосовно формування, розподілу й використання фінансових ресурсів у сфері освіти. Актуальною проблемою сучасної господарської практики є перехід навчальних закладів на казначейську систему обслуговування. Найголовніша характеристика казначейської системи виконання бюджету та її відмінність від банківської полягає в тому, що казначейство концентрує в єдиній системі два потоки грошових ресурсів, які виникають у процесі виконання бюджету, — дохідний і витратний — на єдиному казначейському рахунку. Окрім того, казначейська система передбачає здійснення функцій контролю за цільовим спрямуванням коштів навчальних закладів та управління наявними коштами, які консоліднуються на єдиному казначейському рахунку.

429/65
Головне завдання казначейського обслуговування — сприяти оптимальному управлінню доходами та витратами навчальних закладів. Це завдання охоплює широкий спектр функцій.

По-перше, казначейство виконує у державі функцію головного бухгалтера. Воно готує фінансові звіти та діє як злагоджений механізм, що концентрує бюджетні кошти в єдиній системі рахунків підпорядкованих структур і створює єдину інформаційну базу з виконання бюджету.

По-друге, здійснюючи контроль за всіма операціями, пов'язаними з надходженнями та витратами, казначейство виконує також роль касира держави.

Навчальні заклади мають право відкривати в органах Державного казначейства бюджетні та не бюджетні рахунки. Бюджетні рахунки — це рахунки, які відкриваються в органах Державного казначейства для зарахування надходжень, здійснення операцій клієнтів з бюджетними коштами та здійснення операцій, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх і внутрішніх боргових зобов'язань, загальнодержавних видатків, рахунки для обліку операцій із фінансування бюджетів.

Не бюджетні рахунки — рахунки, які відкриваються органами Державного казначейства України у випадках, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, установам за операціями, що не належать до операцій із виконання бюджетів.

Вищі навчальні заклади державної форми власності самостійно розпоряджаються доходами та іншими надходженнями, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг. Таке розпорядження включає в себе право відкривати поточні та депозитні рахунки в банках, збереження коштів на депозитних рахунках банків, право придбання майна та його використання на підставі договорів тощо.

Фактично повністю перейти на казначейську систему виконання державного бюджету вдалося у 2000 році, хоча за поданням Міністерства фінансів окремі установи можуть фінансуватися за відомчою структурою. Із 2001 року в Україні запроваджується Трансакційна автоматизована система казначейства (ТАСК). Ця система забезпечує створення електронної мережі, яка має зв'язок із банківською системою й пристосована до програми "клієнт—банк", і є революційним кроком у вдосконаленні казначейської роботи. Учасниками ТАСК є казначейство, установи та організації, що утримуються за рахунок коштів державного і місцевого бюджетів, спеціальні й інші власні кошти бюджетних установ та організацій і цільові фонди, виконання яких здійснюється органами казначейства.

Одним із недоліків казначейського обслуговування навчальних закладів є звуження фінансової самостійності закладів.

З метою підвищення ефективності управління бюджетними коштами вважаємо доцільним є залучення тимчасово вільних бюджетних коштів та їхніх залишків у розпорядників із метою здійснення першочергових бюджетних видатків, недопущення касових розривів у процесі виконання бюджетів

Отже, запровадження казначейської системи обслуговування навчальних закладів має важливе значення зокрема для запровадження єдиного механізму управління коштами державного та місцевих бюджетів, удосконалення управління видатками навчальних закладів на всіх стадіях бюджетного процесу, посилення поточного контролю за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів, Дотримання штатної, фінансової і касової дисципліни.

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ЇЇ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Ляшенко К.В., Яцина Г.В.

Розвиток економіки України так чи інакше залежить від активності малого підприємництва. Тому дана тема наразі є дуже актуальна адже для забезпечення сталого та поступального розвитку економіки України необхідне створення відповідного клімату для якісного функціонування суб'єктів малого підприємництва.

Але незважаючи на те, що дана спрощена система оподаткування визначила свою ефективність по відношенню до звичайної системи оподаткування, сприяла розвитку та розширенню малого підприємництва в Україні. Вона одночасно висвітлила багато проблем які потребують негайного вирішення. До них можна віднести такі.

Згідно з діючим законодавством критерієм віднесення підприємств до суб'єктів малого бізнесу є чисельність працюючих на підприємстві (не більше 50 осіб) та обсяги річного валового доходу (не більше 500 тис. Євро). При переході на спрощену систему оподаткування такі критерії існують і для фізичних осіб без створення юридичної особи – чисельність працюючих, в тому числі членів сімей протягом року не більше 10 осіб, а обсяги виручки від реалізації продукції за рік не більше 500 тис. грн. для фізичних осіб та для юридичних чисельність працюючих за рік не повинна перевищувати 50 осіб, а обсяги виручки від реалізації продукції не більше 1 млн. грн.

Такі критерії потребують деякого корегування, а можливо і взагалі необхідно змінити діючий критерій віднесення підприємств до малого підприємництва. Так в Об'єднаному Королівстві Великобританії для таких суб'єктів існує інший показник отриманий за рік прибуток, як кінцевий результат фінансової діяльності підприємства.

Також є обмеження згідно з діючим законодавством і по видах діяльності при віднесенні їх до підприємств малого бізнесу. Це також зменшує коло підприємств, які можуть бути віднесені до підприємств малого підприємництва.

Таким чином, загальне вирішення даних проблем має бути врегульоване на законодавчому рівні шляхом зміни деяких критеріїв та обмежень, що в свою чергу сприятиме не тільки розвитку малого підприємництва, а й економіки в цілому.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДПС УКРАЇНИ

Ілляшенко К.В., Піскун Е.Л.

Державна податкова служба України (ДПС) контролює більшу частину податкових надходжень до зведеного бюджету України та є одним із провідних органів державної виконавчої влади, що представляє інтереси держави у правовідносинах між державою і платниками податків.

Сьогодні не можна стверджувати, що організація та діяльність податкової служби наблизилася до рівня європейських держав. Характер відносин між органами податкового контролю і платниками податків можна окреслити як такий, що викликає взаємну недовіру. Причинами цього є довірливі тлумачення податківцями податкового законодавства, завищення своїх службових повноважень, ігнорування презумпції невинності стосовно платників податків, вияви бюрократичного свавілля та корупції, що призводять до матеріальних бізнесових втрат.

Питання реформування Державної податкової служби треба пов'язувати з реформуванням усієї податкової системи України.

Реформа системи оподаткування, складовою частиною якої є модернізація Державної податкової служби України (ДПС), належить до пріоритетних завдань інституційного розвитку державного управління в Україні.

Відповідно до Програми суть модернізації ДПС полягає у запровадженні системи, яка гарантуватиме компетентне, неупереджене адміністрування податків, заохочуватиме добровільну їх сплату й сприятиме розвитку приватного підприємництва завдяки розширенню бази оподаткування і зменшенню податкового навантаження, а результатом її впровадження стане перетворення податкової системи в ефективну податкову службу нового зразка, котра посилить віру громадськості та приватного бізнесу у надійність, дієвість, професійність і добросовісність Державної податкової служби.

Стратегічні цілі Програми модернізації ДПС передбачають розвиток партнерських взаємин між платниками податків і податковою службою, забезпечення справедливого та

неупередженого ставлення до всіх платників податків, впровадження стандартизованих, прозорих форм обслуговування платників податків і перетворення ДПС на підзвітний суспільству, високоефективний орган виконавчої влади, зменшення вартості пронесу адміністрування податків та кількості податкових перевірок, зміцнення суб'єктів підприємницької діяльності.

Якісне обслуговування платників податків має бути забезпечене шляхом надання своєчасних та кваліфікованих послуг, впровадження механізму обслуговування платників за принципом "одного вікна", забезпечення формами податкової звітності, інструкціями щодо їх заповнення, створення ефективної системи приймання і обробки податкової звітності, телефонної інформаційно-довідкової служби та всебічного використання ресурсів мережі Інтернет у роботі з платниками податків.

Реалізується Програма модернізації ДПС у два етапи упродовж 10 років. На першому етапі (2003—2007 роки) передбачено розпочати реорганізацію податкових органів, здійснити повний опис системи управління та операційної діяльності, впровадження пілотних проектів з модернізації напрямів діяльності ДПС (зокрема реєстрації платників податків, обліку платежів, управління документами), навчання працівників ДПС. На другому етапі Програми (2008—2013 роки) очікується завершення реорганізації податкових органів шляхом їхньої консолідації, впровадження модернізованих операційних й управлінських процедур, навчання працівників та впровадження інформаційно-аналітичної системи ДПС України у загальнодержавному масштабі.

Результативність запровадження програми модернізації ДПС України очікується у забезпеченні стабільного добровільного надходження податків та зборів до бюджету, а також сприянні скороченню обсягів тіньового сектору економіки, зменшенні вартості процесу адміністрування податків, зміцненні суб'єктів підприємницької діяльності, послідовному розширенні баз оподаткування через удосконалення законодавства та процесів адміністрування податків. Тобто зроблено наголос на клієнтоорієнтовану податкову службу, приведену відповідно до кращих світових стандартів, що в цілому сприятиме інтеграції України до Європейського Союзу та єдиного економічного простору.

ПРОБЛЕМА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО СЕРЕДОВИЩА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ілляшенко К.В., Бондаренко І.А

Для функціонування будь – яких суб'єктів господарювання важливе значення має зовнішнє середовище, у складі якого вагомим і впливовим на діяльність цих суб'єктів є податкове середовище. Недосконалість податкового середовища підприємств України є однією з основних причин втрат, які виражаються в недоотриманих податкових платежах через наявність тіньової економіки, через зростаючий податковий борг і неефективні податкові пільги, а також через податкові перешкоди в процесі діяльності існуючих підприємств і при виникненні нових. Оцінка факторів, які знижують ефективність податкового середовища господарювання підприємств, дозволяє визначити його результативність у цілому й у залежності від кожного з них та є основою для розробки рекомендацій щодо його удосконалення.

Фундамент економіки України складають великі промислові підприємства, що виробляють більшу, ніж інші галузі народного господарства, частину валового національного продукту. Створення сприятливих умов для їхнього розвитку є обов'язковим для подолання кризи і забезпечення наступного сталого економічного росту.

У плановому господарстві держава мала багато різноманітних засобів регулюючого впливу на підприємство. У зв'язку з переходом до використання ринкового координаційного механізму її можливості у цьому відношенні реалізуються передусім шляхом проведення раціональної податкової політики і формування податкової системи, адекватної задачам сучасного етапу розвитку народного господарства.

Обов'язковою умовою забезпечення успіху українських реформ є збереження спадкоємності поколінь і поступова адаптація вітчизняних балансових традицій у напрямі досягнення міжнародної порівнянності. На момент початку ринкових реформ в Україні податкова система характеризувалася :

- спрямуванням на традиційні для планової системи суб'єкти і об'єкти оподаткування, методи обчислення податкових зобов'язань;

- недостатньою підготовленістю податкових органів і бухгалтерів підприємств, відсутністю у них досвіду діяльності у новому економіко – правовому середовищі;

- відсутністю або недостатнім розвитком традиційних для фіскальних інститутів у системі вільного підприємництва податків на споживання, майно і приріст капіталу, а також податкових інструментів, що дозволяють ефективно контролювати переведення прибутків від державних до комерційних структур.

Стратегія реформування планової економіки після лібералізації цін передбачала вжиття заходів по фінансовій стабілізації. Це є необхідною передумовою подальшого просування вперед.

Основними підходами щодо оцінки та підвищення ефективності податкового середовища господарювання підприємств науковці вважають:

- спосіб обчислення податку на додану вартість шляхом використання частки доданої вартості в ціні, яка для різних видів економічної діяльності визначається як відношення доданої вартості до випуску продукції (робіт, послуг);

- оцінку доцільності переходу на спрощену систему оподаткування малих підприємств з врахуванням впливу матеріаломісткості, трудомісткості, рівня рентабельності продукції;

- процедуру визначення доцільності державного стимулювання підприємницької діяльності, яка, крім загальновідомих критеріїв надання податкових пільг, містить такі кількісні критерії, як ефективність використання податкового потенціалу та податковий коефіцієнт, і включає механізм контролю за наданою податковою пільгою та алгоритм визначення максимального розміру податкової пільги, при якому вона повністю окупається.

Незважаючи на стабілізацію ситуації та зростання економічних показників і податкових платежів у порівняльних цінах за 2000-2002 рр., і в даний час податкова політика України не досягає своєї мети, багато в чому не відповідає проголошеним принципам. Розгляд розвитку податкового середовища України підтвердив прояв і недостатню узгодженість у вітчизняній системі оподаткування властиві усім податковим системам протиріч, а також необхідність поглибленого вивчення податкового середовища з метою точної оцінки факторів, які знижують його ефективність.

АНАЛІЗ МОЖЛИВИХ НАСЛІДКІВ ЗМІЦНЕННЯ ТА ЗНЕЦНЕННЯ ОБМІННОГО КУРСУ ГРИВНЯ/ДОЛАР

Мельник О. І., Подужайло О.В.

Для вибору економічно обґрунтованої та зваженої стратегії валютно-курсової політики, здатної забезпечити умови для економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності країни та зростання доходів населення, необхідно чітко визначити, який вплив робить зміна валютно-курсової політики на основні макропоказники країни.

Як і будь-які питання, політика зміцнення обмінного курсу грн./дол. має своїх прихильників (А. Гальчинський, В. Стельмах) і супротивників (С. Яременко, Т. Ковальчук, В. Найдьонов). А вони, у свою чергу, зазначають позитивні та негативні сторони політики зміцнення.

Позитивні сторони зміцнення:

1. Здешевлення критичного імпорту енергоносіїв.
2. Здешевлення технологічного імпорту машин і устаткування, що відповідає інноваційній моделі розвитку української економіки.
3. Здешевлення обслуговування зовнішнього боргу і зменшення гривневого еквівалента зовнішніх запозичень.
4. Здешевлення цінової динаміки (дефляційний вплив курсової політики).
5. Здешевлення виробництва в експортерів, що впливає на ціни.
6. Стимулювання до відновлення виробничих фондів (збільшення інвестицій).

Негативні сторони зміцнення:

1. Випереджальне зростання імпорту порівняно з експортом, у результаті якого може з'явитися від'ємне сальдо торговельного балансу з усіма наслідками, що випливають.
2. Зменшення експортного виторгу і надходжень валюти на ринок.
3. Падіння цін на імпортні товари, зниження конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників та їхнє поступове витіснення з ринку.
4. Зменшення обсягів експорту і надходжень до бюджету.

5. Штучна підтримка і підвищення обмінного курсу за рахунок кредитів МВФ і валютного резерву країни.

6. Подальше підвищення обмінного курсу внаслідок збільшення спекулятивного капіталу.

Прихильники ревальвації вказують на те, що реальний курс гривні суттєво недооцінений. Обчислення, проведені за методикою визначення "Big Mac"-індексу, засвідчують поточну недооцінку гривні на 53%.

При ревальвації гривні експортери якщо трохи і програють у експортній виручці, то вони, як і всі учасники ринку, виграють від зниження інфляційної складової у зростанні номінальної оплати праці, досягнення більшої макроекономічної стабільності, поліпшення умов технологічного оновлення на базі імпортного обладнання. Проте найвагомішим позитивним макроекономічним наслідком є дезінфляційний ефект, що виникає лише тоді, коли спрацьовують відповідні ринкові та урядові важелі, за допомогою яких розподіляють дохід від відносного здешевлення імпорту між усіма учасниками ринку, а не лише між нетто-імпортерами. Ведучи мову про вплив ревальвації валютного курсу на показники зовнішньоборгового фінансування дефіциту бюджету, слід зазначити, що значна частина нашого державного боргу лежить на совісті розробників перших кроків валютної політики України. адже треба було відразу встановити ринковий обмінний курс рубля і гривні, тоді й боргів було б менше перед Росією за енергоносії. Надмірна доларизація і величезна заборгованість на тлі занепаду національного виробництва і тотальної бідності населення – наслідки механічного виконання рекомендацій іноземних монетаристів. Взагалі ж розрахунки свідчать, що зміна курсового режиму істотно не позначиться на величині нетто-надходжень до бюджету.

Використовуючи інструмент зміцнення обмінного курсу, можна зменшити інфляцію на 2,4% ціною втрати 17,2 млрд. грн. номінального ВВП і зменшення темпу зростання на 1,7%. Внаслідок же знецінення обмінного курсу номінальний ВВП збільшується на 18,4 млрд./грн., темп зростання реального ВВП – на 1,9%, інфляція – на 3,4%.

Отже, конкретні зміни обмінного курсу необхідно проводити з урахуванням поставлених кінцевих цілей, пріоритетів і поточної економічної та цінової динаміки.

Оцінювати стан і динаміку економічної системи, управляти, приймати рішення у фінансово-економічній сфері доводиться в умовах невизначеності, конфліктності, дії дестабілізуючих чинників і зумовленого ними ризику.

Брак інформації в процесі прийняття управлінських рішень, невизначеність, зміни в системі, брак часу на наукове обґрунтування оцінки значень економічних і фінансових показників і прийняття відповідних рішень породжують ризик, без якого не обходиться функціонування суб'єктів господарювання.

Ризик слід розуміти як комплексне поняття, як невизначеність, що несе потенційну можливість як втрат, так і отримання прибутку.

Щодо оцінки ризику виділяють якісний та кількісний аналіз. Якісний аналіз ризику є найскладнішим і потребує ґрунтовних знань, досвіду й інтуїції. Його головна мета — ідентифікувати можливі ризики. Кількісний аналіз ризику ґрунтується на методі аналогій, аналізі чутливості (вразливості), методі імітаційного моделювання, аналізі можливих збитків тощо.

Об'єктом ризику називають економічну систему, оцінити ефективність і цілі функціонування якої в майбутньому в повній мірі і з необхідною точністю неможливо.

Суб'єктом ризику можуть бути особа або колектив, які зацікавлені в результатах функціонування об'єкта ризику або безпосередньо приймають участь в управлінні та прийнятті рішень стосовно об'єкта ризику.

Джерела ризику — це процеси, явища, котрі спричиняють невизначеність, конфліктність.

Причинами ризиків можна вважати невизначеність, випадковість і протидія, які також можуть взаємодіяти між собою. Визначимо ці поняття.

Невизначеність — це результат необізнаності, недостатності знань законів діяльності галузі, що не дає змоги ефективно управляти нею.

Випадковістю є неможливість передбачати явища або результати діяльності, що можуть відбуватися у подібних умовах.

Протидія – вияв невизначеності у забезпеченні підприємства ресурсами, порушення договірних зобов'язань, тощо.

Щодо класифікації ризиків, то існує багато напрямів, за якими відбувається поділ ризиків. Багато авторів по-різному групують ризики.

У будь-якій господарській діяльності завжди існує небезпека грошових утрат, що впливає зі специфіки тих чи інших господарських операцій. Небезпека таких утрат являють собою фінансові ризики. Фінансові ризики - це комерційні ризики.

Особливістю фінансового ризику є імовірність настання збитку в результаті проведення яких-небудь операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах, здійснення операцій з фондовими цінними паперами, тобто ризику, що впливає з природи цих операцій. До фінансових ризиків відносяться кредитний ризик, процентний ризик - валютний ризик: ризик упущеної фінансової вигоди.

Кредитним ризиком є небезпека несплати позичальником основного боргу або відсотків.

Процентний ризик - небезпека втрат підприємствами в результаті перевищення процентних ставок, виплачуваних ними по притягнутих засобах, над ставками по наданих кредитах. Найчастіше це стосується банків, селенових компаній, інвестиційних фондів та інших.

Валютні ризики являють собою небезпеку валютних утрат, зв'язаних зі зміною курсу однієї іноземної валюти стосовно іншої, у тому числі національній валюті при проведенні зовнішньоекономічних, кредитних і інших валютних операцій.

Ризик упущеної фінансової вигоди - це ризик настання непрямого (побічного) фінансового збитку (неодержаний прибуток) у результаті нездійснення якого-небудь заходу (наприклад, страхування) чи зупинки господарської діяльності.

Управління ризиками або ризик-менеджмент здійснюється за такими правилами:

1. Не можна ризикувати більше, ніж це може дозволити власний капітал.
2. Необхідно мати на увазі наслідки ризику.
3. Ризикувати великим заради малого – неприпустимо.
4. Позитивне рішення приймається лише при відсутності

сумніву.

5. При наявності сумніву приймається негативне рішення.
6. Рішення не може єдиним. Завжди існує як мінімум ще один варіант.

Управління фінансовими ризиками відбувається за чотирма етапами. Ними є:

Етап перший. Оцінка фінансового ризику. На цьому етапі виявляються властиві даному підприємству фінансові ризики і розробляються методи для їхньої кількісної оцінки.

Етап другий. Аналіз фінансових ризиків. При цьому за допомогою різних методів аналізується кількісна та якісна сторони ризику, рівень їх впливу на діяльність підприємства, можливі результати роботи суб'єкту господарювання.

Етап третій. Пошук альтернативних шляхів зниження фінансового ризику на підприємстві. Такими видами зниження ризику є:

- розподіл ризику;
- відмова від ризику;
- зменшення розміру збитків.

Визначившись з видами ризику та можливістю їх шкоди підприємству, необхідно обрати найкращий спосіб зниження негативного впливу ризику.

Етап четвертий. Ухвалення управлінського рішення по зниженню фінансового ризику. Після порівняння результатів аналізу фінансового ризику і визначення величини всіх можливих збитків, що підприємство може понести в майбутньому, приймається рішення по зниженню ступеня ризику. Це може бути одна з альтернатив, розглянутих на третьому етапі, чи їхнє поєднання. Повністю нівелювати ризик неможливо, проте можливо набагато його знизити.

На закінчення хочеться сказати, що в сучасних ринкових умовах недостатньо прислухатися до власної інтуїції: вона може вас підвести. Для ефективного управління фінансовими ризиками і ризиками взагалі необхідно спиратися на наукові розробки, уміло комбінувати відомі методи і застосовувати їх у щоденній роботі. Головне, щоб ваша система управління фінансовими ризиками була простою, прозорою, практичною і відповідала стратегічним цілям підприємства.

ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ПОДАТТКІВ НАК "НАФТОГАЗ УКРАЇНИ" ДО ДЕРЖБЮДЖЕТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ілляшенко К.В., Калюжний Р.П.

НАК "Нафтогаз України" у повному обсязі виконає зобов'язання зі сплати податків перед державним бюджетом у 2006 році. За підсумками 2005 року Компанія сплатила податків та зборів до державного бюджету на 7% більше запланованого. У порівнянні з 2004 роком надходження від підприємств НАК "Нафтогаз України" до державного бюджету збільшилися майже вдвічі.

Відповідно до ст. 8 Закону про Державний бюджет України на 2006 рік встановлено звільнення від ПДВ по операціях з ввезення природного газу на митну територію України відповідно до зовнішньоекономічних контрактів, укладених на виконання міжнародних договорів України. Однак з початку 2006 року НАК "Нафтогаз України" не отримувала природний газ на виконання міжнародних договорів. Відповідні обсяги природного газу постачалися через компанію "РосУкрЕнерго", і, таким чином, операції з ввезення природного газу на митну територію України, не підпадали під дію ст. 8 Закону про Державний бюджет України на 2006 рік.

Це призвело до значних податкових нарахувань з податку на додану вартість у НАК "Нафтогаз України". При ввезенні природного газу на митну територію України НАК "Нафтогаз України" має сплачувати ПДВ, виходячи з контрактної вартості, що відволікає значні обігові кошти (близько 5,2 млрд. грн. на рік при ввезенні понад 50 млрд. куб. м природного газу за ціною \$95/тис. куб. м). Це негативно позначиться на своєчасності розрахунків Компанії за імпортований природний газ. Дані надходження не були передбачені в доходах державного бюджету на 2006 рік.

В опалювальний період 2005-2006 рр. НАК "Нафтогаз України" опинилася в скрутному фінансовому становищі через катастрофічний дефіцит обігових коштів, спричинений державним регулюванням цін на природний газ, необхідністю першочергових розрахунків за імпортований природний газ та недосконалою податковою політикою щодо оподаткування операцій з постачання імпортованого природного газу в Україну. Компанія фактично позбавлена можливості вчасно

сплачувати ПДВ як при митному оформленні газу, так і під час реалізації цього газу на внутрішньому ринку. ПДВ може бути перераховано до бюджету лише після реалізації імпортованого природного газу споживачам України та отримання коштів за нього.

Реалізуючи імпортований природний газ та газ власного видобутку споживачам соціальної сфери за регульованими державою цінами, які є майже незмінними з 1999 року, Компанія протягом останніх років фактично дотує зазначених споживачів, що спричиняє виникнення дефіциту обігових коштів та зменшення фінансування виробничих програм.

Слід зазначити, що в умовах фактичного скасування нульової ставки ПДВ на продаж імпортованого природного газу, падіння розрахунків за природний газ підприємств ТКЕ склало 30-50%, що викликало збільшення заборгованості за газ та зростання податкової недоїмки НАК "Нафтогаз України". Крім того, з початку 2006 року низка промислових споживачів України збільшила заборгованість за спожитий природний газ на 225 млн. грн. Загальний борг споживачів України з початку поточного року зріс більше ніж на 700 млн. грн. Враховуючи дефіцит обігових коштів (який пояснюється ціновою політикою, значною заборгованістю споживачів за використаний природний газ та необхідністю проведення першочергових розрахунків за імпортований природний газ) встановлення нульової ставки ПДВ на операції з продажу імпортованого природного газу, слід розглядати як необхідну умову для забезпечення Компанією безперебійного і безаварійного функціонування газотранспортної системи, своєчасних розрахунків за природний газ та з бюджетом. Для стабільного постачання природного газу в Україну та своєчасних розрахунків за імпортований природний газ і розрахунків з бюджетом необхідно звільнити від ПДВ операції з ввезення природного газу на митну територію України та встановити нульову ставку ПДВ на операції з продажу імпортованого природного газу. При виконанні вищезазначених умов Компанія у повному обсязі виконає податкові зобов'язання перед державним бюджетом України у 2006 році.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО МЕХАНІЗМУ УКРАЇНИ.

Борнос В.Г., Бутиріна І.О.

Бюджетна система та реалізація ефективної політики в сфері державних фінансів займають важливе місце в процесі регулювання економічного розвитку держави.

Нині в Україні у сфері державних фінансів концентруються найгостріші проблеми економічного і соціального розвитку держави. Це бюджетний дефіцит і державний борг, оподаткування та ефективність видатків бюджету, фінансова стійкість підприємницьких структур і розвиток фінансового ринку.

Незважаючи на загальне оздоровлення економічної ситуації, кризові процеси у фінансовій сфері української економіки остаточно ще не подолано. Це один із визначальних ризиків, який стримує можливості виходу економіки на траєкторію сталого зростання, здійснення глибоких структурних та інноваційних перетворень.

Структура бюджетної системи та взаємозв'язок окремих бюджетів мають практичне значення і становлять основу розробки фінансової політики держави і вдосконалення фінансового механізму. Від рівня досконалості останнього залежать темпи економічного та соціального розвитку, а також добробут громадян. Основним інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів є бюджет як фонд грошових коштів, що створюється з метою забезпечення стабільного фінансування всіх заходів. Це дає змогу маневрувати бюджетними ресурсами, створює умови для динамічного розвитку економіки.

Проблеми, пов'язані зі стабільністю економіки, стосуються передусім питань, що відбивають стан виробництва.

Збалансованість державного бюджету зумовлюється потребою його істотного впливу на економічний розвиток усіх регіонів та вирівнюванням бюджетної забезпеченості адміністративно-територіальних утворень.

Для цього потрібно:

- вирішити завдання раціонального розмежування видатків і доходів між ланками бюджетної системи;
- зберегти принцип зацікавленості центральних і місцевих органів

виконавчої влади у мобілізації загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

- підвищити рівень власних доходів бюджетів адміністративно-територіальних утворень;
- усунути дефіцитність територіальних бюджетів шляхом покриття її за допомогою бюджетного регулювання;

Однією з проблем у бюджетній сфері залишаються державні видатки. Надмірна централізація у витрачанні бюджетних коштів, як і звуження фінансових можливостей органів місцевого самоврядування, мають однакові негативні наслідки. Потрібна науково обгрунтована концепція розмежування доходів і витрат різних ланок бюджетної системи.

Надзвичайно важливою залишається проблема оптимізації розмежування доходів і видатків між місцевими і державними бюджетами. За місцевим бюджетом закріплені всі регулюючі доходи, крім податку на додану вартість та акцизного збору, які повністю зараховуються до державного бюджету.

Одним із головних недоліків роботи урядових інститутів, які беруть участь у бюджетному процесі, є відсутність системи оцінки прийнятих рішень.

Критерієм її ефективності повинен стати конструкційний вплив бюджетної сфери на реалізацію базових завдань економічних і соціальних перетворень як у середньостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Основними напрямками вдосконалення бюджетного механізму на сучасному етапі та у перспективі можуть бути такі:

- проведення цілеспрямованої політики скорочення бюджетних дотацій і субсидій, перехід від датування витрат виробників до дотацій споживачам при скороченні їхньої частки в обсязі валового внутрішнього продукту;
- забезпечення адресності у наданні цільової соціальної підтримки непрацездатним верствам населення;
- подальше реформування сектору соціальних послуг, у тому числі житлово-комунального господарства, при якому бюджетні дотації замінюватимуться оплатою послуг з одночасним переведенням сум дотацій у грошові доходи населення;

РЕФОРМЫ В РОССИИ: ОПЫТ ПЕРЕХОДА К РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Боронос В.Г., Кононенко Ю. И., Власова И. Ю.

В качестве одной из главных целей реформирования российской экономики было обозначено создание рыночной экономики.

На протяжении истории СССР советские экономисты-теоретики игнорировали проблемы спроса и предложения как основы ценообразования. Любая экономическая проблема рассматривалась лишь с точки зрения функционирования плановой экономики.

Отсутствие действенного рыночного механизма являлось главным препятствием на пути к созданию эффективной экономики. Все ухищрения по «встраиванию» рынка в модель плановой экономики неизменно терпели провал, так как отвергались моделью как чужеродные.

Цель реформирования-превращение плановой макроэкономической модели в модель рыночную. Формальное отличие плановой макроэкономической модели от рыночной заключается в том, что первая включает в себя меньшее количество секторов, рынков и связей (является недоразвитым или упрощенным вариантом второй). В плановой модели отсутствует рынок ценных бумаг (единственным исключением здесь являются облигации «государственных займов»).

Реформирование сводится к созданию недостающих секторов рыночной экономики и восстановлению соответствующих экономических связей и взаимоотношений. Возможны два основных варианта реформирования. Первый из них—«шоковая терапия», предусматривающая, по сути, быстрый и сокрушительный демонтаж государственного сектора, полную либерализацию экономических связей как внутри страны, так и с сектором за границы, ускоренную приватизацию демонтированного государственного сектора, создание на его обломках предпринимательского сектора.

Второй, противоположный «шоковой терапии», вариант предусматривает градуалистское (постепенное) реформирование. Государственный сектор не подвергается стремительному демонтажу, а постепенно передает большую часть своих полномочий вновь создаваемому предпринимательскому сектору.

Но за годы реформы оказалась фактически разрушенной материально-техническая база страны. Более половины

промышленного оборудования нуждалось в немедленной замене, не происходило обновление основных фондов.

Необоснованно форсированным был и первый этап приватизации и акционирования в России. Объекты приватизации оказались распределёнными в таком соотношении: 5% физическим лицам, 25% - потенциальным инвесторам, остальные - фирмам, преследующим спекулятивный интерес. Была существенно занижена стоимость приватизационных предприятий России, в том числе 77-в металлургии, 85-в машиностроении, 66-в нефтегазовой, 65-в химической промышленности с реальной стоимостью как минимум 200 млрд. долларов, были проданы за 7,2 млрд. долларов иностранным компаниям. Последние приобрели 51% акций Уралмаша, 28% - Красноярского алюминиевого завода, 48%-БРАЗа, 38%-Электросилы, 55% - кондитерской фабрики «Красный октябрь», 49% - «Большевички», 30% - предприятия Авиазапчасть (Москва), 30% - Московского электродного завода, 30% - Калужского турбинного завода, 28% - Вертолётного завода имени Миля.

Российские реформы проводятся под эгидой МВФ, который направляет экономические реформы по монетаристскому курсу. Монетаристы выступают за решение всех экономических проблем методами макроэкономической денежно-кредитной политики посредством регулирования денежной массы и ставки процента, относясь с предубеждением к кейнсианским рецептам, связанным с таким инструментом фискальной политики, как государственные расходы.

Монетаризм способствует воспроизводству и консервации статуса периферийности, вынуждая страну занимать своеобразную «нишу» в международном разделении труда: специализацию на трудоемких, сырьевых и материалоемких производствах.

Ряд российских экономистов, в настоящее время порицают как либерализацию цен, осуществляемую без государственного контроля, так и стремительную приватизацию. Многие считают, что приватизацию следовало бы проводить поэтапно, начиная с отраслей с быстрым оборотом капитала (лёгкая, пищевая промышленность и торговля). А отрасли тяжёлой промышленности, у которых замедленный оборот капитала, высокая капиталоемкость, приватизировать позднее, в период, когда будет достигнута стабилизация общеэкономической обстановки.

ФІНАНСОВІ ДЖЕРЕЛА ТА МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Іваненко А.П.

Гострий дефіцит сталого розвитку в Україні є очевидним, враховуючи її у рази гірші (ніж в провідних розвинутих країнах (ПРКР)) відповідні показники: величина на особу, стабільність, еколого(ущербо)ємність ВВП; рівень інфляції; рівень економічної і екологічної якості життя населення тощо. Вказане зумовлюється у рази гіршими показниками інноваційності економіки України: вік основних фондів та фондоозброєність; наукоємність капіталовкладень і продукції; частки – інноваційно-активних підприємств, машинобудування та інвесткомплексу у промисловості, інноваційної продукції у ВВП; і т.ін. Все ж вказане разом зумовлюється у рази гіршими (ніж в ПРКР) показниками фінансової підтримки інноваційності в Україні: наукоємність ВВП; частка держави у джерелах фінансування інновацій; вартість та строки банківського та ін. кредитування; тощо. Тому, головним напрямом розбудови сталого розвитку в Україні є – покращення доступності для інноваційно-орієнтованих економічних суб'єктів до достатньо дешевих і довгих (інвестиційних за характеристиками) кредитів. Враховуючи занижку (у рази меншу, ніж в ПРКР) участь держави в Україні у фінансуванні інноваційної сфери і активності, провідну роль у вказаному повинна взяти на себе саме держава і насамперед – відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та регіонального розвитку (ПНРНТТР) в Україні. В руслі цього ефективними будуть наступні заходи з боку держави: а) відновлення діяльності Державного інноваційного фонду (ДІФ) – відбір та фінансування ним проектів за ПНРНТТР, фінансове забезпечення його діяльності з ін. (ніж раніше) джерел; б) створення банківського синдикату для пільгового фінансування проектів за ПНРНТТР, погоджених з ДІФ, на базі держбанків (Укресімбанк, Ощадбанк) та ін. банків, відібраних державою за результатами відповідного тендеру.

Перспективними є такі джерела фінансового забезпечення ДІФ.

1) *Надходження від впорядкування розрахунків за приватизоване держмайно.* Збитки державі від численних порушень при приватизації десятків тисяч об'єктів держмайна складають сотні млрд. грн. Впровадивши механізм розтермінованого відшкодування дійсної вартості

приватизованого майна, держава отримає довготермінові багатомільярдні надходження в Держбюджет, значну частку котрих є ефективним спрямувати (в т.ч. через ДІФ) в інноваційний розвиток.

2) *Єврооблігаційні держзапозичення.* Зараз цим шляхом Україна може позичати на фінринку ЄС значні кошти на інвестиційних умовах (до 10 років, під прийнятні – 5-6% річних), які держава може використати на власний розсуд. найефективнішим напрямом є – фінансування інноваційного розвитку народного господарства (НГ).

3) *Держзапозичення від ЄБРР.* Від ЄБРР Україна зараз може позичати значні кошти на інвестиційних умовах – десятки і сотні млн. дол., на 10 і більше років, під 5-6% річних, з пільговим (до 3 років) періодом погашення. Інноваційний напрям використання державою отриманих позик відповідає цілям кредитної політики ЄБРР.

4) *Емісійне джерело.* Головні цілі емісійної політики НБУ – сталість гривні і таргетування інфляції. Фінансування за емісійний кошт інноваційних проектів суттєво збільшуватиме обсяг і ліквідність товарної основи грошової маси країни і отже – сприятиме реалізації вказаних цілей. Безготівковий та кредитний характер, інноваційно-виробниче спрямування емісійних коштів не тільки виключатиме інфляційні ефекти, а навпаки – сприятиме зниженню інфляції в Україні. Ін. переваги джерела: оперативні і дуже гнучкі вартісні, часові і об'ємні характеристики, що повністю підконтрольні державі, тому може використовуватися і для інвестиційного покращення таких же характеристик коштів з ін. джерел (в т.ч. з "2)-3").

Оптимально регулюючи характеристики внутрішніх джерел та ефективно комбінуючи внутрішні і зовнішні джерела, держава отримає великі об'єми ефективних інвестиційних коштів фінансування широкого кола необхідних НГ інноваційних проектів (передусім – пріоритетних), отримуючи від цього ще й ефект фінансового важеля, корисний для НГ.

Синдиковане паралельне кредитування банками проектів, що пройшли експертизу ДІФ, значно знизить кредитні ризики окремих банків-учасників і сприятиме суттєвому зниженню кредитних ставок, збільшенню строків і об'ємів проектного кредитування. Для додаткового зниження кредитних ставок для проектів за ПНРНТРР держава має застосувати механізм компенсації (повної чи часткової) процентів банкам синдикату. При цьому буде досягатися і такий корисний для НГ та самих банків ефект, як – прискорена капіталізація банків-учасників синдикату.

Реалізація вказаного ефективно активізуватиме інноваційний сталий еколого-економічний і соціально-економічний розвиток України.

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОДАТКОВОГО ТА ФІНАНСОВОГО ОБЛІКІВ

Ілляшенко К.В., Бершова М.О.

Проблема податкового тягара на підприємства полягає не лише у високих ставках і численності податків, але й у неузгодженості правил оподаткування із методикою бухгалтерського обліку. Це проявляється у фіскальному підході розрахунку доходів і витрат, котрі формують прибуток до оподаткування, відсутності регламентованої методики їх обчислення в бухгалтерському обліку, а також неналагодженості взаємозв'язку податкових органів із платниками податків. Тому дослідження проблем взаємодії фінансового та податкового обліків, формування звітності та їх оптимізації є актуальним і своєчасним як з теоретичної, так і з практичної позиції.

Тому дуже важливо розробити найбільш оптимальний варіант взаємодії податкового та фінансового обліків, раціоналізувати організаційні та методичні принципи здійснення податкових розрахунків у системі бухгалтерського обліку та їх контролю, розробити напрями вдосконалення інформаційного забезпечення обліку оподаткування на основі відповідно поставленого бухгалтерського обліку.

Як свідчить практика, зокрема багатьох країн, матеріали фінансового і податкового обліку відрізняються між собою.

До найпоширеніших причин відхилень слід віднести:

- відмінність у методиці визначення сум валових доходів та валових витрат, а також сум витрат і доходів підприємства та принципово новий підхід до визначення моменту виникнення валових доходів і валових витрат, який не співпадає з моментом отримання доходів і витрат діяльності підприємств;

- сума валових витрат не відповідає сумі витрат діяльності підприємства;

- визначення об'єкта оподаткування (у податковому обліку – це величина, яка не збігається з прибутком підприємства, що є об'єктом оподаткування у фінансовому обліку).

Який головний аргумент на користь реформи бухгалтерського обліку для самих підприємств? З одного боку, внутрішнім

користувачам (керівникам підприємств, бухгалтерам) його наявність дозволить ефективніше керувати виробничими та фінансовими ресурсами. З іншого - зовнішні користувачі (інвестори) отримають можливість без додаткового аудиту визначати доцільність інвестування.

Існує два варіанти вирішення проблеми взаємодії податкового та фінансового обліків.

Перший варіант припускає створення системи податкового обліку усередині бухгалтерського за допомогою трансформації елементів існуючої системи обліку з метою задоволення вимог оподаткування.

Другий варіант припускає використання з метою оподаткування результатів уже існуючого бухгалтерського обліку в незмінному виді.

Це ідеальний і на сьогоднішній день не реалізований варіант.

При створенні системи податкового обліку вихід можна спробувати знайти в тому, щоб юридично закріпити вже існуючі норми бухгалтерського обліку й користуватися ними з метою оподаткування.

— Пропоную врахувати такі пропозиції та зауваження до діючої системи оподаткування:

1. Податкові закони повинні регулювати тільки відносини в сфері оподаткування.

2. Терміни та визначення в податкових законах мають бути загальноприйнятими, максимально уніфікованими, а не вводитися по новому в кожному податковому законі.

3. Податковий облік повинен будуватися не паралельно до бухгалтерського обліку, а базуватися на результатах бухгалтерського обліку. З метою забезпечення інтересів держави фінансовий результат діяльності підприємств для цілей оподаткування податком на прибуток повинен максимально спрощено коригуватися тільки за основними позиціями, суттєвими та необхідними в масштабах держави (наприклад, амортизація, резерви, благодійні цілі і т.п.), без жорсткого регулювання усіх можливих витрат.

ПРИНЦИПИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОСНОВА ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Ілляшенко К.В., Кравченко Ю.А.

Проблеми побудови ефективної податкової системи залишається однією із найактуальніших у процесі становлення ринкових відносин. Становлення власної податкової системи відбувалось на фоні системної побудови економіки, спаду виробництва. Для забезпечення необхідних надходжень до бюджету, акцент у побудові системи оподаткування було зроблено на фіскальній функції.

Удосконалення системи оподаткування має йти по шляху вдосконалення всіх елементів податкової політики держави - діяльності держави по створенню та забезпеченню функціонування системи оподаткування.

Реформування податкової політики необхідно починати із формування принципів оподаткування, які б несли в собі ідею фіскальної ефективності, і на основі таких принципів реформувати податкове законодавство.

Перша науково обґрунтована концепція оподаткування належить А.Сміту(1723-1790рр). Це чотири принципи :
всі громадяни повинні приймати участь в утриманні податків, пропорційно своїм доходам, які отримують під захистом держави – принцип пропорційності в оподаткуванні;
податки повинні бути точно визначені, а не довільні – принцип визначеності;
податки слід стягувати тоді, коли платникові найзручніше їх платити – принцип зручності;
кожен податок має бути так задуманий і розроблений, щоб його розмір менше позначався на матеріальному становищі громадян – принцип необтяжливості.

Послідовниками А.Сміта: Д.Рікардо, А. Вагнером, була обґрунтовано низка важливих положень оподаткування.

У базовому Законі України “Про систему оподаткування” визначено 12 принципів оподаткування.

При проведенні аналогії між існуючими принципами оподаткування в Україні та постулатами, сформованими А.Смітом, видно, що принцип зручності взагалі не знаходить свого відображення в системі оподаткування в Україні; принцип визначеності викладено в принципі № 7 "Стабільність" та №12 "Доступність", але не досить повно відображає визначеність в оподаткуванні; принцип необтяжливості частково відображений у пункті №8 "Економічна обґрунтованість"; і лише принцип пропорційності знаходить повністю своє відображення в принципі № 4 "Рівнозначність і пропорційність" та № 8 "Економічна обґрунтованість" системи оподаткування.

Отже, основні чотири принципи оподаткування не в повній мірі знайшли своє відображення в системі оподаткування України.

Для реформування системи оподаткування в Україні необхідно використати досвід економічної науки всіх епох. Для відображення стимулюючої і регулюючої функції можна запропонувати такі принципи оподаткування":

1. Принцип однозначної визначеності податку. На сьогодні неоднозначне, а часто навіть множинне тлумачення законодавчих норм з питань оподаткування є нормою.

2. Принцип рівності в оподаткуванні. Абсолютно рівні обов'язки громадян суспільства сплачувати податки, рівна відповідальність всіх громадян перед законом за не сплату податків.

3. Принцип доходності податку. Податок виникає тільки там, де виникає дохід. Немає доходу - немає і податку.

4. Принцип справедливості. Оподаткування орієнтується на економічну платоспроможність. Оподатковуватись мають доходи, які залишаються у людини після задоволення основних життєвих потреб.

5. Принцип рентабельності податку. Будь-який податок, збір, обов'язковий платіж має приносити значно більший дохід, ніж витрати на його адміністрування

6. Принцип мінімізації витрат при стягненні податків. Організація адміністрування податків має вимагати мінімально можливих витрат.

7. Принцип зручності – кожен податок слід стягувати тоді, коли платникові найзручніше його платити.

РІШЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Скляр І.Д., Власова І. Ю., Кононенко Ю. І.

Розвиток суспільства безперервно потребує нових знань, завдяки яким з'являються нові, більш корисні та привабливі товари і послуги. Інноваційний розвиток економіки, який використовує в першу чергу надбання людського розуму, а не сировину і природні умови, став тією моделлю, що обумовлює сучасну людську цивілізацію. Потенціал розвитку людства міститься саме в науковому потенціалі. Тому інноваційне джерело зростання економіки є найбільш привабливим.

Інноваційна діяльність в Україні знаходиться в стані хронічної кризи: спостерігається зниження інноваційної активності підприємств, рівня комерціалізації розробок, традиційно превалюють дрібні вдосконалення, майже відсутні процеси тиражування нововведень. Справді нова продукція становить лише близько 4,1% усіх інновацій.

Однією з причин негативної динаміки виробничого освоєння нововведень можна назвати зниження результативності діяльності організацій, які здійснюють наукові, науково-технічні розробки. Кількість розробок зі створення нових видів техніки і технологій скоротилася з 1995 по 2003 рік у 2,4 раза. Але у цілому по Україні впровадження нових техпроцесів за останні п'ять років збільшилося на 12,3%.

Відповідно до міжнародного рейтингу конкурентоспроможності Україна знаходиться на 86 місці за індексом конкурентоспроможності для зростання і на 65 місці за індексом конкурентоспроможності для бізнесу.

Українська модель забезпечення конкурентоспроможності у трансформаційний період потребує реалізації таких заходів як позитивна реконструкція елементів ціни з метою здешевлення виробництва в офіційному секторі, усунення диспаритету між цінами на внутрішньому ринку України та світовими цінами на товари і послуги з метою запобігти експлуатації українських ресурсів та продажу в Україні товарів за підвищеними цінами, підвищення ефективності виробництва за рахунок введення прямих і непрямих форм стимулювання для підвищення конкурентоспроможності українських товарів, дотримання паритету між секторами економіки з метою забезпечення всіх секторів достатніми джерелами розширеного відтворення, структурна перебудова виробництва шляхом підвищення

ефективності та підтримки високопродуктивних галузей з одночасним скороченням неефективних та малопродуктивних підприємств, збільшення доходів населення та підвищення рівня життя для забезпечення стабільного платоспроможного попиту на внутрішньому ринку, забезпечення внутрішньої потреби підприємств у висококваліфікованих кадрах, забезпечення внутрішнього виробництва потужним науковим потенціалом для вирішення проблеми підвищення суспільної ефективності, забезпечення національної економіки сучасною інформаційною інфраструктурою для мінімізації витрат виробничого процесу.

Інновації як ризикована діяльність потребує стабільного та передбачуваного податкового середовища. Тому для податкового забезпечення інноваційної діяльності необхідно створити нове стабільне і сприятливе для інновацій інституційне податкове середовище—конституційне забезпечення стабільності та справедливості податкової системи—закріплення у Конституції України трьох ключових принципів оподаткування. Тобто, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, ухвалення податкових рішень конституційною більшістю при дотриманні строго окреслених і розписаних у часі процедур, принцип консерватизму (обережності, дотримання встановлених правил і виконання уже взятих державою зобов'язань).

Інноваційну перебудову економіки здебільшого забезпечують наукові кадри та їх використання. В Україні склалася стійка негативна тенденція зменшення спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи. Для підвищення інноваційної активності зайнятих громадян України потрібні: модернізація системи освіти, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, розробка механізмів стимулювання інноваційної активності працюючих і роботодавців, створення мережі інноваційних центрів, розвиток систем страхування інноваційної діяльності, забезпечення умов для використання лише тих інновацій, які держава в змозі якісно контролювати і прогнозувати соціальні наслідки їхнього впровадження, розробка механізму збереження у виробництві працівників старшого віку з високим інноваційним потенціалом, створення сприятливого інноваційного клімату в суспільстві за рахунок відповідного ідеологічного та інформаційного забезпечення, проведення соціологічних досліджень, спрямованих на виявлення соціокультурних ресурсів інноваційного розвитку країни.

ПІДВИЩЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ

Скляр І.Д., Власова І.Ю., Кононенко Ю.І

Поняття і критерії визначення середнього класу є багатограними. До основних ознак, що характеризують середній клас, належать: рівень матеріального добробуту та споживання, рівень освіти і професійно-кваліфікаційний статус, економічні та соціальні мотивації праці, спосіб і стиль життя, самоідентифікація, здатність до самоорганізації. Серед значної кількості ідентифікаційних ознак середнього класу в умовах зубожіння населення в Україні перевага надається матеріальній ознаці — доходу. Носієм його є економічно активне населення — виробник товарів і послуг, здатний до самоорганізації, активний учасник ринку праці і споживчого ринку, джерело і основа соціального капіталу.

Деградація і втрата значної частини трудових ресурсів як представників середнього класу внаслідок низької оплати їх праці дискредитувала ідею можливості створення середнього класу як умови забезпечення фінансової та соціальної стабільності в Україні.

Тому в стратегії соціально-економічного розвитку і програмі уряду акценти перенесено на підвищення оплати праці як важливого фактору економічного зростання та інноваційного шляху розвитку економіки України. Актуальність цього питання зумовлена орієнтацією України на європейську спільноту і необхідністю суттєво підвищити добробут населення.

Політика неухильного збільшення заробітної плати означає підвищення платоспроможного попиту населення, зростання виробництва. Цим вона створює передумови для подальшого зростання оплати праці та розвитку трудового потенціалу.

Умовами переходу до такої політики є: припинення зниження реальної заробітної плати; запровадження її постійної індексації при низьких порогових значеннях індексу споживчих цін; зміна ролі мінімальної заробітної плати у визначенні рівня і динаміки заробітної плати в цілому; порядок введення і поступове наближення мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму або перевищення його у корпоративному і бюджетному секторах економіки.

Метою дослідження є узагальнення тенденцій, що встановилися між оплатою і продуктивністю праці, обґрунтування рекомендацій

щодо накопичення трудового потенціалу і збереження висококваліфікованих кадрів як одного із факторів формування середнього класу і економічного зростання в Україні.

Необхідною умовою виходу із кризового стану і стійкого економічного зростання є збільшення реальних грошових доходів і споживання населення. Розв'язання проблеми стимулювання сукупного попиту та подальшого економічного зростання залежить від вирішення ряду завдань. Серед них підвищення і стабілізація частки оплати праці у структурі ВВП, грошових доходів населення і витрат на оплату праці у структурі витрат на одиницю виробленої продукції на основі наближення ціни на працю до вартості робочої сили.

Завдання соціальної політики полягає в тому, щоб поступово підвищувати середньомісячну заробітну плату. Але це підвищення має бути узгодженим, з одного боку, із продуктивністю праці, зменшенням галузевої диференціації в оплаті праці, забезпеченням соціальних гарантій; з другого, — із розвитком виробництва і споживчого ринку, стабільними темпами економічного зростання і попередженням високого зростання споживчих цін. Підвищення середньомісячної заробітної плати в Україні пов'язано з наближенням мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму.

Підвищення середньомісячної заробітної плати працівникам бюджетної сфери (зайнятим в освіті, охороні здоров'я, соціальному забезпеченні, культурі та відпочинку) на основі збільшення мінімальної заробітної плати, її поступового наближення до прожиткового мінімуму зі збереженням значної диференціації між працівниками згідно з тарифною сіткою вимагатиме значних коштів. Їх одноразова акумуляція в Державному бюджеті в результаті залучення доходів від приватизації, надходжень від митних зборів та з інших джерел є на сучасному етапі тільки пусковим механізмом для підвищення заробітної плати не тільки в бюджетній сфері, а й у корпоративному секторі. Такий сценарій реформування оплати праці в Україні надалі можливий за вищої продуктивності праці і вищої ціни на висококваліфіковану працю. Це вимагатиме і обґрунтування і узгодження порядку введення мінімальної заробітної плати у бюджетному і корпоративному секторах, забезпечуватиме вищі податкові надходження з доходів фізичних осіб, стабільність фінансування бюджетної

СТРУКТУРИЗАЦИЯ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРОИЗВОДСТВА

Борнос В.Н., Мамчук И.В.

Проблемы обеспечения экологической безопасности уже несколько лет будоражат наше общество. Исследования в этом направлении определяют главные черты природопользования, что связаны с процессами глобализации и трансформации экономических отношений, которые оказались на протяжении последнего десятилетия.

Природоохранные затраты и экономический ущерб взаимосвязаны: чем выше природоохранные затраты, тем меньше наносимый ущерб. *Природоохранные затраты* – это совокупность всех затрат предприятия, которая выражена в стоимостной форме и обеспечивает процессы природопользования. Загрязнение окружающей среды приводит к возникновению двух видов затрат: на предупреждение негативного воздействия, а также затраты, вызываемые воздействием на реципиентов загрязненной среды. Последние возникают, если полное предупреждение негативного воздействия невозможно. Сумма затрат этих двух типов называется *экономическим ущербом от загрязнения окружающей среды*.

Предприятия химической промышленности являются мощным источником загрязнения атмосферы, водоемов, грунта газообразными, жидкими и твердыми отходами. Можно объяснить подобное значительным количеством химических объектов, а так же недоучетом экологического фактора еще в процессе проектирования, строительства, либо эксплуатации предприятий отрасли. До сих пор мы предполагали, что задан уровень, до которого надо обезвреживать производственные отходы. Он должен соответствовать тому качеству окружающей среды, которое мы хотим иметь. Это качество связано с понятием вредности, экологической опасности загрязнения.

Проблема установления стандартов качества окружающей среды решается по-разному. Например, техноцентристы придерживаются чисто экономических критериев, экологочентристы - исключительно экологических. В связи с этим первые принимают концепцию экономического оптимума загрязнения, вторые - ставят задачу ужесточения экологических стандартов, вплоть до стандартов

качества нетронутой природной среды, несмотря на масштабы необходимых для этого экономических средств.

Величина негативного влияния промышленных объектов на окружающую среду обусловлена эколого-экономическим уровнем производства, который может значительно различаться по предприятиям и отраслям народного хозяйства. Поэтому необходимы конкретные предложения с соответствующим обоснованием по совершенствованию методик как оценки стоимости имущества, так и инвестиционного потенциала. Основу таких предложений должны составлять показатели, характеризующие эколого-экономический уровень производства.

Общая классификация эколого-экономических показателей с целью оценки и анализа эколого-экономического уровня производства в промышленности может быть такой:

1. По содержанию : эколого-экономические показатели разделяются на: натуральные, натурально-стоимостные, стоимостные, локальные, обобщающие.

2. Уровни определения эколого-экономических показателей: народнохозяйственный, отраслевой, региональный, микроуровень, уровень внутрипроизводственных подразделов предприятий.

3 В зависимости от временного интервала эколого-экономические показатели могут разделяться на ретроспективные, фактические, плановые и прогнозные, текущие, оперативные.

4. В зависимости от объекта оценки:

производство в целом, отдельные этапы воспроизводительных процессов, производство конкретных видов продукции (услуг), составляющие производственно-хозяйственной деятельности предприятий.

5. В зависимости от характера использования:

Регулирующие, индикаторные, вспомогательные.

Система показателей эколого-экономического уровня учитывает основные аспекты природоохранной деятельности предприятия (организационно-технический уровень, управление, финансирование и т.д.), также степень влияния производства на окружающую среду во взаимосвязи с конечными результатами производства (прибыль, рентабельность, себестоимость).

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Антонюк Н.А., Блага І.О.

Реформування економіки України передбачає здійснення активної господарської політики, що забезпечує такі структурні перетворення народного господарства країни, які дозволять створити пріоритетні умови для розвитку галузей, сформувати високоефективний промисловий комплекс, здатний випускати конкурентоспроможну продукцію світового рівня. В зв'язку з цим, Україна обрала інноваційну модель розвитку економіки, яка потребує формування та реалізації відповідної державної інноваційної політики як найважливішої складової економічної політики.

Необхідність державного втручання в інноваційні процеси зумовлюється тривалістю науково-виробничого циклу, високими витратами і невизначеністю кінцевого результату.

Для досягнення високого рівня ефективності інноваційної діяльності державна інноваційна політика повинна включати реалізацію таких заходів:

- формування інноваційно-інвестиційного потенціалу;
- запровадження податкових пільг, пов'язаних з цільовим використанням прибутку підприємств на інвестування інноваційних проектів, при одночасному посиленні контролю;
- законодавчо закріпити положення про використання амортизаційного фонду тільки за його цільовим призначенням, що значно збільшить обсяг валових капіталовкладень;
- підвищення рівня інноваційної культури в суспільстві, шляхом розробки її основ, що позитивно позначиться на системі прийняття рішень у державі;
- стимулювання розвитку нових форм кооперації в інноваційному бізнесі та методів фінансування інноваційних процесів;
- створення системи комплексної підтримки інноваційної діяльності на державному рівні.

Реалізація даних заходів буде сприяти подальшому розвитку інноваційної сфери в Україні, яка є каталізатором структурних змін.

УЧЕТ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ЗАТРАТ

Лисица В.И., Заковоротная Я.С.

Для эффективного управления природоохранной деятельностью на предприятии, необходимо обеспечить анализ и учет всех затрат, связанных с охраной окружающей среды. Главная проблема в учете экологических затрат – это выделение их в общей сумме издержек предприятия, а также отнесение на себестоимость отдельных видов производимой продукции. Решение данной проблемы может быть реализовано через экологическое бюджетирование. Экологическое бюджетирование – это процесс финансового обеспечения природоохранной деятельности предприятия и формирование ее результатов через систему экологических бюджетов. Экологический бюджет – это количественное представление экологических доходов, затрат и капитала природоохранного назначения.

Экологические затраты – это затраты, возникающие в процессе производственной деятельности предприятий вследствие влияния на окружающую среду. Учет экологических затрат позволяет установить оптимальное соотношение между снижением уровня влияния на окружающую среду и объемами инвестиций, направленными на ее охрану.

В зависимости от поставленных задач можно выделить экологические бюджеты: основные и частные; гибкие и нормативные. Основным экологический бюджет – это бюджет, охватывающий всю деятельность предприятия. Цель разработки основного экологического бюджета состоит в интегрировании экологических бюджетов структурных подразделений предприятия. Нормативный экологический бюджет – это бюджет предприятия, рассчитанный на конкретный уровень его деловой активности исходя из установленных норм и нормативов. При этом доходы и расходы по экологической деятельности планируются исходя из заданного уровня производства продукции соответствующего ей объемов выбросов вредных веществ в окружающую среду. Гибкий экологический бюджет – это бюджет, который составляется не для конкретного уровня деловой активности, а для определенного его диапазона, т.е. для нескольких возможных вариантов объема производства продукции.

Государственное управление природопользованием — деятельность государства, направленная на организацию рационального использования и обновления природных ресурсов, охрану окружающей среды, а также обеспечение законности в эколого-экономических отношениях.

Экологический менеджмент — система управления деятельностью предприятия в тех или иных ее формах, направлениях, которые прямо или косвенно касаются взаимоотношений предприятия с окружающей природной средой. Механизм экологического менеджмента — совокупность способов влияния с учетом экологических аспектов на всех этапах деятельности субъекта хозяйствования. Управление и контроль — установление государственных нормативов, направленных на соблюдение принятых стандартов на продукцию и технологии, сточные воды, допустимый уровень атмосферных выбросов. Самоконтроль — это инициатива самих компаний или отраслей промышленности, что касается контролирования своего производства путем соблюдения стандартов, мониторинга, снижения уровня загрязнения, шума и т.д.. Экономические механизмы предусматривают элементы государственного вмешательства в рыночное регулирование через платежи за загрязнение и штрафы, реализацию ресурсных квот и «лицензий на загрязнение», выдачу кредитов как поощрения за экономию ресурсов, покрытие затрат на амортизацию, отмену субсидий и т.п.

Интегрирование учета окружающей среды в систему экологического менеджмента будет, в свою очередь, способствовать принятию эффективных управленческих решений с учетом экологического фактора, повышению имиджа предприятий отрасли в глазах общественности, завоеванию стабильного положения на рынке и увеличению прибыльности как главной цели деятельности. Государственное управление природопользованием определяется государственной экологической политикой. Государственная экологическая политика — это система целей и действий органов государственной власти и управления, направленных на обеспечение экологической безопасности государства и удовлетворение экологических нужд населения.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Лисиця В.І., Павленко Н.Ю.

Перехід до ринкової економіки, пошук нових методів і форм підвищення ефективності управління діяльністю підприємств вимагає нестандартних підходів до організації обліку, контролю й управління затратами та результатами. Одним із заходів, що сприяють підвищенню якості прийнятих управлінських рішень на підприємствах може стати впровадження системи управлінського обліку. При цьому необхідно враховувати як специфічні, так і загальногалузеві умови роботи підприємств різних галузей.

Таким чином після реформування обліку в Україні і введення Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) значну увагу у різних наукових дослідженнях почали приділяти фінансовому обліку, орієнтованому на потреби податкової служби, але вкрай недостатньо – управлінському (внутрішньогосподарському) обліку.

Внутрішньогосподарський облік, зорієнтований головним чином на управління витратами підприємства, сприяє успішній адаптації до зміни зовнішнього середовища, науковому підходу до вирішення обліково-аналітичних завдань, реалізації можливостей управляти витратами на різних стадіях процесу економічного відтворення, застосуванню ефективних методів оптимізації витрат, оперативному відображенню економічної інформації, контролю за впровадженням нової техніки і прогресивних технологій.

Розвитку теорії і практики організації внутрішньогосподарського обліку сприяють праці українських вчених: О.С.Бородкіна, Ф.Ф.Бутинця, Ю.А.Вериги, Г.Г.Кірейцева, М.Ф.Кропивко, В.В.Сопка, В.К.Савчука, Р.Каплана, В.Ф.Палія та ін.

Незважаючи на значні наукові напрацювання, недостатньо уваги приділено проблемам організації внутрішньогосподарського обліку, аналізу та контролю за витратами у виробничих підрозділах сільськогосподарських підприємств. Наукові дослідження за вказаною тематикою проводяться переважно в галузях легкої промисловості та торгівлі

Внутрішньогосподарський облік (так званий управлінський, виробничий контролінг) не є самостійним бухгалтерським обліком. Це є продовження, а точніше подальше

поглиблення, деталізація даних бухгалтерського фінансового обліку в частині витрат та доходів діяльності, коли розкривається вся ефективність придбання ресурсів, їх переробки, технологічних та організаційних рішень, мотивації тощо. Цей облік становить комерційну таємницю підприємства. Він будується суто для конкретного підприємства виходячи з характеру технологій, організаційних рішень.

Основними користувачами інформації з внутрішньогосподарського обліку є керівники, власники, засновники, менеджери. Це конфіденційна, таємна бухгалтерська інформація.

Отже, побудова бухгалтерського внутрішньогосподарського обліку базується на даних фінансового обліку, тобто вихідними для внутрішньогосподарського обліку є дані фінансового обліку. Завдання внутрішньогосподарського обліку — з допомогою деталізації та предметно-цільової конкретизації розкрити відповідність або невідповідність затрат бізнес-плановим показникам. У разі відхилення визначити, хто був ініціатором економії або винуватцем перевитрат. А це означає, що в «орбіту» внутрішньогосподарського обліку потрібно залучати дані (показники) бізнес-плану, тобто необлікову планову, нормативну інформацію.

Нарешті, у побудові внутрішньогосподарського обліку бере участь різна технологічна, маркетингова та інша інформація, яка може впливати на оптимізацію управлінських рішень щодо скорочення затрат, збільшення доходів, одержання додаткового прибутку або зменшення збитків. А це означає, що поняття «внутрішньогосподарський облік» значно ширше, ніж просто бухгалтерський облік. Недаремно в країнах світу залежно від того, як він формувався, такий облік називають по-різному: управлінським в англо-американській системі, виробничим у французькій системі чи контролінгом — у німецькій.

Отже, удосконалення системи управління підприємством в умовах сучасних економічних відносин неможливе без створення дієвої системи управлінського обліку, яку пропонується будувати з використанням ієрархічного принципу і схеми генерації різних управлінських та облікових технологій.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

Мамчук І.В., Шевченко К.М.

Глобальна екологічна криза є реалією нашого часу. Але на фоні політичної і економічної ситуації, яка склалася в Україні, проблема стосунків з природним оточенням відкладається в побутовій свідомості на задній план. Найбільшу увагу привертають такі аспекти загострення екологічної ситуації, як погіршення якості життя в результаті забруднення довкілля і наслідки антропогенних катастроф, перш за все – наслідки аварії на ЧАЕС. Від цієї проблеми, певно, ми позбавимось ще нескоро, міне чимало десятиліть, а, можливо, і століття, поки ми будемо згадувати про це як про історичний факт із життя України. Тому для українського суспільства проблема формування екологічної свідомості є нагальною, і у найближчих десятиліттях вона повинна стати найважливішим фактором його розвитку.

Процес міграції робочої сили безпосередньо пов'язаний з економічними перебудовами в будь-якій країні. Саме структурна перебудова економіки, конверсія оборонного комплексу, банкрутство та ліквідація ряду підприємств промисловості, зупинка виробництва, екологічна криза в країні та інші проблеми, нашої ще молодій державі, призвели до істотного скорочення та вивільнення в істотно-галузевому та якісно-професійному розрізі робочої сили. Радикальні економічні й політичні реформи, що відбуваються нині в нашій країні, не могли не вплинути на розвиток міграції робітників, яка є найчутливішою сферою функціонування господарського комплексу.

Причинами міграції робочої сили є фактори як економічного, так і неекономічного характеру. До причин неекономічного характеру слід віднести такі як: екологічні, політичні, національні, релігійні, расові, сімейні. Щодо причин економічного характеру то вони закладені в економічному рівні розвитку різних держав. Робоча сила переміщується із держав з низьким рівнем життя в держави з більш високим рівнем, із країн екологічно-забруднених до менш забруднених. І це є закономірністю, наприклад, якщо

порівняти середньомісячний заробіток в нашій державі (він складає приблизно 100-150 ам.долларів на місяць), та заробіток в такій розвиненій європейській державі, як Німеччина (де середньомісячний заробіток приблизно 1500 ам.долларів) ми бачимо, що він перевищує середньомісячний заробіток в Україні приблизно в 10-15 разів, а характер виконуваної роботи і умови праці - однакові. Це і є однією з важливих причин сучасної міграції не тільки в нашій державі, але і в світі.

Другою важливою ознакою, яка обумовлює економічний фактор є наявність органічного безробіття в деяких державах, перш за все слабо розвинених. Це спонукає громадян таких держав до пошуку будь-якого заробітку для забезпечення своїх потреб. І ця проблема є більш глибокою тому, що є різниця: заробляти хоча б щось, чи не заробляти взагалі, а забезпечувати свої потреби хоче кожна особа.

Третьою ознакою, слід вважати екологічний фактор, бо відголоски Чорнобильської катастрофи з кожним роком збільшується, кількість хронічних захворювань збільшується.

Пріоритетними для трудових мігрантів країнами в'їзду є країни, які менш екологічно забруднені, це: Німеччина (13.6%), США (7.5%), Росія (5.2%), Канада (4.9%). Рідше згадується Італія (2.8%). Найчастіше наших співвітчизників підштовхують до пошуків роботи за кордоном важка економічна ситуація в Україні (29.5%), бажання краще заробляти і жити в цивілізованих умовах (по 25.3% відповідно), шкідливі екологічні умови (11.8%).

Поширення еміграційних та імміграційних процесів переконує, що Україна вибрала і впевнено йде шляхом інтеграції у світовий економічний простір, де обмін робочою силою повинен стати одним із напрямів міждержавного співробітництва. Інтеграція України у міжнародний ринок праці - це недалека перспектива, це актуальна реальність сьогодення, що відіграє надто важливу роль для держави, але дуже мало уваги приділяється цим проблемам сьогодні.

Державна політика у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки має реалізовуватись через окремі міждержавні, державні, галузеві, регіональні та місцеві програми, які спрямовуються на втілення визначених пріоритетів.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИСКРИМІНАНТНИХ МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Рубанов П.М., Піддубний Є.С.

Діагностика банкрутства представляє собою систему цільового фінансового аналізу, який спрямований на виявлення факторів, причин фінансової неспроможності підприємства, встановлення тенденції їх розвитку та аналізу варіантів найкращого вирішення існуючих проблем. Переважна більшість науковців аналіз неплатоспроможного підприємства пов'язує із можливістю передбачення його банкрутства, про що свідчать багато численні розроблені моделі прогнозування подальшого розвитку кризового стану підприємства. Перевагою таких моделей є, безперечно, швидкий та однозначний прогноз щодо фінансового стану досліджуваного об'єкту.

Модель Альтмана має назву «розрахунок Z-показника». Це 5-факторна модель, де факторами є окремі показники фінансового стану підприємства це - коефіцієнт оборотності активів; рентабельність активів до та після сплати податків; рентабельність виробництва; ринкова капіталізація; - та включаються до моделі з відповідними ваговими коефіцієнтами. Точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 95%. На жаль, можливість використання в Україні моделей Альтмана є проблематичною через відсутність сталого ринку цінних паперів, не прогнозовану інфляцію, монополізацію економіки та подвійну бухгалтерію що дає викривлені дані.

Модель оцінки фінансового стану підприємства запропонована Терещенком, містить такі показники: коефіцієнт покриття; коефіцієнт фінансової незалежності; оборотність вкладеного капіталу; коефіцієнт рентабельності операційного продажу; рентабельність активів; коефіцієнт оборотності запозиченого капіталу. Коефіцієнт сукупної похибки не перевищує 13,5 %. Ця модель ґрунтується на емпірично-індуктивному способі дослідження фінансових показників вітчизняних підприємств, тому придатна для потреб банків, страхових компаній, державних фінансових органів, суб'єктів господарювання, інвесторів. Але зважаючи на тенденції розвитку економіки держави модель потребує постійного доопрацювання, щоб відповідати існуючим реаліям.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ

Іваненко А.П., Проданова О.В.

Як кількісний, так і якісний розвиток економіки неможливий без інвестування фінансових коштів і нової техніки в цей процес. Розвиток техніко-технологічної бази виробництва, який за ринкових умов господарювання повинен супроводжуватись систематичним її відновленням, потребує значних обсягів інвестицій. Проблема їх пошуку є зараз вельми актуальною для України, оскільки рівень зносу основних засобів в Україні нині дуже високий.

У випадку тимчасового дефіциту власних інвестиційних ресурсів та сучасних засобів праці підприємства можуть скористатися для відновлення і розвитку своєї технічної бази таким розповсюдженим у світі методом фінансування, як лізинг. Світова практика довела, що лізинг є ефективним інвестиційним механізмом оновлення основних засобів.

Лізинг містить в собі одночасно властивості кредитної угоди, інвестиційної та орендної діяльності, які тісно взаємодіють, створюючи нову організаційно-правову форму бізнесу.

Найбільшого поширення в Україні набув фінансовий лізинг – лізинг з повною окупністю орендованого майна. Фінансовий лізинг пов'язаний із зобов'язанням лізингодавця отримати у власність майно від продавця відповідно до встановлених лізингоотримувачем умов і специфікацій і передати його останньому на термін не менше одного року за платню. При оперативному лізингу об'єкт лізингу залишається на балансі лізингодавця і амортизується ним для цілей оподаткування.

Попри значні переваги лізингу над іншими формами фінансування капіталовкладень, розвиток лізингової індустрії в Україні стримується багатьма факторами. Це і макроекономічна нестабільність, і проблема неадекватності фінансового забезпечення лізингових угод, нестача дешевих фінансових ресурсів українських лізингових компаній, фактична відсутність ринку вторинного устаткування в Україні, несприятливе оподаткування, неможливість застосування прискореної амортизації, недоліки у законодавчому регулюванні лізингових операцій.

Багато зарубіжних і вітчизняних вчених, фахівців останнім часом намагаються вирішити проблеми у сфері лізингових відносин.

Серед них - В.Рябошлик, Л.Прилуцький, Д.А.Овчаров, С.Ю. Салиніна, К. Малишенко, І.С. Устимов, О. Нацина, Г. Холодний, Ю. Коронатова, Д. Лелецький та інші.

Але рівень теоретичного опрацювання і досвід практичного використання лізингових операцій, їх порівняння з іншими формами кредитування та інвестування в Україні все ще залишається незадовільним, тому актуальним завданням є пошук шляхів сприяння розвитку лізингу в Україні.

Послабити проблематику сфери лізингу в Україні допоможе запровадження альтернативної моделі лізингу, яка враховує світовий досвід і специфіку законодавства України стосовно лізингу. Можна вдосконалити механізм оперативного лізингу шляхом включення до угоди оперативного лізингу можливості викупу лізингового майна, що спричиняє появу нової категорії “оперативний лізинг з викупом”.

Викуп обладнання по закінченні угоди оперативного лізингу дасть такі переваги:

- 1) можливу економію коштів у порівнянні з фінансовим лізингом - для лізингоодержувача;
- 2) часткове вирішення проблеми вторинного ринку обладнання - для лізингодавця;
- 3) вимагатиме внесення незначних змін до законодавства стосовно оперативного лізингу, яке в Україні є досить розмитим і суперечливим;
- 4) сприятиме розширенню ринку лізингу і відповідно – зростанню обсягів капіталовкладень.

Щоб створити умови для розвитку фінансового лізингу, держава має надати право підприємствам здійснювати податкову амортизацію машин та обладнання, одержаних у фінансовий лізинг, прискореними методами, як це передбачено у Законі України “Про фінансовий лізинг”, через застосування спеціальних коефіцієнтів прискореної амортизації. Це дозволить суттєво наблизити терміни дії лізингових договорів до тривалості амортизації лізингових активів, а також усуне невідповідність по завершенні договору між величиною остаточного платежу (за ним відбувається викуп об’єкта лізингу у власність) та вартістю, за якою цей об’єкт обліковується на балансі у лізингоодержувача (ця балансова вартість дорівнює первісній вартості за вирахуванням нарахованої за нормами податкового обліку амортизації).

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Кобушко І.М., Онищенко Е.С.

Податкова система може мати значний вплив на діяльність і поведження платників податків. Унаслідок цього часто пропонують використовувати податкову систему для забезпечення бажаного поведження суб'єктів оподатковування, хоча така ціль не має нічого загального з забезпеченням надходжень у бюджет. Так, наприклад, якщо є бажання захистити від конкуренції вітчизняні підприємства окремого сектора економіки, то можна підвищити податки на підприємстві — конкурента або на продукцію таких підприємств. При цьому очікується (і в більшості випадків таке очікування виправдується) що введення більш високих податків до конкурентів і їхню продукцію примусить останніх установлювати такі ціни на власну продукцію, що буде вище ціни на продукцію вітчизняних підприємств.

Якщо держава прагне стимулювати інвестиції, то цієї мети можна досягти шляхом надання податкових пільг інвесторам. При цьому грошові кошти, що витрачаються платниками податків, скажемо, на власні нестатки, можна було б оподатковувати, а грошові кошти, що заощаджуються або інвестуються, звільнити від оподатковування. Безумовно, це буде сприяти заощадженню й інвестуванню. Однак це також приведе до збільшення податкового навантаження на ту частину населення, що не буде мати коштів для інвестування. Цей підхід міг би навіть привести до зворотно-пропорційного розподілу податкового навантаження - чим більше має платник податків коштів для інвестицій, тим менше буде відносна, частка податкового навантаження.

Для створення оптимальної системи оподаткування в Україні потрібно зробити як найменше перешкод для товаровиробника, якомога найбільш сприятливий клімат для їхньої роботи, а тому найбільш важливими є наступні вимоги:

- податкова система повинна сприяти стабілізації, оздоровленню і підйому економіки країни, а не навпаки;
- податкова система повинна бути справедливою, не

допускати довільного тлумачення, бути зрозумілою платникам податків;

- податки повинні по можливості не впливати на прийняття різними особами економічних рішень - такий вплив повинен бути мінімальним і не заважати виробничо-господарській діяльності;
- дотримання суб'єктами господарювання податкового законодавства;
- використання податкової політики, для досягнення соціально-економічної стабільності країни;
- ставки податків по можливості не повинні перевищувати аналогічні ставки в сусідніх країнах для сприяння конкурентно здатності продукції вітчизняних виробників на світових ринках;
- система податків повинна мати мінімум необґрунтованих пільг, бути пов'язаною з загальною політикою ціноутворення і ростом заробітної плати, це важливо як для суб'єктів господарювання, так й для держави в цілому;
- податки повинні сприяти підприємництву, інвестиціям, науково-технічному прогресу, – а не навпаки

Податкова система може переслідувати різні цілі, що не обов'язково можуть узгоджуватися між собою. Виникають протиріччя, тому і необхідно домагатися тимчасового компромісу.

Існує два підходи вирішення існуючих протиріч. Перший - ґрунтується на принципі вигоди для платників податків. Справедливою податковою системою вважається та, при якій податки, що сплачуються платниками, відповідають користі, одержуваної від послуг держави, таким чином, справедливість податкової системи залежить від структури державних витрат.

Другий підхід заснований на принципі здатності платити – податкова проблема розглядається незалежно від політики державних витрат, в податкових надходженнях кожен платник податків повинен внести свою частку в залежності від здатності платити. Обидва підходи мають як свої переваги, так і недоліки.

БІЗНЕС-ІНКУБУВАННЯ ЯК СПОСІБ СТИМУЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Лисиця В.І., Дябло А.Б.

В сучасних умовах трансформації економічного середовища в Україні розвиток малого бізнесу має дуже важливе значення. Від масштабів даного сектора економіки залежить рівень виробництва та зайнятості.

Одним із дієвих методів сприяння розвитку малого бізнесу є ефективна інфраструктура підтримки підприємництва. Це своєрідна опорно-рухова система, завдяки якій бізнес-середовище може ефективно діяти в ринкових умовах, до якої входять центри підтримки підприємництва, бізнес-інкубатори, консалтингові фірми тощо.

Бізнес-інкубатор (далі БІ) - організація будь-якої форми власності, яка з метою надання допомоги суб'єктам малого підприємництва, що розпочинають власну фінансово-господарську діяльність, надає їм в оренду на певний термін і на певних умовах спеціально обладнані для розміщення офісу чи виробництва приміщення, а також надає інформаційні, консультаційні та інші послуги, зорієнтовані на забезпечення розвитку їх діяльності.

Перший в світі БІ з'явився в 1959 році в США. Тоді працівники однієї з фабрик, яка припинила свою діяльність, створили в її приміщенні свої підприємства.

Сфера бізнес-інкубування в Україні характеризується крайньою нерозвиненістю і має величезний потенціал для розвитку. БІ в Україні з'явилися на початку 90-х років і з тих пір досить мляво розвиваються. На сьогоднішній день їх біля 70. Вітчизняні БІ здебільшого називають "модельними" (пробними), тому що до західних розвинутих зразків їм ще дуже далеко. Існуючі БІ задовольняють вкрай незначну частину реальних потреб малого та середнього бізнесу в Україні: надають обмежений перелік послуг дуже обмеженій кількості підприємців.

Практично усі БІ в Україні створено за підтримки іноземних фондів та підприємців ("Відродження", "Євразія", Німеччина, Канада тощо). Серед найпотужніших - Білоцерківський БІ, БІ Тернопільщини, БІ "Мегаполіс" (Одеса), Севастопольський БІ, Фонд "Київський БІ".

Основними проблемами є: відсутність уваги з боку держави, брак законодавчої бази, нестача ресурсів.

Схема роботи Бі наступна:

1. Конкурсний відбір клієнтів/постійних членів Бі (на підставі співбесід, резюме, бізнес-планів, інших необхідних даних).
2. Укладання договору з клієнтом про надання основних послуг (насамперед – офісного приміщення). Термін – від 2 до 5 років (достатній для того, щоби підприємству/підприємцю міцно встати на ноги).
3. Надання на безкоштовній або пільговій основі пакету інших послуг. Асоційовані члени Бі користуються лише цим пакетом – без права на послуги для постійних членів.
4. Ротація клієнтів/членів по завершенні терміну бізнес-інкубації.

В рамках бізнес-інкубування може ефективно розвиватися партнерство між великими і малими підприємствами, яке поєднує підприємницьку чутливість і динамічну реакцію малих підприємств із менеджментом, комерційними та технічними навичками великих підприємств, відповідно розвиваються нові технології, мінімізуються ризики, пов'язані з впровадження інновацій, виконуються субпідрядні роботи, надаються маркетингові та консалтингові послуги, створюються нові виробництва та нові робочі місця.

— В разі створення бізнес-інкубаторів органами місцевого самоврядування, вони отримують можливість реалізовувати власну політику в економічній сфері шляхом підтримки та розміщення на площах цих закладів малих підприємств, діяльність яких відповідає плану стратегічного розвитку регіону; надавати вільні офісні і виробничі площі на умовах пільгової оренди, що сприяє збільшенню надходжень до місцевого бюджету; підвищувати рівень відкритості, легальності регіонального ринку.

На мою думку, подальший розвиток бізнес-інкубування в Україні неможливий без розробки та прийняття нормативно-правової бази, яка б стимулювала розвиток інфраструктури підтримки малого бізнесу, з метою створення зрозумілих та рівних для всіх можливостей активної діяльності на ринку.

Список використаних джерел:

1. Ярको. Бізнес-інкубування: ефективність партнерства
[//www.isc.org.ua](http://www.isc.org.ua)
2. Пааль М. Основи створення бізнес-інкубаторів в Україні
[//www.bila-cerkva.osp.ua](http://www.bila-cerkva.osp.ua)

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

Абрамчук М.Ю., Лимар В.В.

Стратегія розвитку української економіки у новому тисячолітті спрямована на перехід до інноваційної моделі зростання, що зумовлює нову системну роль державної інноваційної політики як найважливішого інструменту реалізації цієї мети.

Досвід економічного розвитку підтверджує, що еволюційний процес в економіці здійснюється саме за допомогою інновацій. Вони сприяють модернізації та структурній перебудові. Тому розв'язання основних проблем економічного розвитку в Україні неможливо без активної інноваційної діяльності, товарного й технологічного оновлення. Інновації відіграють роль першого поштовху, який зумовлює зростання ефективності виробництва, зменшення витрат і зростання прибутку.

Проте на цьому шляху є багато бар'єрів, нерозв'язаних проблем, головна з яких – брак фінансових ресурсів для ефективної державної підтримки науково-технічної та інноваційної діяльності в країні. Особливо відчутно це в аграрному секторі, як комплексі галузей, що найбільше потребує державної фінансової підтримки.

У контексті проблем державного фінансування науково-технічної сфери України головний акцент часто робиться на необхідність збільшення обсягів такого фінансування, переважно через бюджет. Проте аналіз засвідчує, що зведення проблеми підтримки української інноваційної сфери тільки до констатації необхідності збільшення обсягів державного фінансування доки обмежує поле діагностування цієї проблеми, пошук результативних рішень її розв'язання.

До важливих методів фінансової допомоги держави у розвитку інноваційної діяльності в аграрному секторі належить пільгове кредитування інноваційної діяльності підприємств.

Незважаючи на зростання обсягів кредитування, актуальною проблемою для підприємницьких структур АПК залишається процедура отримання банківського кредиту і високі вимоги до застав.

На сьогодні більшість підприємств АПК є потенційними банкрутами. Їх заборгованість продовжує зростати, кількість

збиткових підприємств збільшується. Виникла ситуація, коли інвестори не зацікавлені у вкладенні коштів у неприбутковий аграрний сектор. Нестабільність фінансово-економічного середовища підвищує ризик інвестування. Банки не можуть і не бажають кредитувати АПК. Частка банківського кредиту в оборотному капіталі незначна. Серед основних причин цього можна виділити: слабку капіталізацію банків; невизначеність прав власності на майно та землю підприємств; втручання держави у розподіл ресурсів та продукції і, як наслідок, невиконання контрактів, відсутність юридично визначеної процедури відшкодування збитків. У сфері довгострокового кредитування ще більш тяжкий стан, а можливий предмет застави – земля – не задіяний у процесі кредитування. З цих же причин, інші, традиційні, форми фінансування, наприклад, фінансовий лізинг, також не є ефективними.

В зв'язку з цим, виникає потреба в новому механізмі фінансування інноваційної діяльності, особливо в агропромисловому виробництві. Їм може стати венчурне фінансування, яке отримало останнім часом широкого розвитку за рубежом.

Венчурне фінансування здійснюється шляхом створення малої інноваційної фірми, де кошти розміщуються у вигляді пайового внеску до статутного фонду. Венчурний бізнес ще називають ризиковим, оскільки при ньому здійснюється фінансування ризикового підприємства, яке працює над впровадженням у виробництво певної новачії. Основним стимулом венчурного інвестора є можливість придбати права на всі запатентовані новачії й ноу-хау.

Приоритетними напрямками для інвестування венчурними фондами в Україні, у більшості випадків, можуть бути впровадження інновацій у сфері: переробки сільськогосподарських продуктів та продуктів харчування; селекції; оновлення засобів механізації с/г виробництва; та ін.

Отже, рішенням проблеми фінансування інноваційної діяльності в АПК, може стати венчурний капітал, але для розвитку венчурного бізнесу в Україні треба істотно удосконалити законодавчу базу; механізм податкових, кредитних та амортизаційних пільг; ввести нову систему гарантій та страхової підтримки з боку держави.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ І ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ

Лисиця В.І., Погасій Л.В.

На даному етапі свого розвитку українська держава прагне створити ефективну податкову систему. Податки перебувають на перехресті економічних потреб різних груп платників податків та споживачів державних ресурсів. Задовольнити вимоги всіх можна тільки завдяки знайденому компромісу.

Життєздатність і надійність податкової системи залежить від правильності її системи, від рівня організації податкової служби держави та зручності і простоти ведення обліку.

Для виконання своїх функцій податкова система повинна відшліфувати роботу кожного податку і установити контроль за його справлянням. Особливо це стосується податків, які забезпечують надходження значної частки доходів до бюджету, зокрема податку на додану вартість.

З вище наведених причин впливає надзвичайна актуальність такої теми, як "Проблеми функціонування податку на додану вартість і пропозиції щодо його реформування".

Об'єкт дослідження – облік податку на додану вартість, а предмет – проблеми обліку ПДВ та можливі напрямки їх вирішення.

Реформування ПДВ — важливий етап становлення податкової системи України. Необхідність реформування викликана низкою проблем в оподаткуванні та обліку ПДВ:

1. Нестабільність законодавчої бази щодо ПДВ.

Для забезпечення стабільності необхідно прийняти Податковий Кодекс – єдиний систематизований акт, в якому окремим розділом закріпити механізм справляння та обліку ПДВ.

2. Ставка ПДВ у розмірі 20% завищена і не стимулює сукупного попиту.

Ціна продукції надто висока через високу ставку ПДВ, споживання її обмежується, надходження до бюджету за таких умов не збільшуються. І навпаки, за меншої ставки ПДВ відповідно збільшується споживання продукції, тому надходження до бюджету зростають. Слід знайти "золоту середину".

Вважаю, що потрібно зменшити ставку ПДВ і тим самим збільшиться сума надходжень до бюджету, оскільки зменшиться тіньовий оборот. Ще одним варіантом є встановлення диференційованої ставки ПДВ, з використанням зарубіжного досвіду.

3. ПДВ не виконує перерозподільної функції.

Для вирішення проблеми необхідно встановити нормативи відрахувань ПДВ до місцевих бюджетів, що значно сприятиме зростанню виробництва продукції і відповідно збільшенню надходжень до державного бюджету. Адже місцеві органи влади будуть зацікавлені у якнайповнішому залученні громадян до сплати податку через мінімізацію тіньових розрахунків.

4. Проблема криміналізації державних установ та незаконного відшкодування ПДВ.

Введення бюджетного відшкодування призвело як до криміналізації державних установ, в яких встановились "розцінки" на відшкодування ПДВ, так і до правопорушень з боку підприємств, пов'язаних з незаконним відшкодуванням ПДВ.

Пропоную скасувати відшкодування, а якщо податковий кредит перевищує податкові зобов'язання звітного періоду, цю суму зараховувати в рахунок майбутніх платежів з ПДВ.

5. Проблема розмежування придбаних матеріалів й основних засобів на виробничі й невиробничі потреби з метою правильного включення сум ПДВ до складу податкового кредиту.

Для вирішення цієї проблеми пропоную вести окремі аналітичні субрахунки, на яких окремо відображати придбані матеріали й основні засоби для невиробничих потреб.

6. Складність обліку розрахунків з ПДВ із застосуванням рахунку 644 і обліку розрахунків з постачальниками, пов'язаного з надходженням цінностей на умовах передоплати із застосуванням субрахунку 644.

Для спрощення пропоную обмежити записи на цьому рахунку нарахованим ПДВ лише у випадку передоплат цінностей, які за станом на кінець місяця не були отримані, а субрахунок 644 застосовувати лише відносно операцій з передоплат цінностей, не збалансованих протягом звітного місяця.

Надані пропозиції мають покращити існуючу ситуацію в сфері оподаткування та обліку ПДВ.

ФИНАНСОВАЯ ОЦЕНКА ИННОВАЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ С УЧЕТОМ ПРИРОДООХРАННЫХ ТРЕБОВАНИЙ

Захаркин А.А.

Для обеспечения нормального функционирования производства, создания условий для его роста нужны значительные инвестиции, которые в первую очередь необходимо направлять на замену устаревших технологий и внедрение современных технологических инноваций. Вместе с тем, в нашей стране, из внедряемых ежегодно 1400 – 1500 новых технологических процессов только каждый третий является ресурсосберегающим и экологически безопасным.

Повышение экологических требований приводит к увеличению издержек субъектов хозяйствования и в первую очередь крупных промышленных предприятий. Периодическое повышение природоохранных стандартов, норм и нормативов оказывает влияние на такие показатели, как чистая текущая стоимость, рентабельность инвестиций, внутренняя норма прибыли, что требует их коррекции.

С учетом вышеизложенного формула расчета величины чистой текущей стоимости (NPV) преобразуется следующим образом:

$$NPV_{\text{э}} = \sum_{t=1}^{t \text{ кон}} \frac{CF_t - R_{\text{э}t} \cdot (1 + \delta_t) - K_{\text{э}t} \cdot (1 + \beta_t) - S_{\text{э}t} \cdot (1 + \gamma_t) - P_{\text{э}t} \cdot (1 + \alpha_t)}{(1 + r_t)^t} - \left(\sum_{t=0}^T \frac{I_t}{(1 + r_t)^t} + \sum_{t=0}^T \frac{I_{\text{э}t} \cdot (1 + k_t)}{(1 + r_t)^t} \right) \quad (1)$$

где CF_t – денежный поток, возникающий в результате внедрения инноваций в t -м году (без учета экологического фактора);

$R_{\text{э}t}$ – текущие затраты на природные ресурсы, предусмотренные технологическим процессом в t -м году;

δ_t – коэффициент, учитывающий прогнозируемое изменение издержек на природные ресурсы;

$K_{\text{э}t}$ – текущие сборы за загрязнение окружающей среды (в пределах лимита и сверхлимитные) в t -м году;

β_t – коэффициент, учитывающий изменение текущих компенсационных экологических издержек, сборов и платежей в связи с повышением требований к качеству окружающей природной среды;

$S_{Эt}$ – текущие издержки на поддержание экологического уровня продукции в t -м году;

λ_t – коэффициент, учитывающий изменение текущих издержек на поддержание экологического уровня продукции в связи с изменением требований к качеству окружающей природной среды;

$P_{Эt}$ – текущие природоохранные превентивные затраты в t -м году;

α_t – поправочный коэффициент, учитывающий динамику изменения превентивных текущих экологических затрат, в связи с изменением требований к качеству окружающей природной среды;

I_t – капитальные затраты на разработку и внедрение инноваций в t -м году (без учета экологических затрат);

$I_{Эt}$ – капитальные экологические затраты на внедряемые инновации в t -м году;

k_t – поправочный коэффициент, учитывающий прогнозируемый рост капитальных экологических затрат в связи с изменением стандартов качества окружающей природной среды;

r – ставка дисконтирования в t -м году.

Коэффициенты δ , α , β , λ и k определяются на основании аппроксимации статистических данных о динамике изменения природоохранных норм и нормативов. Нами был проведен анализ издержек за компенсацию внутреннего и внешнего загрязнения окружающей среды, в результате чего было выявлено, что для машиностроительного производства коэффициент β находится в пределах от 6 до 10%. Аналогичным образом было определено, что коэффициент δ находится в пределах от 7 до 11%, коэффициент α в пределах от 8 до 13%, коэффициент λ в пределах от 6 до 10%, коэффициент k в пределах от 9 до 12%.

Таким образом, можно сделать выводы, что предложенные подходы предоставляют возможность анализировать финансовую эффективность применения технологических инноваций, принимая во внимание не только их экономические, а и экологические характеристики. Изменение издержек необходимо учитывать при определении показателей эффективности инновационных решений. Руководствуясь этими показателями можно принимать к реализации варианты инновационного совершенствования производства, обеспечивающие максимальную эколого-экономическую эффективность.

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Боронос В.Г., Загребельна Г.В.

Побудова в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки європейського типу неможлива без підвищення підприємницької активності її громадян. Особливе місце в економічній системі держави і в житті суспільства відводиться малому підприємництву. Це зумовлено тим, що мале підприємництво є одним з провідних секторів ринкової економіки і значною мірою впливає на темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику внутрішнього валового продукту, структурну перебудову економіки, характеризується швидкою окупністю витрат.

Розвиток малого підприємництва у економіках перехідного типу постсоціалістичних країн розглядається як один з найважливіших факторів сприяння виходу з кризи, забезпечення економічного зростання та соціальної стабільності у суспільстві. Суб'єкти малого підприємництва створюються за будь-яких умов, не потребують значного фінансування та особливих зусиль з боку держави для свого розвитку, але роблять неоціненний внесок у розв'язання проблем трансформаційного, економічного та соціально-психологічного характеру.

Особливо важливою є роль малого підприємництва у соціально-економічному розвитку регіонів. У Концепції державної регіональної політики України широкий розвиток підприємництва віднесено до пріоритетних завдань регіональної політики, а мале підприємництво визначено як один з найвагоміших чинників забезпечення економічного зростання в регіонах, підвищення зайнятості й рівня доходів населення та наповнення місцевих бюджетів.

На сьогодні в Україні питання регіонального розвитку та регіональної політики є надзвичайно актуальними як у контексті зміцнення позитивних економічних тенденцій, так і в контексті реалізації євроінтеграційного курсу нашої держави. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне розглянути проблеми формування та реалізації регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва як одного з основних ресурсів забезпечення ефективного регіонального розвитку.

Становлення малого підприємництва в Україні відбувається одночасно зі становленням її незалежності та формуванням ринкових основ економіки. За офіційними даними, станом на 1 січня 2003 р. в Україні було зареєстровано 253,8 тисячі малих підприємств, понад 2,4 млн. фізичних осіб-підприємців та 43 тисячі селянських (фермерських) господарств. Станом на 01.10.05р. в економіці країни функціонувало 277,0 тис. малих підприємств (без сільськогосподарських та банків), що у порівнянні з початком попереднього року більше на 3,1%.

Протягом 1991–2003 років розвиток малого підприємництва характеризувався стійкою тенденцією до зростання кількості малих підприємств. За цей період їхня кількість зросла у 5,8 раза і за попередніми підсумками 2003 р. становила 275,0 тис. Чисельність зайнятих на малих підприємствах за цей період зросла у 3,2 раза. В середньому на 10 тис. мешканців України у 2002 р. припадало 53 малих підприємства, що на 44 одиниці або у 5,9 раза більше проти 1991 р. та на 19 одиниць або у 2,3 раза більше, ніж у 1998 р. У січні-вересні 2005 р. на малих підприємствах середня кількість зайнятих працівників становила 1782,4 тис. осіб. Питома вага обсягів виробленої продукції малими підприємствами за 2002 р. становить 7,3% в загальному обсязі виробленої продукції по Україні. Лише 7,7 відсотка від обсягів реалізованої продукції становить на сьогодні внесок малих підприємств у економіку України.

Дуже істотними є регіональні відмінності у розвитку малого підприємництва. Зокрема, 54,7% загальної кількості малих підприємств (офіційна статистика в регіональному розрізі існує лише щодо малих підприємств) зосереджено лише в 7 регіонах: м. Києві, Донецькій, Дніпропетровській, Харківській, Львівській, Одеській областях та Автономній Республіці Крим. На малих підприємствах цих регіонів задіяні 51% працівників усіх малих підприємств України. За кількістю малих підприємств на 10000 осіб населення показник вище середнього по Україні мають лише м. Київ, Миколаївська, Львівська, Харківська області та Автономна Республіка Крим.

Аналіз регіональних аспектів малого підприємництва дозволяє зробити висновок, що на сьогодні головними чинниками його розвитку є відповідні нормативно-правове поле та інституційно-інфраструктурна база в регіонах. Подальший розвиток малого підприємництва потребує формування і здійснення відповідної ефективної та гнучкої регіональної політики.

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ілляшенко Т.О., Станкевич С.Є.

Існує декілька основних форм впливу місцевих органів влади на економічну та соціальну сфери держави. По-перше, у фінансовій системі місцевих органів влади мобілізується значна частина ВВП. Через ці системи здійснюється розподіл і перерозподіл цієї частини ВВП. Отже, фінанси місцевих органів влади є інструментом регулювання економічного і соціального розвитку держави. Це означає, що поряд із державним регулюванням економічної і соціальної сфери існує також їх муніципальне (комунальне) регулювання.

Держава і місцеве самоврядування розподіляють між собою функції соціально-економічного регулювання. Такі функції, які забезпечують фінанси місцевих органів влади, не обмежуються вилученням, розподілом і перерозподілом частини ВВП. Місцеві органи влади, подібно до держави, у сфері своєї компетенції здійснюють, також і нормативне (правове) регулювання соціально-економічної діяльності, тобто встановлюють певні правила поведінки суб'єктів господарювання.

По-друге, фінанси місцевих органів влади є фіскальним інструментом, що дає змогу забезпечувати ці органи ресурсами для розв'язання покладених на них завдань. Таким чином, існує як державний фіск, так і фіск місцевих органів влади. Різниця між фінансами першої і другої форми - це те, що межі фіскальної діяльності місцевих органів регламентуються державою. Фіскальна діяльність держави ніким не обмежується.

По-третє, фінанси місцевих органів влади - це інструмент забезпечення суспільних послуг. Місцеве самоврядування, як і держава, є інститутом, який надає суспільні послуги. Держава і місцеве самоврядування розподіляють між собою завдання та відповідальність за надання громадянам країни суспільних послуг.

Ефективність і масштаби діяльності місцевих органів у сфері надання суспільних послуг залежать, переважно, від стану фінансів місцевих органів влади. Діяльність місцевих органів влади у сфері надання суспільних послуг є однією з форм регулювання економічного і соціального розвитку.

По-четверте, фінанси місцевих органів влади є інструментом забезпечення економічного зростання. Це також одна із форм соціально-економічного регулювання. Проте роль фінансів місцевих органів влади як інструменту економічного росту частіше важлива, що на-

требує окремого розгляду. Крім цих форм впливу на економічну та соціальну сферу, є також інші, наприклад, пов'язані з виконанням делегованих повноважень центральної влади. На Заході їх називають агентськими повноваженнями.

Особливу роль відіграє політика ціноутворення, яку в багатьох країнах мають право здійснювати місцеві органи влади в частині регулювання цін на продукцію і тарифів на послуги підприємств комунального сектору. Це стосується тарифів на воду, газ, теплопостачання, послуги каналізаційного господарства, ритуальні послуги, послуги комунального транспорту, ошлати за проживання в муніципальному житловому фонді, величини відшкодування за прибирання й утилізацію сміття, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище тощо.

Цінова і тарифна політика, що здійснюють місцеві органи влади, значною мірою впливає на рівень доходів місцевої влади від платежів. Є ще один аспект цієї проблеми. Підприємства, на яких місцеві органи влади здійснюють регулювання цін і тарифів, є, як правило, монополістами на відповідному ринку. У випадку вільного ціноутворення весь здобутий надприбуток від цієї діяльності йшов би на приватні цілі. Цінові й тарифні межі, які встановлені стосовно до продукції та послуг цих підприємств, відіграють важливу соціальну функцію.

Важким інструментом впливу на економіку і соціальну сферу є фіскальна політика місцевих органів влади. Вони мають право у визначених законодавством рамках встановлювати місцеві податки і збори. Крім того, можуть надавати пільги зі сплати податків, що надходять до місцевих бюджетів. Створюючи особливі або пільгові режими оподаткування, місцева влада залучає додаткові інвестиції, сприяє новому будівництву, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, створенню спеціальних економічних зон і зон промислового будівництва.

Фінанси місцевих органів влади – також важливий інструмент впливу на всі процеси в економіці і соціальній сфері держави. Незавершеність процесу формування фінансів місцевих органів влади в Україні є причиною того, що економіка і соціальна сфера не отримують важливих децентралізованих імпульсів гармонізації розвитку, роль яких у сучасних умовах має таке ж важливе значення, як і державне регулювання. Завершення цього процесу стане одним із головних чинників стабілізації соціально-економічної ситуації в державі.

ФИНАНСОВОЕ РАВНОВЕСИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Захаркин А.А., Вихров Д.Ю.

Необходимым условием жизнедеятельности предприятия является обеспечение его платежеспособности. Основным заданием финансового менеджмента является координация входящих и исходящих денежных потоков, что бы в любое время предприятие было способно выполнить свои текущие обязательства. Этого можно достичь, придерживаясь финансового равновесия в долгосрочном периоде.

Финансовое равновесие предусматривает, что денежные поступления предприятия равны или превышают потребность в капитале для выполнения текущих платежных обязательств. Уравнение финансового равновесия можно представить в таком виде:

Начальное состояние резервов ликвидности		Текущие выплаты в рамках операционной деятельности
+		+
Выручка от реализации		Инвестиции
+		+
Поступления от инвестиционной деятельности	=	Погашение задолженности (основная сумма и проценты)
+		+
Поступления от финансовой деятельности		Конечный объем резервов

В процессе финансового анализа используется не базовая модель финансового равновесия, а ее модификация, в которой на стороне входящих потоков вместо выручки от реализации учитывается чистая прибыль и амортизация (кэш-фло), тогда как на стороне исходящих потоков не учитываются текущие выплаты в рамках операционной деятельности.

Начальное состояние резервов ликвидности	Инвестиции
--	------------

+		+
Кэш-фло	=	Выплата дивидендов
+		+
Поступления от		Погашение задолженности
финансовой деятельности		(основная сумма и проценты)
		+
		Формирование резервов

Амортизацию и прибыль можно рассматривать как источники самофинансирования предприятия. Если затраты на совершение текущей операционной деятельности превышают выручку от реализации, то у предприятия возникнет дефицит оборотных средств, который следует будет покрыть за счет других источников.

Мобилизация финансового капитала		Использование финансового капитала
Резервы ликвидности		Инвестиции
+		+
Самофинансирование	=	Погашение задолженности
+		+
Акционерный капитал		Выплата дивидендов
+		+
Заемный капитал		Формирование резервов
		+
		Пополнение оборотных средств

Если финансовый менеджмент предприятия неправильно рассчитал сроки привлечения и использования капитала, или если они нарушены в результате ухудшения условий деятельности предприятия (уменьшение объемов реализации, высокий уровень неоправданной дебиторской задолженности, непредвиденные штрафы за нарушение налогового законодательства и т.д.), то финансовое равновесие нарушается, и предприятие не в состоянии выполнять свои платежные обязательства.

АНАЛІЗ МЕТОДИК ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІЗИНГУ

Рубанов П.М., Проданова О.В.

Світова практика довела, що лізинг є унікальним інвестиційним механізмом оновлення основних засобів. Лізинг є перспективною сферою фінансових послуг і в економіці України. Він має суттєві переваги над іншими формами фінансування капіталовкладень надає великі потенційні можливості у вирішенні проблем нестачі капіталу та ліквідності, з якими стикаються українські підприємства. Основними перевагами лізингу є:

- не вимагає негайної оплати, що зменшує потребу в початковому капіталі;
- передбачає стовідсоткове кредитування, не потребує застави;
- дозволяє максимізувати ефект фінансового важеля і залучити більше коштів і на триваліший час, ніж за рахунок позики.

Однак розвиток лізингової індустрії в Україні стримують несприятливе оподаткування, неможливість застосування прискореної амортизації, неадекватне законодавче регулювання лізингових операцій, неадекватності фінансового забезпечення лізингових угод.

Суттєвою проблемою залишається визначення ефективності лізингових операцій. Незважаючи на те, що багато зарубіжних і вітчизняних вчених, фахівців останнім часом намагаються вирішити проблеми у сфері лізингових відносин, рівень теоретичного опрацювання і досвід практичного використання лізингових операцій, їх порівняння з іншими формами кредитування та інвестування все ще залишається незадовільним.

При залученні майна на умовах оренди (лізингу) розрахунки ефективності мають ряд особливостей. Аналіз лізингових операцій провадиться в лізингодавця та лізингоотримувача.

При оцінці ефективності проекту для лізингоотримувача доцільно розглянути альтернативні варіанти організаційно-економічного механізму реалізації проекту, що передбачають придбання того ж майна за рахунок власних коштів, у розстрочку або в кредит. Для порівняльної оцінки купівлі в кредит і лізингу можна розрахувати суму кредиту, еквівалентну лізинговому фінансуванню, або порівняти поточні вартості витрат за кожним варіантом.

Лізинг як форма залучення інвестицій має свої особливості, тому спеціально для організації проведення і оцінки ефективності лізингу розроблено багато методик. Будь-яка з них заснована на використанні одного або одразу декількох методів оцінки інвестицій. Для порівняння різних схем фінансування варто застосовувати метод розрахунку чистої теперішньої вартості (*NPV*), заснований на зіставленні величини вартості предмету лізингу (кредиту) із загальною сумою дисконтованих чистих грошових виплат по лізингу (кредиту).

Порівняльний аналіз ефективності кредита і лізингу можна проводити і за допомогою критерія *IRR*. Внутрішня норма дохідності лізингу – це така ставка дисконтування, при використанні якої чистий ефект лізингу дорівнює нулю. Застосування даної методики розрахунку ефективності лізингу дозволяє знаходити найбільш прийнятні умови для здійснення угод з різними вихідними даними.

Єдиної прийнятної методики оцінки ефективності лізингу поки що не розроблено. Удосконалювати існуючі методики можна шляхом коригування вартості лізингу з урахуванням факторів, що в дійсності впливають на розміри лізингових платежів, таких як:

- а) величина оподаткування безпосередньо лізингових платежів;
- б) ставки податків, що сплачуються із прибутків лізингодавця та лізингоотримувача, та податковий захист;
- в) розмір ставки відсотків по кредиту;
- г) норма амортизаційних відрахувань на лізинговий актив;
- д) строк лізингу і величина платежів у кожний момент часу.

Необхідно проводити розрахунки економічної ефективності лізингових операцій у кожному випадку окремо. В залежності від вихідних умов, розмірів і форм здійснення конкретної лізингової угоди (фінансового стану суб'єктів, терміну укладеної угоди, ступеня потреби лізингоодержувача у додатковому обладнанні тощо) буде змінюватись і результат розрахунків ефективності.

Розвиток лізингової діяльності в Україні сприятиме оновленню матеріально-технічної бази виробництва, прискоренню науково-технічного прогресу та інноваційних процесів у державі, допоможе у вирішенні проблем нестачі капіталу та ліквідності багатьом суб'єктам господарювання. Необхідно внести зміни і доповнення до законодавчих актів, які регулюють оподаткування операцій лізингу, а також амортизацію основних фондів.

ВЗАИМОСВЯЗЬ ЭКОНОМИКИ И МЕНТАЛИТЕТА

Евдокимов А.В., Слющенков А.В.

Совокупность одинаковых черт поведения в различных ситуациях, отношения к различным социально-экономическим процессам отдельных групп людей называется менталитетом.

Всем давно известно, что экономическое развитие в государстве на микро и макро уровне подчинено различным экономическим законам. Эти законы одинаковы для всех и проявляются в одинаковых направлениях. Экономическое развитие страны или отдельного предприятия можно частично спрогнозировать или направить в нужное русло, если учесть различные факторы. Но существует такой фактор как менталитет, влияние которого тяжело рассчитать, но еще труднее изменить это влияние. Несмотря на кажущуюся незначительность, в большинстве случаев, этот фактор является, чуть ли не главной причиной провала или высокой эффективности экономических процессов.

К примеру, Япония – страна, не обладающая природными ресурсами имеет высокий показатель развития и уровень жизни, в то время как Украина имеющая огромные природные ресурсы является аутсайдером в мировой таблице уровня жизни населения. На вопрос: почему? Ответ прост – главные черты японцев: трудолюбие, ответственность и скрупулезность. Визитной же карточкой славянских народов является безалаберность, боязнь ответственности, стремление добиться успеха за «чужой счет» и, к сожалению, большая тяга к воровству.

Все эти черты являются причинами:

- уклонения от уплаты налогов;
- развития теневой экономики;
- процветания коррупции в высших эшелонах власти;
- возникновения такого явления как «КУЧМИЗМ»;
- неблагоприятного инвестиционного климата;
- отсутствия среднего класса в стране;
- преобладания личных интересов над интересами страны государственных служащих.

В последнее время экономисты, которые к тому же являются хорошими менеджерами, считают, что при прогнозировании развития экономических проектов нужно учитывать менталитет страны, в которой он проводится.

В современном мире компании сталкиваются с беспрецедентным давлением со стороны рынка. Выживают и добиваются успеха те, кто ведет свой бизнес наиболее эффективным способом, добиваясь снижения операционных расходов при сохранении высокого качества товаров и услуг.

Одной из форм организации бизнеса в современной экономике стал аутсорсинг - практика, помогающая компаниям решить проблемы функционирования и развития в рыночной экономике путем сокращения издержек, увеличения приспособляемости к условиям внешней среды, улучшения качества продукции и услуг, уменьшения риска.

Аутсорсинг - это организационное решение, передача стороннему подрядчику некоторых бизнес-функций или частей бизнес-процесса предприятия. Сущность аутсорсинга заключается в распределении функций бизнес-системы в соответствии с принципом "оставляю себе только то, что могу делать лучше других, передаю внешнему исполнителю то, что он делает лучше других".

В настоящее время наблюдается тенденция широкого использования аутсорсинга во всех отраслях и секторах экономики.

Причины, по которым компании прибегают к аутсорсингу:

- возрастающее усложнение бизнес-процессов;
- стремление получить максимальное качество выполнения бизнес-функций, но при этом сократить собственные издержки;
- возможность высвободить ресурсы и сосредоточиться на основной деятельности компании.

Производственный аутсорсинг подразумевает, что компания отдает часть своей цепочки производственных процессов или целиком весь цикл производства сторонней компании.

Аутсорсинг бизнес-процессов включает передачу сторонней организации отдельных бизнес-процессов, которые не являются для компании основными, бизнес-образующими. Из их числа на аутсорсинг могут быть переданы управление персоналом, бухгалтерский учет, маркетинг, реклама, логистика. Считается, что полный аутсорсинг бизнес-процессов постепенно станет обычным делом для крупных международных компаний.

Аутсорсинг информационных технологий - это передача специализированной компании полностью или частично функций, связанных с информационными технологиями, а именно обслуживание сетевой инфраструктуры; проектирование и планирование автоматизированных бизнес-систем с последующим постоянным развитием и сопровождением; системная интеграция; размещение корпоративных баз данных на серверах специализированных компаний; создание и поддержка публичных web-серверов; управление информационными системами; приобретение в лизинг компьютерного оборудования, оффшорное программирование.

К числу преимуществ, получаемых от аутсорсинга, можно отнести снижение себестоимости функций, передаваемых аутсорсеру. Последний, как правило, осуществляет выполнение порученных ему функций дешевле вследствие специализации в узкой предметной области и благодаря эффекту масштаба, достигаемого при выполнении однотипных операций одновременно для множества клиентов. Еще одним позитивным следствием специализации является повышение качества и надежности выполнения переданных на аутсорсинг функций, так как при решении сходных задач компании-аутсорсеры уже накопили большой опыт и могут использовать новейшие технологии и высококвалифицированный персонал.

Опасностью является потеря контроля над собственными ресурсами, отрыв руководства от части деятельности компании, вследствие чего оно может принимать неадекватные решения. Также при передаче на аутсорсинг сразу нескольких важных функций возникает реальный риск утечки информации и появления нового конкурента, использующего опыт и знания компании, заказывавшей аутсорсинг.

При работе с аутсорсерами может упасть производительность собственных сотрудников, так как они могут расценить аутсорсинг, сопровождающийся передачей части персонала сторонней компании и увольнениями, как измену. Компания в случае неожиданного отказа от услуг аутсорсера или его банкротства, риск которого всегда существует, может столкнуться еще с одной неприятностью - необходимостью срочно искать новых партнеров или начать самостоятельно выполнять функции, ранее бывшие на аутсорсинге, в отсутствие необходимых знаний и опыта из-за длительного пользования услугами чужих специалистов вместо обучения своих.

РЕКЛАМА КАК ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ ПРОДУКЦИИ

Беспалов А.В., Кукушка А.А.

Реклама – это информация о товаре, его производителе, продавце, которая распространяется в любой форме и оплачивается заказчиком (рекламодателем).

Реклама является наиболее эффективным способом продвижения товара. Однако она не может превратить плохой товар (услугу) в хороший. Она лишь сообщает о старых и новых товарах и услугах.

К рекламе предъявляются следующие основные требования:

✓ **Правдивость.** Реклама должна носить деловой характер, нести информацию, соответствующую действительности

✓ **Конкретность.** Она заключается в простом, доходчивом и убедительном языке текста, продуманных аргументах и цифровых данных

✓ **Адресность.** Она заключается в том, что реклама, обращена к конкретным группам населения.

✓ **Плановость.** Реклама является составной частью плана маркетинговой деятельности любого предприятия.

В качестве средств рекламы используются средства массовой информации (газеты, журналы, радио и телевидение), а также изобретательная реклама (плакаты, афиши, рекламные надписи на транспорте...), реклама по почте (письма, открытки, брошюры), сувенирная реклама (значки, брелоки, зажигалки...). При этом основную нагрузку в области рекламы несут, прежде всего, средства массовой информации.

В Украине правоотношения регулируются Законом «о рекламе». Для многих стран Запада характерно саморегулирование рекламы. Характерным примером могут служить США, где нет специального закона о рекламе, а существуют различные ассоциации и общественные советы, которые имеют высокий авторитет и решения которых являются обязательным к выполнению. Для Украины саморегулирование рекламы на сегодняшний день является весьма далекой перспективой.

РЕКЛАМА КАК ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ ПРОДУКЦИИ

Кукушка А.А.

В маркетинговой теории говорят не просто о сбыте, а о продвижении товара на рынке. Продвижение – любая форма мероприятий, используемых предпринимателем для информации, убеждения или для напоминания людям о своих товарах, услугах, образцах, идеях, общественной деятельности или влиянии на общество.

Существует несколько приемов продвижения товаров на рынке:

- ✓ Реклама
- ✓ Паблицити
- ✓ Стимулирование сбыта

Реклама – это информация о товаре, его производителе продавце, которая распространяется в любой форме и оплачивается заказчиком (рекламодателем).

Реклама является наиболее эффективным способом продвижения товара. Однако она не может превратить плохой товар (услугу) в хороший. Она лишь сообщает о старых и новых товарах и услугах.

На пути восприятия покупателем рекламного сообщения стоит информационный щит. Задача рекламной компании этот щит пробить, вызвав интерес покупателя к товару. Кроме того, на этом пути возникают и другие помехи, так называемые «шумы», т.е. параллельно идущая и мешающая информация.

К рекламе предъявляются следующие основные требования:

- ✓ Правдивость. Реклама должна носить деловой характер, нести информацию, соответствующую действительности
- ✓ Конкретность. Она заключается в простом, доходчивом и убедительном языке текста, продуманных аргументах и цифровых данных
- ✓ Адресность. Она заключается в том, что реклама, обращена к конкретным группам населения.
- ✓ Плановость. Реклама является составной частью плана маркетинговой деятельности любого предприятия.

В качестве средств рекламы используются средства массовой информации (газеты, журналы, радио и телевидение), а также изобретательная реклама (плакаты, афиши, рекламные надписи на транспорте...), реклама по почте (письма, открытки, брошюры), сувенирная реклама (значки, брелоки, зажигалки...). При этом основную нагрузку в области рекламы несут, прежде всего, средства массовой информации.

Стимулирование сбыта – это использование средств стимулирующего воздействия, призванных увеличить ответную реакцию рынка.

Стимулирование сбыта осуществляется следующими методами:

- ✓ Использование цены (скидки с цены)
- ✓ Предоставление льгот покупателю (премии, купоны, талоны)
- ✓ Психологические эффекты (конкурсы, игры, лотереи).

В отличие от рекламы, стимулирование сбыта является средством кратковременного воздействия на рынок, однако эффект достигается гораздо быстрее.

В Украине правоотношения регулируются Законом «о рекламе». Для многих стран Запада характерно саморегулирование рекламы. Характерным примером могут служить США, где нет специального закона о рекламе, а существуют различные ассоциации и общественные советы, которые имеют высокий авторитет и решения которых являются обязательным к выполнению. Для Украины саморегулирование рекламы на сегодняшний день является весьма далекой перспективой. Для развития этого процесса необходимо, чтобы увеличился размер рынка реклам, и выросла его инфраструктура.

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Чумак Л.Ф., Васильченко Н.В.

Оздоровлення фінансової системи України можливе лише за умови відновлення платоспроможності базової ланки економіки – підприємств та організацій. Сьогодні спостерігається складна ситуація: понад половина вітчизняних підприємств працює збитково. Неплатоспроможність, з одного боку, є однією з головних зовнішніх ознак кризового фінансового стану підприємства, а з іншого – підставою для оголошення його банкрутом. Важливо вміти виділяти серед неплатоспроможних суб'єктів господарювання тих, які тимчасово потрапили у скрутне становище і мають значний потенціал для подальшого успішного функціонування.

Найдієвішим засобом запобігання банкрутству підприємства є вчасне виявлення ознак фінансової кризи й аналіз можливостей відновлення платоспроможності. Для визначення й оцінки кризового стану підприємства розроблено велику кількість методик поглибленого аналізу та експрес-аналізу, що базуються на використанні абсолютних та відносних показників. Такі методики дають змогу виявляти проблемні напрями у діяльності підприємства і досліджувати причини які їх зумовили, але не дають можливості зробити обґрунтовані висновки про його стан у цілому. Водночас саме інтегральна оцінка прогнозуванні кризових явищ і банкрутства.

Для виконання у повному обсязі всіх своїх функцій інтегральна оцінка повинна відповідати деяким вимогам. Методика розробки інтегральної моделі оцінки фінансового стану підприємства передбачає декілька етапів.

Перший етап – визначення основних напрямів оцінки. До таких напрямів доцільно віднести платоспроможність підприємства, його фінансову незалежність і якість активів, оскільки вони у

сукупності з різних точок зору характеризують фінансовий стан підприємства.

Другий етап – вибір окремих фінансових коефіцієнтів за кожним з аналітичних напрямів.

Третій етап – визначення для кожного із коефіцієнтів критичного (нормативного) значення. Для більшості коефіцієнтів немає та й не може бути загальнорекомендованих нормативів. Наведені у літературі критичні значення є дуже умовними орієнтирами. Тому для забезпечення точності інтегральної оцінки нормативи фінансових коефіцієнтів для конкретного підприємства мають розроблятися з урахуванням його галузевої належності й специфіки діяльності.

Четвертий етап – визначення вагомості окремих коефіцієнтів. Рівень вагомості, який характеризує важливість окремого коефіцієнта для об'єктивної оцінки фінансового стану, може суттєво відрізнитися залежно від виду діяльності підприємства та інший його особливостей. Більше того, для одного й того самого підприємства у різні періоди вагомість окремих показників може змінюватися.

П'ятий етап – формування узагальнюючих показників. Узагальнюючі показники розробляються за кожним із напрямів з урахуванням відібраних на другому етапі окремих коефіцієнтів та їх вагомості. Для формування комплексного узагальнюючого показника за кожним із окремих коефіцієнтів визначається ступень досягнення критичного рівня як відношення фактичного значення до критичного. Усі узагальнюючі показники розраховуються за єдиною методикою.

Шостий етап – формування інтегрального показника фінансового стану підприємства з урахуванням усіх аналітичних напрямів. Цей показник визначається як середня геометрична.

Запропонований підхід є узагальнюючим і допускає у разі потреби при формуванні інтегрального показника доповнення будь-якої кількості аналітичних напрямів і окремих коефіцієнтів.

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНКУРЕНТНОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Коваленко Е.В., Вихров Д.Ю.

Наличие развитой институциональной структуры наряду с механизмами реализации является одним из факторов, обуславливающих эффективность реализации конкурентной политики. При этом формирование конкурентной среды для развития конкурентоспособности экономики представляет собой комплексную задачу, складывающуюся из целевых назначений различных министерств и ведомств, органов государственного управления и власти на местах. Поэтому вопросы конкуренции затрагивают также проблемы реструктуризации отраслей, приватизации, банкротства, инвестиции, налогообложения, регулирования внешнеэкономической и торговой деятельности, лицензирования, сертификации, государственной поддержки, а также ряд других вопросов, определяющих условия хозяйственной деятельности.

Защита отдельных предприятий без наложения обязательств по усилению конкурентоспособности производства, снижению издержек, а также совершенствованию технологии приводит к усилению тенденции лоббирования частных интересов. Провалы в бизнес-планировании и неэффективный менеджмент могут сглаживаться решениями правительства, а это означает, что обычный покупатель возьмет на себя это бремя в форме более дорогих цен.

Несмотря на то, что создан самостоятельный орган по демополизации и развитию конкуренции с соответствующими подразделениями на местах, институциональное обеспечение конкурентной политики в Украине далеко не совершенно.

Так, по сути, нет органов, ответственных за структурные изменения, способствующие разрушению искусственных отраслевых монополий, созданных государством на первых этапах реформ, а также ответственных за устранение барьеров, созданных органами государственного управления для усиления своей административной власти.

Существование большого числа органов, ответственных за разные аспекты антимонопольной (конкурентной) политики, порождает проблему дублирования функций и координации их

деятельности. При этом функции дерегулирования экономики не вменены практически ни одному из государственных органов.

В мировой практике наиболее оптимальным подходом является разделение полномочий по выработке политики, регулирования и владения (хозяйствования). В этом плане весьма эффективно искоренение системы необоснованного предоставления государственных льгот отдельным хозяйствующим субъектам и искусственно созданных государственными органами барьеров для осуществления легального бизнеса; во-вторых, создание системы эффективного мониторинга за деятельностью и ограничения монополий отдельных хозяйствующих субъектов, злоупотребляющих своим доминирующим положением на рынке.

При совершенствовании антимонопольного законодательства необходимо главное внимание сосредоточить на изменения основного принципа конкурентной политики — перейти от жесткого регулирования деятельности предприятий-монополистов (что фактически ущемляет их статус) к наказанию антиконкурентного поведения предприятия. При этом следует исходить из того, что доминирующее положение фирмы на рынке не является нарушением. Более того, иногда это свидетельствует об эффективной работе фирмы и является важной предпосылкой ее конкурентоспособности на внешних рынках. Нарушением же должно считаться злоупотребление фирмой, занимающей доминирующее положение, если такое нарушение доказано в ходе расследования и судебного разбирательства.

Необходимо обратить внимание на сферу прямого государственного регулирования цен. Ценовое регулирование должно рассматриваться не как механизм развития конкуренции, а как исключение из правил и ограничено только кругом отраслей естественных монополий.

Реализация этих предложений позволит сформировать более эффективную и конкурентную бизнес-среду, что побудит предприятия бороться за повышение качества и оптимизацию цен на внутреннем рынке. Со временем эти меры, позволят сформироваться отечественным предприятиям, способным конкурировать на внешних рынках, что является основной целью государственной политики в области повышения конкурентоспособности национальной экономики в целом.

INTERNET – ВАЖНЫЙ РЕСУРС УПРАВЛЕНИЯ

Олефиренко О.М., Власова И. Ю., Кононенко Ю.И.

Успешное управление компанией – залог успеха бизнеса в целом. Залог успешного управления это применение современных технологий менеджмента, а так же эффективное использование ресурсов управления. Менеджер должен осуществлять руководство компанией и обладать опытом, знаниями и информацией. Он должен отдавать распоряжения подчиненным и получать от них информацию по каналам обратной связи. Чем эффективнее работает информационный канал, тем выше успех управления.

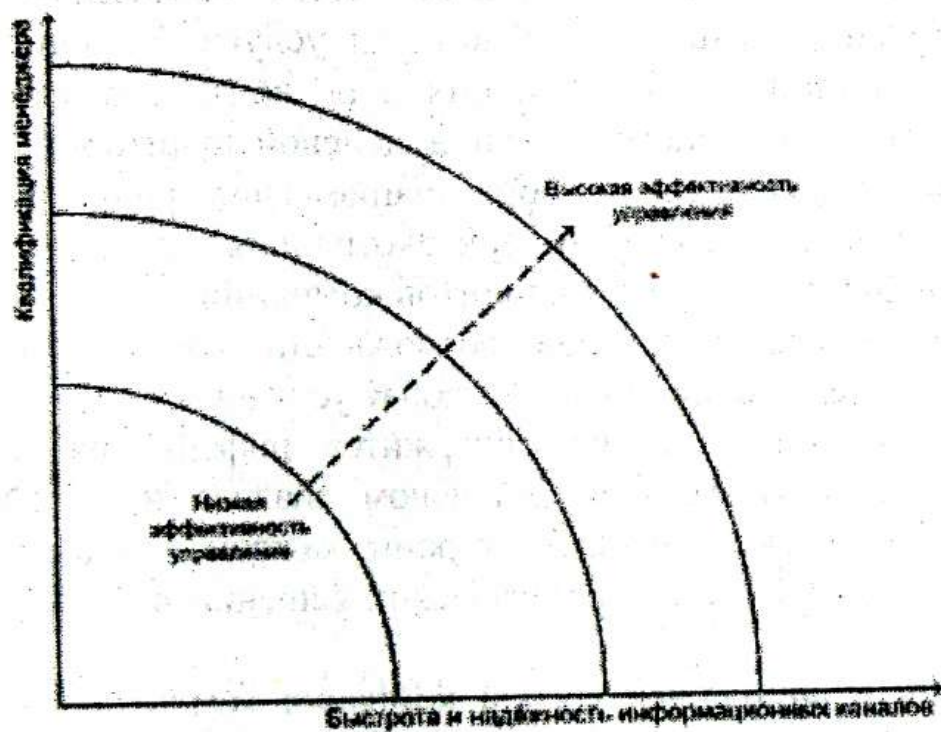

Рисунок 1 - номограмма управленческих возможностей

Таким эффективным каналом является сеть Internet. Хотя Internet доступен не первый год, в управлении компанией данный метод получения информации используется очень редко.

Менеджер при управлении компанией работает в двух пространствах: внутренней средой компании (производственные и бизнес-процессы, персонал) и с внешней средой (поставщики, потребители, конкуренты).

При выборе поставщиков приходится обрабатывать большое количество предложений от поставщиков, а для обработки всех этих данных нужно время, которого нет. Именно в данной ситуации

использование Интернет-сети позволят быстро находить возможных поставщиков и сравнить их предложения с небольшими затратами времени. В процессе производства и/или продаж эта сеть позволяет оперативно решать возникшие вопросы.

Для успешного планирования выпускаемых товаров и услуг, их ассортимента и объема сбыта необходима информация о потребителях.

В дополнение к традиционным методам сбора информации можно использовать веб-сайт компании как площадку для сбора статистической информации о клиентах (анкетирование онлайн), а также собирать информацию в тематических форумах, где потенциальные клиенты без принуждения и бесплатно высказывают своё мнение относительно улучшения товара или услуги. Конечно, профиль клиентов компании, использующих для контактов сеть Internet, будет отличаться от общего профиля целевой аудитории в силу того, что пользователи сети имеют образование выше среднего и достаточно молоды — важно учесть это при экстраполяции данных маркетинговых исследований на других клиентов компании.

Сеть Internet предоставляет широкие возможности для изучения конкурентов компании — сегодня практически любая успешная компания имеет свой сайт. А на сайте обычно содержится информация по предлагаемым товарам и услугам. При детальном анализе новостей, анонсов, отчётов можно выявить сильные стороны каждой компании-конкурента, а это база для принятия стратегических решений в области конкурентной борьбы.

При взаимодействии с внутренней средой компании компьютерные сети могут использоваться как быстрый двусторонний канал передачи информации между субъектом и объектом управления. Управляющее воздействие также может быть передано через сеть Internet и в случае, когда непосредственный контакт невозможен. Используя электронную почту и службы мгновенного обмена сообщениями, можно контролировать ход выполнения распоряжения в реальном времени. Быстрое получение отчётов позволяет ускорить принятие управленческих решений, а контроль выполнения распоряжений позволяет быстрее достигать поставленных задач и целей.

Помимо роли сеть Internet в качестве быстрого информационного канала с его помощью можно обеспечить справочно-методическое обеспечение управленческой деятельности.

ПОТЕНЦІАЛ ЗАОЩАДЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.

Олефіренко О.М., Кононенко Ю. І., Власова І. Ю.

Розвиток економічної системи залежить від обсягу інвестицій, які є ключовим фактором економічного розвитку. В свою чергу, обсяг інвестицій визначається детермінантами. Головним фактором, що зумовлює динаміку та обсяги інвестицій в реальному секторі економіки, є фактор заощаджень фізичних осіб, домогосподарств.

В економічній системі з розвиненими фінансовими ринками заощадження ефективно трансформуються в інвестиції та відповідно стають важливим рушієм соціально-економічного розвитку. З огляду на ці обставини в економічній науці актуальним питанням є дослідження та прогнозування поведінки споживачів, визначення сукупного обсягу заощаджень та вивчення механізмів трансформації цих заощаджень в інвестиції.

Знання про тенденції у цій сфері фінансів має вагомий прикладний аспект, оскільки з огляду на результати таких досліджень більш зрозумілими та достовірними є перспективи розвитку фінансового ринку країни та економіки в цілому.

Створення й формування накопичувальних фондів вимагає не лише відповідного законодавчого забезпечення, а й наявності певних соціально-економічних передумов. Однією з головних передумов є наявність такого рівня середньодушового доходу в економіці, обсяг якого перевищує прожитковий мінімум. Дослідження співвідношення доходів та витрат населення з таких позицій по суті є таким критерієм, який дозволяє на якісному рівні дати оцінку потенціалу заощаджень населення України.

В період після розпаду СРСР доходи фізичних осіб в еквіваленті купівельної спроможності впали до критичного рівня. Це призвело до масштабної соціально-економічної кризи, коли внаслідок неконтрольованої емісії грошей номінальні доходи зростають та майже симетрично падає реальна цінність отримуваних фізичними особами грошей.

Це період первинного накопичення капіталу, який характеризується значним рівнем розшарування суспільства за рівнем отримуваних доходів. В таких умовах тіньові та не обліковані доходи фізичних осіб фактично не працюють на українську економіку

в найбільш продуктивному їх значенні як джерело заощаджень та в подальшому інвестицій в економіку. На сьогодні тінювий сектор становить близько 50% ВВП, в якому від \$10 до 20 млрд. тінювих заощаджень

На сьогоднішній день Україна немає достатніх соціально-економічних передумов для виникнення джерела потужного інвестиційного ресурсу, яким є заощадження населення. Це пов'язано за такими обставинами.

У структурі доходів населення значне місце займають необліковувані доходи населення, джерелом яких є великий тінювий сектор української економіки, а також доходи значної кількості українських «остарбайтерів».

У структурі доходів населення України висока питома вага «первинних» видатків (купівля товарів та оплата послуг). Значна частка споживчих видатків у структурі витрат — це ознака бідної країни і бідного населення. В Україні ця частка для абсолютної більшості населення ніколи не була меншою 70%.

В Україні існує невідповідність доходів сімей з дітьми, особливо багатодітних сімей, та розміру прожиткового мінімуму цих сімей. Проведений на основі офіційних статистичних даних аналіз балансу доходів та витрат сімей, що мають більше двох дітей, вказує, що співвідношення не є позитивним. Враховуючи структуру розподілу усіх домогосподарств України за кількістю дітей, доходимо висновку, що сукупний потенціал заощаджень населення України залишається незначним.

Якщо формування заощаджень уповільнюється чи зовсім зупиняється, починаються скорочення інвестицій та "проїдання" раніше нагромадженого капіталу. Така ситуація звичайно виникає в умовах тривалої інфляції, коли населення перестає робити нові заощадження і навіть витрачає попередні під загрозою втрати їх через інфляцію.

Ці процеси чітко проявлялися в економіці України в 1992-1994рр., коли внаслідок гіперінфляції попередні заощадження населення повністю знецінилися, а нові заощадження в національних грошах не створювалися. Інвестування в розвиток виробництва в цей період фактично припинилося, за винятком незначних вкладень за рахунок централізованих коштів державного бюджету.

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Костюченко Н.М., Мареха І.С.

Проблема забезпечення стійкого розвитку лежить у площині трьох базових сфер: соціальної, економічної та екологічної.

У центрі концепції стійкого розвитку – збереження людини як біологічного виду та прогресивний розвиток її як особистісної сутності.

Вихідними цілями такого розвитку є:

- ✓ збереження і відтворення природних ресурсів, біологічного і ландшафтного різноманіття та генетичного фонду живої природи;
- ✓ створення умов для життя людей у чистому середовищі;
- ✓ економічне зростання, функціонування ефективної економіки, раціональне споживання природних ресурсів.

Можна стверджувати про два вектори даного розвитку: у просторі, або «справедливість» всередині покоління (географічна чи соціальна диференціація), та у часі, або «справедливість» між поколіннями.

Перший напрям стосується політики – під «справедливістю» всередині покоління мається на увазі рівність між націями.

Другий напрям вбирає соціальні інститути.

Інституції – це «правила гри» в суспільстві. Інституції являють собою комплекс офіційних та неофіційних обмежень та визначають шлях, що їм буде прямувати суспільство у часі. Офіційні правила можуть змінюватися шляхом прийняття політичних або юридичних рішень. Неофіційні обмеження являють собою звичаї, традиції та кодекси поведінки. Інституції – це соціальні правила, які регулюють стабільні зразки поведінки в соціальній сфері.

Існують три види інститутів:

- ✓ системи прийняття рішень (ринок, демократія, ієрархія, система переговорів);
- ✓ норми, традиції, звички;
- ✓ організації (держава, корпорація, сім'я).

Є помітним кумулятивний ефект впливу соціальних інститутів. Наприклад, довгий період демократичності призводить до кращої демократичності сьогодні.

Інституціональний фактор має вагомe значення при переході до стійкого типу економічного розвитку.

Втручання держави у вирішення екологічних проблем, а також цілі, принципи і економічні механізми такого втручання запроваджуються екологічною політикою країни затверджуються у природоохоронному законодавстві.

Об'єднання, фірми, сім'ї устанавлюють договірні правила шляхом підписання приватних договорів, діючих в рамках законодавства.

Корпорації та фірми, що орієнтовані на експорт продукції, розробляють власну внутрішню політику, яка відображає їхні цілі по відношенню до збереження природних ресурсів і зменшення шкідливого впливу на оточуюче середовище.

Однак інституціональний розвиток більше не являє собою процес нарощування потужності тільки суспільних інститутів (які посилюються домінуванням держави і слабкістю суспільної участі), а також являє собою процес розвитку приватного сектору і недержавних організацій.

Перехід до стійкого розвитку потребує екологічного мислення, нових підходів до розробки соціально-економічної стратегії і держави, що спирається на цільові орієнтири – індикатори.

У загальному вигляді індикатором є засіб, який спрощено характеризує певну ситуацію, що є частиною складного комплексу або системи.

Інституціональними індикаторами є наступні:

- ✓ урахування питань екології й розвитку в плануванні і управлінні для стійкого розвитку;
- ✓ національні механізми й міжнародне співробітництво для створення потенціалу стійкого розвитку у країнах, що розвиваються;
- ✓ міжнародний інституційний порядок;
- ✓ міжнародні правові механізми;
- ✓ інформація для прийняття рішень;
- ✓ посилення ролі громадськості.

В умовах глобалізації, яка сьогодні є не прогнозованим та неконтрольованим процесом, треба знати, наскільки людство в змозі змінити основний напрямок свого розвитку і забезпечити собі стійке майбутнє.

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Лукаш О.А., Лазаренко К.О.

Інтеграційні процеси в Європі за багатьма ознаками є повчальними для України. Розвиток відносин з ЄС у довгостроковій перспективі, з огляду на геополітичний, гео економічний та історичний європейський статус України, має залишатися одним з пріоритетів її зовнішньо-економічної політики. Її зовнішньо-економічні відносини з ЄС мають забезпечити інтеграцію вітчизняного господарства у загальноєвропейський економічний простір.

Модель закону господарської збалансованості відображається формулою:

$$Q_c = v\Gamma_m$$

де Q_c - національна пропозиція, а $v\Gamma_m$ - національний попит, які повинні зберігати відносну збалансованість і рівновагу. ЄС пропонує комплекс економічних критеріїв, дотримання яких країнами-кандидатами до цієї організації є обов'язковим. Економічні критерії, за якими оцінюють готовність країни-кандидата до вступу в ЄС, можна об'єднати у три групи:

1. Критерії збалансованості та стабільності.
2. Критерії динаміки виробництва і доходів.
3. Критерії обміну і цін.

Основним етапом на шляху набуття Україною асоційованого, а згодом і повноправного членства в ЄС має стати створення політичних, економічних і правових умов для переговорів про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. У цьому сенсі повчальним є досвід країн Центральної Європи і Прибалтики, які рішуче взяли курс на політичне й економічне зближення з країнами Західної Європи.

На сучасному етапі розвитку помітним є різке відставання України, яка була непослідовною як у зовнішньополітичній орієнтації, так і в реформуванні своїх політичної, соціально-економічної систем. Тяжіння до структур СНД, співробітництва з пострадянськими державами не виправдано уповільнюють наближення української економіки до європейських стандартів.

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Лукаш О.А., Косик Я.В.

Докорінна трансформація економіки та соціально-політичного устрою держави, глобалізація продовольчої проблеми визначили сучасний стан розвитку її аграрно-промислового комплексу. Уже проведено реформи в різних його галузях. Разом з тим не досягнуто паритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію, не вирішено проблеми кредитування села, матеріально-технічного забезпечення тощо. Внаслідок цього відбувся різкий спад виробництва, має місце нестабільність і строкатість показників ефективності окремих галузей і регіонів, упровадження інновацій, невідповідність фактичних рівнів відтворювальних процесів у рослинницькій і тваринницькій галузях до оптимальних норм. Економічний механізм, який би забезпечував оптимальність відтворення виробництва, знаходиться в стадії паралічу. Узурповані товарно-грошові відносини збоку посередницьких структур шляхом бартеризації та інших методів привласнення прибутку сільськогосподарських товаровиробників.

Ефективний розвиток аграрного сектора має базуватися на законодавчому визначенні пріоритетної його ролі в економіці держави, на раціональному використанні природних, трудових та матеріально-технічних ресурсів кожного регіону для забезпечення достатньої кількості продовольчої продукції та нарощування експортного потенціалу. Досягненню цієї мети має відповідати структурна перебудова національної економіки, у тому числі АПК, відродження й розвиток галузей, які найбільш ефективно використовують ресурси і продукція яких має попит на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Галузева структуризація виробництва у процесі завершення земельної реформи та майнових відносин повинна зумовити трансформацію базових рівнів виробництва у провідних галузях зернопродуктового та масложирового підкомплексів, які визначають економічний стан аграрного сектора.

Виходячи із загальної потреби виробництва агропромислової продукції в національному масштабі, зростає значення раціонального

його розміщення, зональної, регіональної та господарської спеціалізації й концентрації. Вони виступають важливими чинниками підвищення ефективності будь-якого виробництва, незалежно від форм підприємницької діяльності за рахунок адресної концентрації капіталу і мінімізації виробничих витрат, адаптації тих чи інших регіональних біокліматичних, демографічних та економічних умов. Розміщення і спеціалізація виступають як суспільний поділ праці між економічними регіонами.

Рациональне розміщення сільського господарства полягає у виборі регіонів з найпридатнішими природними умовами для максимального виробництва певних сільськогосподарських продуктів на одиницю земельних угідь з найменшими витратами суспільної праці. Переваги при цьому повинні надаватися тим галузям, культурам чи видам тварин, які мають найбільше господарсько-економічне значення.

У сільському господарстві України, де практично використовуються залишкові матеріально-технічні ресурси і низькооплачувана робоча сила, на урожай працюють не інвестиційні чинники, а природна родючість ґрунту і кліматичні умови. Тому за витратними показниками зерно України залишається конкурентоспроможним на внутрішньому і зовнішньому ринках без експортних субсидій. Одержані результати були б задовільними, коли б наша держава не залишила товаровиробників без правового захисту відносно комерційних структур та сформувала повноцінні ринкові механізми.

Таким чином, українському уряду слід більш заважено підходити до визначення стратегії розвитку агропромислового сектора, щоб досягти ефективних результатів його розвитку. Слід не тільки декларувати програми, спрямовані на розвиток АПК, а і практично втілювати їх. Дані програми розвитку, на нашу думку, мають бути різноцільові, тобто мають стосуватись різних прошарків населення та їх мотивації. Доцільним також є вивчення закордонного досвіду країн з питання розвитку агропромислового сектору.

Отже, Україні слід визначитися зі стратегією власного економічного розвитку та головними напрямками зовнішньоекономічної діяльності, що буде сприяти поживленню розвитку агропромислового комплексу України та економічного зростання вцілому народного господарства.

КАПИТАЛОВЛОЖЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

Олюха И.Л.

Долгосрочное вложение капитала в различные отрасли народного хозяйства с целью получения прибыли называют инвестициями.

Инвестициями, или капиталовложениями, являются все виды имущественных или интеллектуальных ценностей, которые вкладываются в объекты предпринимательской или иной деятельности, в результате которой образуется прибыль или достигается социальный эффект. Такими ценностями могут быть:

- Деньги, целевые банковские вклады, паи, акции другие ценные бумаги
- Движимое и недвижимое имущество
- Имущественные права и другие интеллектуальные ценности
- Техническая документация
- Право пользование землей, водой, ресурсами и другие имущественные права.

Различают финансовые и реальные инвестиции.

Капиталовложения предприятия – это помещение финансовых средств предприятия в основные средства производства, которые потребляются не в течении года, а оборачиваются в течение более длительного периода. Двумя важнейшими видами капиталовложений на предприятиях являются:

- Капиталовложения в здания, машины, оборудование
- Капиталовложения в новые разработки – разработку новых видов продукции, освоение новых рынков и т.д.

Различают два способа обеспечения капитальных вложений денежными средствами:

- Безвозвратные, или финансирование (предоставление средств не обусловлено их возвратом в заранее установленные сроки.)
- Возвратный, или кредитование (предоставляется срочная ссуда, возврат которой будет производится из будущих доходов от капиталовложений)

В общем случае источниками финансирования инвестиций могут быть:

- Собственные финансовые средства (прибыль, денежные средства граждан и юридических лиц)
- Привлеченные финансовые средства (паевые взносы граждан и юридических лиц, средства, полученные от продажи акций)
- Заемные финансовые средства (банковские и бюджетные кредиты)
- Бесплатные и благотворительные взносы, пожертвование организаций, предприятий и граждан.

Ежегодные капиталовложения должны ориентироваться на долгосрочные цели предприятия. Большое значение при этом придается расчету времени и финансовой оценке. При анализе капиталовложений речь идет по существу о сравнении выгодности того или иного помещения капитала.

При оценке выгодности помещения капитала учитываются следующие факторы:

- Сумма капиталовложений
- Затраты на финансирование (% и т.д)
- Период реализации инвестиций
- Возможные осложнения в будущем
- Альтернативные варианты

Для определения ожидаемого дохода от инвестиций используются различные методы:

- Расчет средней окупаемости
- Расчет средней прибыли
- Учет нынешней стоимости денег и т.д.

Метод расчета срока окупаемости состоит в вычислении оборотного периода, за который капиталовложения должны вернуться назад и начнут приносить доход.

Инвестированию капитала всегда сопутствует выбор вариантов капиталовложений. Кроме того, при осуществлении инвестирования приходится также идти на определенный риск, т.е. выбрать ту или иную степень риска. Для решения этой задачи необходимо определить величину риска и сравнить степень риска альтернативных вариантов.

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА КРИЗОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Чумак Л.Ф., Васильченко Н.В.

Оздоровлення фінансової системи України можливе лише за умови відновлення платоспроможності базової ланки економіки – підприємств та організацій. Сьогодні спостерігається складна ситуація: понад половина вітчизняних підприємств працює збитково. Неплатоспроможність, з одного боку, є однією з головних зовнішніх ознак кризового фінансового стану підприємства, а з іншого – підставою для оголошення його банкрутом. Важливо вміти виділяти серед неплатоспроможних суб'єктів господарювання тих, які тимчасово потрапили у скрутне становище і мають значний потенціал для подальшого успішного функціонування.

Найдієвішим засобом запобігання банкрутству підприємства є вчасне виявлення ознак фінансової кризи й аналіз можливостей відновлення платоспроможності. Для визначення й оцінки кризового стану підприємства розроблено велику кількість методик поглибленого аналізу та експрес-аналізу, що базуються на використанні абсолютних та відносних показників. Такі методики дають змогу виявляти проблемні напрями у діяльності підприємства і досліджувати причини які їх зумовили, але не дають можливості зробити обґрунтовані висновки про його стан у цілому. Водночас саме інтегральна оцінка прогнозуванні кризових явищ і банкрутства.

Для виконання у повному обсязі всіх своїх функцій інтегральна оцінка повинна відповідати деяким вимогам. Методика розробки інтегральної моделі оцінки фінансового стану підприємства передбачає декілька етапів.

Перший етап – визначення основних напрямів оцінки. До таких напрямів доцільно віднести платоспроможність підприємства, його фінансову незалежність і якість активів, оскільки вони у

сукупності з різних точок зору характеризують фінансовий стан підприємства.

Другий етап – вибір окремих фінансових коефіцієнтів за кожним з аналітичних напрямів.

Третій етап – визначення для кожного із коефіцієнтів критичного (нормативного) значення. Для більшості коефіцієнтів немає та й не може бути загальнорекомендованих нормативів. Наведені у літературі критичні значення є дуже умовними орієнтирами. Тому для забезпечення точності інтегральної оцінки нормативи фінансових коефіцієнтів для конкретного підприємства мають розроблятися з урахуванням його галузевої належності й специфіки діяльності.

Четвертий етап – визначення вагомості окремих коефіцієнтів. Рівень вагомості, який характеризує важливість окремого коефіцієнта для об'єктивної оцінки фінансового стану, може суттєво відрізнитися залежно від виду діяльності підприємства та інших його особливостей. Більше того, для одного й того самого підприємства у різні періоди вагомість окремих показників може змінюватися.

П'ятий етап – формування узагальнюючих показників. Узагальнюючі показники розробляються за кожним із напрямів з урахуванням відібраних на другому етапі окремих коефіцієнтів та їх вагомості. Для формування комплексного узагальнюючого показника за кожним із окремих коефіцієнтів визначається ступень досягнення критичного рівня як відношення фактичного значення до критичного. Усі узагальнюючі показники розраховуються за єдиною методикою.

Шостий етап – формування інтегрального показника фінансового стану підприємства з урахуванням усіх аналітичних напрямів. Цей показник визначається як середня геометрична.

Запропонований підхід є узагальнюючим і допускає у разі потреби при формуванні інтегрального показника доповнення будь-якої кількості аналітичних напрямів і окремих коефіцієнтів.

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Сотник І.М., Штефко О.М.

Одним з головних чинників економічного зростання держави є і залишатиметься в майбутньому людина, з її здатністю до висококваліфікованої творчої праці. Стратегічним завданням подальшого розвитку української економіки є покращення ефективності використання людських ресурсів. Індикатором підвищення ролі людського фактору виступає ринок праці.

В Україні, при переході до ринкової економіки проблеми функціонування ринку праці набувають статусу першочергових. Головна мета полягає в комплексному вивченні питань, пов'язаних з особливостями формування ринку праці в державі, дослідженню причин, що перешкоджають його розвитку, розробці основних напрямків його формування та механізмів регулювання.

Формування ринку праці за останні роки проходить в умовах різкого зростання пропозиції робочої сили і майже адекватного скорочення попиту на неї. Безробіття в Україні має стійкий характер і свої особливості: перевищення рівня безробіття над офіційними даними – приховане безробіття; більшість контингенту як прихованих, так і відкритих безробітних займається додатковою трудовою діяльністю.

Така ситуація свідчить про загострення економічних суперечностей і необхідності посилення дії інструментів регулювання ринку праці.

Регулювання ринку праці досягає найвищого ефекту, якщо:

- політика зайнятості є невід'ємною частиною функціонування суспільного господарства;
- заходи державної політики зайнятості здійснюються не тільки службами зайнятості, а й передбачають активність галузевих міністерств та організацій різних форм власності;
- в сферу політики зайнятості включені найсуттєвіші аспекти стимулювання попиту на робочу силу, а також регулювання заробітної плати, посилення трудової мотивації.

Враховуючи дуже гостру проблему стосовно формування ринку праці в Україні досягнення вагомих результатів можливе за допомогою впливу важелів активної економічної політики держави.

НЕРУХОМІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ

Сотник І.М., Шкиря О.І.

Коли нерухомість стає товаром, виникає необхідність у оцінці її вартості. Актуальним постає питання визначення поняття нерухомого майна і його класифікації як предмету оцінки.

Визначення нерухомості подане в багатьох наукових працях. Але з визначення нерухомості як об'єкту оцінки дослідження майже не проводилися. У зв'язку з цим додаткового аналізу потребує також класифікація нерухомості, що оцінюється.

Аналіз свідчить, що визначення нерухомого майна здійснюють одним з двох шляхів:

- визначають нерухомість як суто фізичний об'єкт;
- враховують юридичні відносини, які формуються щодо нерухомості.

При першому підході розглядають нерухомість суто як фізичний об'єкт. В рамках цього підходу досліджуючи фізичний об'єкт, тобто земельну ділянку та споруди на ній, визначають досить багато необхідної для оцінки інформації. Однак це не дає уявлення щодо вартості об'єкту, оскільки його корисність значною мірою визначається правами на цей об'єкт. Другий підхід до визначення нерухомого майна бере до уваги комплекс правових відносин, який обумовлює особливості проведення операцій із ними.

Окрему групу становлять підходи до визначення поняття нерухомості, які подані у законодавстві та встановлюються органами влади.

Нерухомість також лежить в полі зору економічної концепції, тобто нерухомість розглядається як джерело орендних доходів та інших вигод.

На цей час, для цілей оцінки, науковці не визначили остаточної класифікації нерухомості. Питання вибору класифікації зводиться до вибору найістотніших класифікаційних ознак.

Нерухомість є товаром, який складається з матеріальних компонентів та юридичних і економічних властивостей, які впливають на його вартість. Для цілей оцінки нерухомості найдоцільнішим є експертний підхід.

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ КРАЇНИ

Дегтярьова І.Б., Дейнека О.В.

Однією з глобальних проблем суспільства є проблема забезпечення населення світу якісним та повноцінним харчуванням. Розв'язання глобальної продовольчої проблеми вимагає прискорення інтенсифікації світового сільського господарства.

Високий рівень інтенсифікації виробництва в розвинених країнах забезпечується внутрішніми інвестиціями. Для іноземного капіталу сільське господарство цих країн не має великого інвестиційного ринку. Водночас дослідження стану залучення іноземних інвестицій в сільське господарство показали, що їх рівень не відповідає великим міжнародним інвестиційним можливостям та зростаючим потребам галузі для повного забезпечення населення світу продовольством.

Протягом останніх років на фоні загального зростання залучення іноземних інвестицій відбувається процес їх поступової переорієнтації з розвинених країн в країни, що розвиваються та в країни з перехідною економікою. Найбільш активно прискорився приплив іноземного капіталу в країни з низьким рівнем розвитку галузі (Україна, Росія, Румунія).

Аналіз показує, що практично у всіх країнах, незалежно від рівня розвитку економіки, частка залучених у сільське господарство іноземних інвестицій є досить помірною і складає 0,3 % від загального обсягу залученого іноземного капіталу. У розрізі країн цей показник більш різноманітний. У пострадянських країнах найвища частка залучених інвестицій в сільське господарство – в Латвії – 5,6%, Україні – 2,7 %, Литві – 1,5 %. Тобто, загальний рівень іноземних інвестицій спрямований в аграрний сектор є досить низьким.

Якщо враховувати, що 5-10 % інвестицій переходить з харчової галузі до сільського господарства у вигляді фінансування розвитку сировинної бази та ринків збуту продукції, то доцільно аналізувати надходження інвестицій в харчову галузь. Україна залучила в харчову галузь майже 15 % загального обсягу іноземних інвестицій.

Розв'язання продовольчої проблеми країни можливе на основі інтенсифікації аграрного сектору та нарощування інвестицій.

БЮДЖЕТ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Дегтярєва І.Б., Половинка Ю.Ф.

Головним інструментом державної політики регулювання суспільно-економічного розвитку є бюджет. З одного боку, він, впливає на формування ВВП і розвиток національної економіки. З іншого боку – макроекономічна ситуація і динаміка ВВП прямо впливають на бюджет як фонд державних фінансових ресурсів і, зокрема, формування доходів бюджету. Зазначимо, що формування доходів залишається важливою проблемою в умовах нестабільності і непередбачуваності розвитку економіки і суспільства в цілому.

Роль державного та місцевих бюджетів у економічному розвитку держави обумовлена не лише кількісним обсягом коштів, акумульованих у цих бюджетах, важливу роль відіграє якісний аспект. Тобто бюджет оказує вплив, як на функціонування усіх ланок економічної і фінансової системи суспільства, так і на формування показників соціально-економічного розвитку. За допомогою бюджету держава здійснює багатосторонній регуляторний вплив на формування ринкових відносин у процесі розвитку національної економіки. За цих умов негативний вплив має відірваність і неузгодженість макроекономічного прогнозування від бюджетного.

В Україні визначення прогнозу макропоказників є складною проблемою, вирішення якої досить часто відбувається під впливом політичних рішень. Прийняття бюджету має ґрунтуватися на чітких економічних критеріях та параметрах суспільно-економічного розвитку на перспективу. Очевидно, що весь бюджетний процес слід розглядати в площині достовірного прогнозування макроекономічних показників та безпосередньо відстеження тенденцій і динаміки ВВП.

Серед макроекономічних показників при складанні проекту державного бюджету важливе значення мають: обмінний курс гривні, монетарна база і грошова маса, індекс споживчих цін, темпи реального зростання ВВП, обсяг номінального ВВП. В проекті держбюджету України щороку закладається певний темп девальвації гривні.

Отже, динаміка та стан формування макроекономічних показників комплексно впливають на виконання доходів бюджету. Одночасно доходи бюджету виступають інструментом державного впливу на розвиток національної економіки та формування ВВП.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Петренко В.В., Сопілко К.М.

Специфіка інноваційної діяльності підприємств визначається швидкою зміною асортименту товарів, розширенням сфери застосування нових технологій, значною динамікою розробок та виробництва нових товарів. Зазначимо, що інноваційна діяльність і конкурентна стратегія підприємства дуже тісно пов'язані з застосуванням маркетингового підходу в розробці нових товарів і виведенні їх на ринок. Також, інноваційна діяльність безпосередньо пов'язана зі значними обсягами науково-технічної, економічної та маркетингової інформації.

Необхідність формування системи маркетингової інформації пов'язана з деякими передумовами, обумовленими концепцією сучасного маркетингу. З іншого боку слід зазначити, забезпечення інноваційних процесів суттєво залежить від стану інформаційних технологій, які мають широкий спектр проблем.

Інноваційний процес – складний комплекс організаційних заходів із насиченими інформаційними етапами прийняття рішень. Організація на підприємстві маркетингового підходу до інноваційного процесу дозволяє знизити ризик помилкових рішень і неефективних витрат у процесі виконання НДКР і організації виробництва нового товару.

Використання маркетингових досліджень у сфері інноваційної діяльності має різноманітні варіації залежно від підприємства і типу необхідної інформації.

Відповідно до концепції Ф.Котлера систему маркетингової інформації доцільно формувати шляхом створення чотирьох підсистем: підсистеми внутрішньої звітності; підсистеми збирання поточної зовнішньої маркетингової інформації; підсистеми маркетингових досліджень; підсистеми аналізу маркетингової інформації.

Важливо, щоб маркетингові дослідження і науково-технічні розробки велися в одному напрямку і були спрямовані на досягнення єдиної мети.

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО МЕХАНІЗМУ В УКРАЇНІ

Петренко В.В., Долгозвяга О.В.

Існуюча в Україні податкова система потребує наявності в її складі надійного та стабільного джерела доходної частини бюджету. Одним із таких джерел є податок на додану вартість. Як в наукових колах, так і з боку практиків неодноразово зазначалося, що ПДВ має багато вад і недоліків. Тому актуального значення набуває питання про можливість заміни ПДВ на інший податок. Такий податок повинен гармонійно доповнювати вже існуючі на сьогодні податки і водночас гарантувати стабільні надходження до бюджету та сприяти економічному розвитку держави.

Проблема для вирішення питання щодо заміни ПДВ полягає в необхідності адекватного порівняння наслідків існуючого ПДВ та наслідків майбутнього податку.

Замінником ПДВ може бути як універсальний акциз, так і інший непрямий або прямий податок. В наукових колах обговорюються різні теорії заміни ПДВ:

- скасування ПДВ та введення податку з обороту;
- скасування ПДВ та введення податку з продажу;
- заміна ПДВ на додатковий податок на заробітну плату та прибуток;
- уведення додаткових ресурсних платежів (збільшення ставок існуючих ресурсних платежів);
- введення податку на основні фонди.

Як бачимо, теорій щодо введення податків, які могли б компенсувати втрати бюджету у випадку скасування ПДВ існує досить багато. Деякі з них виглядають досить реалістичними, однак мають суттєві недоліки, що унеможлиблює реалізацію цих теорій, інші запропоновані на сьогодні науковцями теорії також не можуть бути реалізовані через значні негативні наслідки.

На нашу думку, механізм справляння податку на додану вартість потребує кардинального реформування. Отже, при здійсненні такого реформування необхідно враховувати всі позитивні риси, якими характеризуються запропоновані податки-замінники та включити їх до нового механізму справляння ПДВ.

ПРОБЛЕМЫ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В ЭКОЛОГИЧЕСКОМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ

Мишенина Г.А., Войтенко М.А.

Экологическое предпринимательство имеет свои формы, методы и принципы самоорганизации активного субъекта экономических отношений, производителя конкретного товара, направленного на производство продукции, выполнение работ и оказание услуг природоохранного назначения. В результате потребления этого товара обеспечивается охрана окружающей среды и сохранение природных ресурсов. Рассматривать экологическое предпринимательство только с чисто экологических и природоохранных позиций значит сужать и недооценивать его сущность. Экологическое предпринимательство как отрасль экономики страны должна играть все более значимую макроэкономическую роль. Она заключается как в непосредственном участии в реализации природоохранных и ресурсосберегающих программ различного уровня, так и в восполнении убытков и потерь, понесенных в результате техногенных и природных чрезвычайных ситуаций и при ликвидации их последствий.

Равнозначными стимулирующими мерами должны быть охвачены и сами экологические предприниматели, что является обязательным условием согласования экономических интересов всех субъектов природоохранной деятельности, так как экологическое предпринимательство обеспечивает товарное наполнение рынка природоохранной продукции, работ и услуг. Развиваться экологическое предпринимательство может лишь в той степени, в какой оно будет экономически эффективно. Это, в свою очередь, зависит от правильного решения проблемы ценообразования в экологическом предпринимательстве.

Ценообразование является ключевым элементом любого экономического механизма. Рассматривая проблему формирования цены в экологическом предпринимательстве, необходимо помимо общих закономерностей, характерных для любых работ и товаров, учесть специфические ценообразующие факторы, относящиеся к самому

товару, к конкретному рынку, в пределах которого обращается (обменивается на денежный эквивалент) данный товар, а также к конкретным формам реализации экономической и экологической политики со стороны государства. Практика предпринимательской деятельности в любой ее форме, а экологического предпринимательства в силу его специфики, в первую очередь, включает в себя инновационный процесс, обновление производственных фондов или производимой продукции на основе внедрения достижений науки, техники, технологии на базе созданной и/или приобретенной интеллектуальной собственности. Это закономерный, объективный процесс совершенствования общественного производства. В настоящее время более популярны такие подходы к ценообразованию, при которых прежде всего учитываются факторы, относящиеся более к спросу, чем к предложению, т. е. оценка того, сколько покупатель может и хочет заплатить за товар. Эта же ситуация вынуждает экологического предпринимателя назначать минимально допустимую цену, содержащую минимально допустимую прибыль. Конечно, такое положение, вопреки экономическим законам, может и дальше какое-то время продолжать дезориентировать рынки. Сложилась практика, при которой за ценами и расходами на рынке, большей частью, можно только вести наблюдение, но не рассчитывать их. Однако калькуляция цен на природоохранные услуги требует научной оценки расходов. Основу ценообразования должна составить экологическая «квазиарента», т.е. не увеличение эффекта, а сокращение ущерба (доля сокращения должна составить дополнительную прибыль экологических предпринимателей). Она должна учитывать специфику регионального и муниципального хозяйственного механизма, регулирующего социально-экологическое развитие, в том числе, природопользование и антропогенное воздействие на окружающую среду, выполнение природоохранных мероприятий, включая санитарную очистку территорий, рекультивацию земель, озеленение и благоустройство, осуществление мер по оздоровлению населения, развитие социальной инфраструктуры. Количественное измерение эффекта должно основываться на сопоставлении воздействий на окружающую среду (выраженных в стоимостной форме) с учетом и без учета использования природоохранной продукции.

НЕОБХОДИМОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ НОВОЙ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ БАЗЫ НА ПУТИ К УСТОЙЧИВОМУ РАЗВИТИЮ

Костюченко Н.Н.

Существование и нарастание глобальных экологических проблем, развитие локальных кризисов и катастроф приводит к осознанию необходимости учета состояния окружающей среды при принятии большинства экономических решений. Большинство ресурсов, используемых в экономическом процессе, невозобновимые, и их истощение приводит к их исчезновению с поверхности земли и невозможности их использования в производственном процессе в дальнейшем. Экологизация экономики становится одним из важнейших требований современности, и означает системный подход к окружающему миру, а также экологизацию всего социально-экономического развития, нацеленную на снижение природоемкости производства.

Для перехода к устойчивому эколого-экономическому развитию необходимы институциональные перемены. Обеспечение действенной институциональной базы устойчивого развития на всех уровнях является ключом к полной реализации Повестки дня на XXI век, мер по выполнению решений Всемирной встречи на высшем уровне по устойчивому развитию и решению новых задач в области устойчивого развития.

Институты – это «правила игры» в обществе. Институты представляют собой комплекс официальных и неофициальных ограничений и определяют путь, по которому общество будет развиваться во времени. Официальные правила могут измениться путем принятия политических или юридических решений. Неофициальные ограничения представляют собой обычаи, традиции и кодексы поведения. В случае природоохранной тематики это «правила игры», которые разграничивают доступ к ресурсам. С экономической точки зрения возможно понимание институций как доступа к ресурсам, права на получение дохода, а также ответственность осуществлять платежи за пользование ресурсами.

Как уже было сказано, для перехода на курс устойчивого развития необходимы институциональные изменения. Так,

необходимы изменения, прежде всего, в законодательной базе, в структуре учреждений, обладающих правом принятия решений, в порядке принятия самих решений на международном, государственном и локальном уровне по поводу распределения и перераспределения природных ресурсов. Основными приоритетами на пути к формированию новой институциональной базы должны стать следующие:

- 1) передача части обязанностей по охране и рациональному использованию окружающей среды с государственного уровня к местным властям;
- 2) увеличение координации между различными министерствами по проблемам состояния окружающей среды;
- 3) улучшение функциональных способностей экологических министерств (четкий и ясный набор экологических целей; разработка действующих экономических стимулов и повышение экологической ответственности для реализации эколого-экономической политики и т.д.);
- 4) подчинение экономики экологическим ограничениям; переход производства к стратегии качественного роста на основе технологического перевооружения под эколого-экономическим контролем;
- 5) стимулирование всеобщего экологического образования; стимулирование изменения и экологической ориентации структуры потребностей и стандартов;
- 6) расширение участия общественности в принятии решений (например, путем создания комитетов, НУО).

При формировании новой институциональной базы важно помнить, что быстроедействующие политические и экономические изменения могут делать эколого-ориентированные цели трудно осуществимыми.

Таким образом, достижение целей сбалансированного эколого-экономического развития в значительной степени зависит от изменения сознания, развития экологического мышления и образа жизни и требует институциональных перемен, основанных на приоритетах всеобщей экологизации экономики и всего социально-экономического развития, экологическом образовании и международном сотрудничестве в области природоохранной деятельности для достижения устойчивого развития.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ

Лукаш О.А., Устименко А.О.

В умовах становлення ринкової економіки в Україні податкова система не може забезпечити необхідного обсягу надходжень до державного бюджету, бо вона формується в складний для країни період переходу від адміністративно-командної економіки до економіки ринкового типу. Цей процес, у свою чергу, супроводжується кризовими явищами практично в усіх сферах громадського життя. Прийняття і дія податків мають непослідовний характер, що саме по собі знижує ефективність і дієвість кожного з елементів податкової системи. Економічна нестабільність висуває підвищені вимоги до стійкості бюджетної системи. У цій ситуації професійність законодавців повинна виражатися в умінні знайти оптимальне співвідношення рівнів податкових ставок, адекватних сучасному моменту. Для створення оптимальних податків дуже важливі такі вимоги:

- а) податкова структура повинна сприяти використанню податкової політики з метою стабілізації, оздоровлення та підйому економіки країни;
- б) необхідне скорочення витрат на утримання адміністрації та дотримання податкового законодавства;
- в) ставки податків мають бути порівняними щодо аналогічних ставок у сусідніх країнах;
- г) система податків повинна мати мінімум необґрунтованих пільг, бути пов'язана із загальною політикою ціноутворення й зростанням заробітної плати;
- д) податки мають надавати більше свободи підприємництву, інвестиціям, науково-технічному прогресу.

Основним завданням податкової політики в Україні є сприяння, насамперед, зростанню обсягів нагромадження, створенню умов, що полегшуватимуть підприємствам відновлення основного капіталу.

Тому нова податкова система має формуватися, враховуючи принципи зміни в житті країни. Так, необхідно створити більш розгалужену, кваліфіковану податкову службу для контролю і своєчасної сплати податків.

Створення нової бюджетної та податкової політики спрямовано на вихід 11 глибокої фінансової кризи і, насамперед, на забезпечення бюджетних надходжень. Податкові та фінансово-бюджетна важелі в 2003 р. сприяють стабілізації економіки -України, подоланню спаду виробництва, зниженню соціального напруження. Однак це можна реалізувати тільки в умовах ефективного стимулювання виробництва, його структурної перебудови, упровадження нових технологій, пріоритетного розвитку села, підтримки окремих галузей соціальної та виробничої інфраструктури. У той же час треба підсилити державну підтримку непрацездатних верств населення, пов'язуючи розмір підтримки зі зміною цін визначеного переліку споживчих товарів. У податковій політиці важливо підсилити зацікавленість товаровиробників в інвестуванні капіталу та в його нагромадженні. Необхідний перехід від фіскальної до регуляційної ролі, до збільшення прибутків бюджету за рахунок розширення бази оподаткування. Необхідно, насамперед, зменшити, чи навіть цілком зняти податки на виробничі інвестиції, використовувати частину податку на додаткову вартість для регулювання цін на продукцію тваринництва, надати пільги з оподаткування підприємствам, а також особам, що займаються підприємницькою діяльністю з випуску товарів широкого споживання.

Таким чином, нове податкове законодавство України повинне відповідати основним напрямкам податкової політики держави та регламентувати принципові положення системи оподаткування. Уже значно розширено контрольні функції податкових інспекцій, що, проте, можна вважати й негативним. Зроблено перший важливий крок до послаблення фіскального призначення оподаткування. Другим кроком до нього повинне стати різке скорочення податкового тиску на підприємства та інших виробників. Для припинення руйнівного впливу¹ податкової системи на виробництво і перетворення податків на дієвий засіб ефективного розв'язання завдань економічного та соціального розвитку країни, ощадливого використання ресурсів, реалізації реформ з виходу з економічної кризи та виконання відповідного законодавства, потрібно здійснити низку заходів законодавчого, економічного й організаційного характеру.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Лукаш О.А., Скиба О.В.

Соціальний захист та забезпечення соціально-економічної безпеки людини є одним з головних напрямків діяльності Української держави. Конституція 1996 р. проголосила Україну соціальною державою, тобто такою, що запроваджує активну політику, спрямовану на ефективний захист та підтримку тих верств і груп населення України, які в силу різних об'єктивних умов не в змозі на рівних конкурувати на ринку праці.

Соціальний захист у сучасному демократичному суспільстві як складова загальної системи соціальної політики має вирішувати два тісно пов'язаних завдання: по-перше, забезпечити всім членам певного суспільства достатній рівень життєвих благ, по-друге - створити однакові стартові умови й можливості для всіх співгромадян щодо максимальної реалізації їхнього творчого потенціалу.

Мета соціальної політики - створення сприятливих умов для життєдіяльності пересічного громадянина, його захисту від деструктивних процесів, що притаманні трансформаційній економіці. Глибинні зрушення, котрі відбуваються в українському суспільстві, ведуть до перебудови відносин власності та влади, механізмів соціальної стратифікації, розшарування серед населення.

У ситуації докорінної та динамічної зміни суспільних відносин державна система соціального захисту і страхування, яку було створено в минулому, виявила повну непридатність. За таких умов різко зростають потреби суспільства в розгалуженій, гнучкій, науково обґрунтованій системі соціального захисту, відповідних послуг, реабілітації населення. Програми соціального захисту, через які реалізується соціальна політика держави, єдиною цілісною системою назвати не можна. Вони являють собою поєднання старих, неефективних у нових умовах методів, заходів та форм із підходами та елементами системи соціального захисту, що запозичені з іноземного досвіду.

Система соціального захисту повинна поєднувати три найважливіших напрямки соціальної політики держави, які в сукупності зможуть не лише забезпечити фізичне виживання населення, а й підтримати певний стандарт життєвого рівня в умовах

соціально-економічної трансформації суспільства. По-перше, це програма соціальної допомоги, порятунку, що гарантує громадянам, які опинилися за межею бідності і неспроможні з різних причин забезпечити собі прожитковий мінімум, можливість психофізичного виживання в кризових соціально-економічних умовах; по-друге - програми соціального забезпечення, що спрямовані на підтримання доходів, які гарантують певний рівень життя; по-третє - програми підтримки соціально-економічної активності конкретних груп населення.

Отже, соціальна політика має конкретну мету - надання особливого захисту й допомоги бідним і малозабезпеченим групам, а також розв'язання або полегшення соціальних проблем, що їх можуть спричинити економічні обставини. Крім того, постійним прагненням соціальної політики має бути досягнення значущих соціальних цілей, сприяння й посилення соціальної солідарності та загального добробуту населення. Двома основними принципами цього прагнення можна вважати: зменшення нерівності в суспільстві та уникнення економічної й соціальної маргіналізації незахищених груп населення.

Одним із найважливіших завдань соціальної політики є створення такого економічного і соціального середовища, яке б забезпечило розвиток і використання свого потенціалу кожній соціальній групі, відтак, і кожній людині.

Основним поняттям, спроможним розкрити зміст рівня потреб населення у соціальній допомозі, є поняття бідності. Бідність потрібно розуміти як соціальний стан особи, характеризований нездатністю забезпечити з особистого доходу задоволення необхідних життєвих потреб. Бідність як характеристика добробуту людини залежить від рівня прибутку та характеру його розподілення.

Наступною невід'ємною складовою державного регулювання ринку праці є встановлення розміру прожиткового мінімуму та його співвідношення з рівнем заробітної плати в Україні.

У подальшому потрібно передбачити окремі дослідження форм, методів реалізації соціальних програм того чи іншого напрямку. Зокрема, конче потрібне вивчення ефективності системи житлових та інших субсидій, цільової допомоги, пенсійного, соціального забезпечення, страхування, рівня задоволеності різних груп населення тими чи іншими соціальними програмами.

АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ БЮДЖЕТУ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Лукаш О.А., Мошкіна К.О.

Головним завданням радикальних економічних реформ в Україні є відновлення фінансової стабілізації економіки, її структурної перебудови, забезпечення економічного зростання та поліпшення на цій основі добробуту людей.

Досягти успішного економічного та соціального розвитку України, її регіонів можливо лише завдяки відповідним методам і формам мобілізації фінансових ресурсів держави та цільового їх використання.

Державний бюджет - важливий інструмент реалізації державної політики. Виходячи з цього важливо знати природу державного бюджету як такого, особливості його формування та функціонування, способи використання в інтересах ефективного розвитку суспільного виробництва.

Призначення державного бюджету полягло у формуванні та використанні централізованого фонду фінансових ресурсів держави на розширене відтворення й соціальні цілі відповідно до чинної фінансової політики. Відбиваючи об'єктивну необхідність розподільчих і перерозподільчих процесів в економіці та концентрації певної частки фінансових ресурсів у розпорядженні держави, бюджет є державним фондом, за його допомогою досягається збалансованість системи фінансових ресурсів.

Централізація коштів має важливе економічне й політичне значення, оскільки доходи, які мобілізуються до державного бюджету, є необхідною умовою бюджетної політики. Це дозволяє маневрувати коштами, зосереджувати їх у важливих галузях економічного та соціального розвитку.

Бюджет - складна фінансова категорія. По-перше, він акумулює та перерозподіляє значну частку створеного в країні національного продукту. По-друге, бюджетний вплив на економіку здійснюється через фіскальну політику, тобто на основі оптимального збалансування державних доходів і видатків. Фіскальна політика може бути спрямована як на зведення дохідної та витратної частин бюджету

з надлишком (щоб перешкодити надвиробництву), так і на створення дефіциту (щоб стимулювати економічне зростання).

За допомогою бюджету виконуються державні та місцеві програми з розвитку й ефективного функціонування галузей економіки, з проведення конверсії військово-промислового комплексу, охорони здоров'я, зміцнення науково-технічного потенціалу й культури, покращання матеріального становища населення

та окремих його груп, підтримки соціально-економічного розвитку регіонів.

Протягом усіх років існування незалежної Української держави в центрі уваги державних діячів, учених, практиків, громадськості стоять питання бюджетної політики. Найбільший інтерес викликають проблеми формування дохідної частини Державного бюджету, визначення пріоритетів у витрачанні бюджетних коштів, забезпечення їх цільового та ефективного використання, зміцнення місцевих бюджетів тощо.

Таким чином, можна виділити такі головні завдання бюджетної політики України в умовах поглиблення ринкових реформ:

- зміцнити дохідну базу бюджету за рахунок удосконалення системи оподаткування та зміцнення контролю за повнотою сплати податків шляхом невідкладного прийняття Податкового кодексу України, проведення на його основі радикальної податкової реформи;
- створити систему дієвого фінансового контролю за ефективним і цілеспрямованим використанням державних видатків;
- скоротити непродуктивні витрати бюджету на державні дотації окремим галузям матеріального виробництва;
- посилити соціальну функцію бюджету, зростання частки соціальних витрат, інвестицій у людський капітал - освіту, охорону здоров'я, соціальні виплати та компенсації.

Ключовим завданням бюджетної політики має стати даліше посилення соціальної спрямованості бюджету.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Лукаш О.А., Ткаченко Г.В.

Конкурентоспроможність підприємства, галузі, країни є важливим атрибутом ринкової економіки. Підвищення конкурентоспроможності машинобудівного комплексу сьогодні може стати рушійною силою інноваційного зростання економіки країни в цілому. Метою даного дослідження є аналіз джерел конкурентних переваг машинобудівного комплексу України та заходи щодо їх забезпечення.

Причини неконкурентоспроможності більшої частини продукції вітчизняного машинобудування :

- ресурсні обмеження;
- невідповідність ціни і якості;
- оборонна орієнтація машинобудівної продукції.

Саме тому аж до 2000 року тривало зменшення обсягів виробництва

З появою нових чинників:

- суттєвого зростання внутрішнього платоспроможного попиту на промислову продукцію;

- зміни структури кінцевого споживання на користь товарів довгострокового користування став можливим вихід вітчизняної машинобудівної продукції на зовнішній ринок.

Понад 2 тис українських підприємств працюють в галузі машинобудування, забезпечуючи близько 15% експорту країни. Практично всі лідери галузі належать українським фінансово-промисловим групам. За величиною валового доходу найбільшими компаніями є Азовмаш, Укрвуглемаш та Мотор Січ. В автомобілебудуванні лідерами є Запорізький автомобільний завод, компанія "Eurocar" (складальне виробництво авто Skoda, Opel), Львівський автомобільний завод.

Як відомо, машинобудівна галузь української економіки зберігає свої позиції на міжнародному ринку високотехнологічної продукції, зокрема в аерокосмічній галузі, суднобудуванні, виробництві нових матеріалів, біотехнології, регулюванні хімічних, біохімічних та біофізичних процесів. Задля збереження цих позицій і надалі необхідно

інтенсифікувати зовнішньоторговельну діяльність за рахунок підвищення ефективності використання експортного потенціалу галузі, зокрема для зменшення розриву між експортоспроможністю та імпортоємністю. Важливе місце займає проблема імпортої залежності внутрішнього ринку: більш швидкими темпами зростає споживання імпортованих машин і устаткування, ніж їх вітчизняних аналогів.

Подальший розвиток експорту машинобудівного комплексу

України, як галузі, що є провідником інновацій, повинен стати важливим елементом структурної перебудови і технічної модернізації машинобудівного комплексу України.

Сьогодні Україна не має у своєму розпорядженні власних інвестиційних ресурсів, достатніх для форсованого проведення курсу переведення своєї промисловості на шлях інноваційно-конкурентного розвитку. На жаль, головною формою залучення закордонних коштів підприємствами стали кредити, хоча більш ефективними є іноземні інвестиції в інноваційну діяльність. Усього в 2004 р від іноземних інвесторів надійшло коштів на суму 130 млн. грн. з них на дослідження і розробки 27,6 млн. грн. ,в машинобудівну галузь всього надійшло коштів на суму 3,6 млн. грн.(2,26 %). Тим паче спостерігається збільшення обсягів відвантаженої інноваційної продукції

Наведені тенденції свідчать про поступову модифікацію структури експорту в напрямку збільшення частки інноваційних товарів. Але ці тенденції є дуже слабкими і потребують всебічної підтримки з боку держави. Найбільшою загрозою є не просто не конкурентоспроможність продукції, підприємств, галузей, національної економіки в цілому ,а ймовірність так званого "системного відриву" її від групи провідних країн через несумісність технологій, низьку здатність економіки до інвестицій та нововведень, а також структурно-галузеву та інституціональну несумісність. Результативність подальшого розвитку міжнародного трансферу наукоємної продукції залежить від її конкурентоспроможності, обумовленою загальною промисловою та інноваційною політикою. Вагомим інструментом досягнення успіху в цій справі може бути національна система технологічного регулювання, важливою складовою якої є державні системи стандартизації, метрології, ліцензування та сертифікації продукції .

МАЛИЙ БІЗНЕС ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Лукаш О.А., Ліннік Ю.В.

Формування ринкової системи господарювання в Україні пов'язане із зростанням підприємницької активності в усіх сферах економіки. Підприємництво, без сумніву, відіграє визначальну роль у реалізації завдань перехідного періоду. При цьому успішна трансформація адміністративно-командної економіки у соціально спрямовану ринкову економіку не можлива без діяльності підприємців, які обумовлюють відповідні зміни як на мікро-, так і на макроекономічному рівні. Одним з перспективних напрямів створення конкурентно-ринкового середовища є розвиток малого бізнесу.

Світовий досвід і практика господарювання показують, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, їх оптимальне співвідношення. Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, є малий бізнес.

В структурі сучасної змішаної економіки співіснують та органічно взаємодоповнюються малий, середній та великий бізнес. Але на відміну від двох останніх малий бізнес є вихідним, найбільш чисельним, а тому і найбільш поширеним сектором економіки. Подальший динамічний розвиток малого бізнесу значно сприяє загальноекономічному зростанню. Однак його активність стримується фінансовими бар'єрами. Основним джерелом інвестицій поки що залишаються власні фінансові ресурси суб'єктів малого бізнесу та сімейні позики.

Становлення малого бізнесу України проходило (і зараз проходить) в динамічних, часто змінюваних умовах. З перших років здійснення економічної реформи в Україні, попри об'єктивні труднощі перехідного періоду, відбувається швидке зростання недержавного сектора економіки, яке супроводжувалось зростанням кількості суб'єктів малого бізнесу.

Таким чином, малий бізнес є невід'ємною рисою будь-якої ринкової господарської системи, без чого така економіка і суспільство в цілому не можуть не тільки розвиватися, але навіть й існувати.

ИННОВАЦИИ В МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИЙ КОМПЛЕКС

Деревянко Ю.Н., Бунковская Н.С.

В промышленном секторе отечественной экономики горно-металлургический комплекс сегодня является наиболее активно и стабильно развивающейся отраслью. Но чтобы продукция отечественной металлургии и дальше оставалась конкурентоспособной на мировых рынках необходимо проведение активной инновационной политики.

Один из путей инновационной политики предлагается Украинской государственной инновационной компанией. Первый его шаг — сделать прозрачной схему выдачи кредитов под инновационные проекты, усовершенствовать схему возврата кредитов. Второй шаг — создание Украинского банка реконструкции и развития. Затем необходимо организовать инновационный и информационный центры, инновационную биржу. После создания такого центра региональные инновационные компании смогут установить контакты со всеми необходимыми предприятиями и без труда получать от них инновационные запросы. Принципиально важно также создать специализированные органы исполнительной власти, занимающиеся инновациями.

Что касается металлургического комплекса, то в сталеплавильном производстве предлагаются радикальные структурные изменения и срок их реализации более длительный. В отрасли предлагается строительство и модернизация машин непрерывной разливки, строительство агрегатов «печ-ковш», установка и модернизация вакууматоров, строительство новых электропечей и модернизация существующего электросталеплавильного оборудования, реконструкция кислородных конвертеров и мартеновских печей. В прокатном производстве предлагаются мероприятия по созданию комплекса по выпуску автолистовой стали, литейно-прокатных агрегатов для производства листовой продукции и пр. Сегодня вопрос будущего украинской металлургии, если подходить с государственных позиций, следует рассматривать через призму изменений в законодательстве, создавая благоприятный налоговый климат для отечественных производителей металлопродукции.

АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ СУЧАСНОГО СТАНУ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Дерев'янюк Ю.М., Олійник Н.В.

Суспільний добробут населення держави можна оцінити за допомогою економічних індикаторів, які є кількісними характеристиками економічної та, як наслідок, соціальної ситуації в країні. В результаті проведеного нами аналізу економічних індикаторів суспільного добробуту можна зробити наступні висновки. За останні декілька років в Україні спостерігається поступове зростання середньомісячної номінальної заробітної плати. Так, у 2005 році середньомісячна номінальна заробітна плата становила 740,88 грн, що перевищило: в 1,6 рази законодавчо встановлений прожитковий мінімум на 2005 рік для працездатної особи (453 грн).

Перевищення темпів зростання цін над темпами зростання номінальної заробітної плати негативно позначилися на купівельній спроможності більшості населення. Проведений аналіз свідчить, що в період з 1990 року як до 2000 року, так і до 2006 року відбувалося зниження купівельної спроможності середньої і мінімальної заробітної плати за всіма видами продуктів. Наприклад, якщо у 1990 році на середню заробітну плату 248 крб можна було купити яловичини 131 кг, то у 2000 році на 213,21 грн – усього 30,7 кг, а в 2005 році на 740,88 грн – 28,5 кг. Але порівняння купівельної спроможності середньої та мінімальної заробітної плати 2000 року з 2005 роком, свідчить про її зростання за всіма типами продуктів, окрім яловичини та сиру. Ці типи продуктів залишилися в категорії менш доступних для населення.

Найбільш вагомою статтею (58,9%) усіх сукупних витрат домогосподарств продовжують залишатися витрати на харчування. У Великобританії витрати на продовольчі товари становлять до 30% усіх споживчих витрат сімей, у Франції та США – 20-22%. Порушення структурних витрат сімей свідчать про різку зміну їхньої споживчої поведінки. Наслідком цього стало погіршення якості харчування, а саме споживання основних видів продукції на одну особу менше за визначені МОЗ норми, зниження середньодобової калорійності харчування, зниження рівня споживання на одну особу білка тваринного та рослинного походження, вітамінно насичених та

екологічно чистих продуктів. Калорійність добового раціону харчування однієї особи в середньому склала у 2004 році 3492 ккал, вміст білків у спожитих продуктах харчування становив 89 г, жирів – 149 г, вуглеводів – 460 г, що відповідає ЗУ «Про прожитковий мінімум», за яким «споживчий кошик» розрахований на 2564 ккал. Згідно з нормами Всесвітньої організації здоров'я людина, що працює має споживати 2800 ккал. Чимало українських сімей мають добову калорійність харчування всього 2100 ккал, найменш забезпечені – 1030-1800 ккал., а в низькодоходних домогосподарствах споживання тваринного білка дорівнює 24 г, при умові нормальної трудової діяльності добова норма має становити 51-53 г. Питома вага населення бідної групи у всьому дорослому населенні складає 40%. Вищенаведені приклади свідчать, що більшість працездатного населення споживає білок тваринного походження на межі фізичного виживання. Рівень суспільного добробуту населення залежить також від рівня розвитку потреб і якості та кількості життєвих благ та послуг, які використовуються для їх задоволення.

Проведений аналіз основних індикаторів суспільного добробуту свідчить про невиконання значної частини вимог соціального законодавства України, незадоволення державою мінімально-необхідних соціальних потреб суспільства та відсутність ефективних механізмів регулювання трансформаційних економічних процесів та соціально-економічних відносин. Встановлювані соціальні норми і нормативи не вміщують якісних характеристик, а їх кількісна величина, як правило, недостатньо обґрунтована, оскільки в їх основу не покладені вимоги підтримання певного стандарту споживання матеріальних благ і послуг. В результаті не забезпечується зростання рівня суспільного добробуту, оскільки збільшення вартісного значення норми чи нормативу не завжди зберігає відповідний набір товарів та послуг.

Складнощі формування і реалізації соціально-економічної політики в Україні, її недоліки, приховують реальну загрозу для стабільності соціальних відносин, граничній майновій поляризації населення, збільшення бідності. Якщо не змінити такий стан речей, то надалі будуть поширюватися вказані явища, які в свою чергу створять перешкоду здійсненню економічних реформ та соціальному прогресу в Україні.

РЕФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ОБСЛУЖИВАНИЯ ТРАНСПОРТНОГО СРЕДСТВА, КАК ОДИН ИЗ ИНСТРУМЕНТОВ СНИЖЕНИЯ АНТРОПОГЕННОЙ НАГРУЗКИ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ

Калениченко Ю. Б., Попов А.А.

Существует множество возможных способов обслуживания транспортных средств (ТС), позволяющих смягчить результаты воздействия автомобилей на окружающую среду.

Ремонт и расширенное техническое обслуживание. Эффективное использование транспортного средства и минимизация деструктивного влияния на окружающую среду, подразумевает под собой регулярное техническое обслуживание и, по необходимости, ремонт. Постоянное техобслуживание гарантирует достижение оптимального рабочего состояния систем транспортного средства и предотвращает преждевременное ухудшение показателей работы, а соответственно, и количество вредных выбросов в атмосферу. Обычно, частота и характер технического обслуживания ТС определяется изготовителем. Однако этот график может быть расширен, для увеличения общего срока службы ТС.

Также важно осуществлять текущие ремонтные работы транспортной инфраструктуры, что тоже приводит к снижению вреда, наносимого окружающей среде.

Еко-лизинг транспортных средств. Традиционно лизинг транспортного средства осуществляется по средствам третьего лица - компании, оказывающей соответствующие услуги. Большинство компаний, используют традиционный договор об аренде с учётом пробега. Такая форма аренды может способствовать более широкому использованию новых и «почти новых» автомобилей. Кроме того, новые финансовые программы, которые предусматривают возможность лизинга ТС физическими лицам с отсрочкой платежа, стимулируют спрос на «почти новые» автомобили, по сравнению со спросом на новые автомобили. Это, в свою очередь, приводит к тому, что такая форма аренды ускоряет износ ТС и наносит больший ущерб окружающей среде.

По этому развитые страны законодательным путём ограничивают срок использования таких ТС, вынуждая лизинговые компании, утилизировать либо продавать с аукциона данные ТС. Лизинговые

компании, в свою очередь, для устранения дисбаланса между ценой аренды нового и «почти нового» автомобиля, продают (сдают в аренду) потребителю не сам автомобиль а возможность передвижения (километраж).

Коллективные транспортные услуги. Основное предположение, лежащее в основе концепции коллективных транспортных услуг, состоит в том, что единоличное пользование или владения ТС не является необходимым условием, для полного удовлетворения потребности индивида в ТС. Существует несколько вариаций. Первый вариант - краткосрочный - ТС сдаётся в аренду, на короткий промежуток времени (обычно 30 дней), группе людей, которые в порядке установленной очередности пользуются ТС, внося за это разовый платёж. Второй вариант - когда право пользования ТС продаётся на длительный срок группе людей (чаще всего семье). В результате чего снижаются удельные издержки владения ТС в расчёте на одного члена группы. Подобная схема применима и для бизнес структур. В таком случае доступ к ТС обеспечивается по средствам специальных стоянок (мест парковки) в центре города. В таком случае пользователь тарифицированный членский взнос, величина которого зависит от времени отсутствия ТС на стоянке либо пробега.

Интегрированные Транспортные Услуги. Данная концепция направлена на развитие системы общественного транспорта, и достижение при этом максимального комфорта для потребителя. В этом случае уменьшается не только уровень вредных выбросов в окружающую среду, но и количество источников загрязнения - ТС. Это позволяет увеличить эффективность использования транспортной системы, с точки зрения природопользования, путём изменения формата услуги и сохранения прежнего уровня потребления.

Однако для реализации данной концепции необходимо соблюдение нескольких условий: месячная стоимость проездного билета не должна превышать среднемесячную стоимость аренды ТС при сохранении должного уровня комфорта; действующая система скидок на национальные путешествия и свободный или льготный доступ к ресурсам других транспортных компаний, работающих в другом регионе (посредством заключения товарищеских соглашений); 24-х часовой доступ потребителя к информации справочного характера по телефону или Интернету.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВТОРИЧНЫХ РЕСУРСОВ КАК АЛЬТЕРНАТИВНЫЙ ИСТОЧНИК ВОСПОЛНЕНИЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА УКРАИНЫ

Шкарупа Е.В., Скакун С.В.

В современном производстве полезное использование ресурсов не превышает 40%. Другие 60% теряются в виде отходов и могут рассматриваться как один из резервов увеличения эффективности производства. Именно здесь возникает необходимость использования вторичных ресурсов в промышленном комплексе Украины. Вторичные ресурсы можно рассматривать как один из перспективных источников удовлетворения потребности производства в сырье. При этом дефицит, а также изменение условий воспроизводства порождают ряд таких явлений в сфере вторичного использования ресурсов как:

1. Дефицит сырья усиливает зависимость между ростом производства, выпуском продукции и вторичным использованием ресурсов. Вовлечение вторичных ресурсов в процесс производства приобретает все большее значение из-за ограниченных запасов природного сырья, трудностей его добычи, невозпроизводимого характера многих видов ресурсов.

2. Дефицит сырья вызывает необходимость в промышленном воспроизводстве сырья. Объективно усиливается потребность в полном полезном использовании всего объема вторичных ресурсов, в результате чего неиспользуемые ранее материальные отходы должны применяться в целях промышленного воспроизводства многих видов сырья.

3. Дефицит сырья изменяет представление о кратности использования вторичных ресурсов. Вторичные ресурсы, находясь в процессе производства, могут быть использованы многократно, вступая в кругооборот "сырье - производство - продукт - сырье". В процессе такого кругооборота понятие "вторичное использование" справедливо только по отношению к предыдущему циклу кругооборота.

4. В условиях дефицита сырья возрастает роль закона опережающих темпов роста использования вторичных ресурсов по сравнению с первичными. Неиспользуемые отходы промышленного

производства огромны. Но кроме этих отходов повторной переработке подлежат морально и физически устаревшие орудия труда и предметы потребления, в размерах, увеличивающихся с ускорением научно-технического прогресса.

5. Темпы и пропорции использования первичного сырья, образования и использования вторичных ресурсов должны определять изменения в отраслевой структуре, в соотношении ресурсодобывающих, перерабатывающих и потребляющих ресурсы отраслей, пропорции инвестиций, направляемых на добычу первичного сырья и его переработку.

6. Характерной становится тенденция к расширению сферы применения отходов промышленного производства. Отходы очистных сооружений, полезные компоненты в выбросах в воздушный бассейн (являвшиеся ранее только негативным последствием производственной деятельности) становятся сырьем для промышленного производства.

7. Возникает проблема долгосрочного обеспечения соответствия между объемом переработки вторичных ресурсов определенного качества и парком оборудования, обеспечивающим эту переработку. Вторичное использование ресурсов порождает потребность в принципиально новой технике и технологии, предназначенных только для переработки вторичных ресурсов. Если возврат вторичных ресурсов технически не обеспечен, потери ресурсов увеличиваются.

8. Развитие промышленного воспроизводства сырья как нового источника ресурсообеспечения - процесс динамический, прогрессирующий. Общество должно научиться развиваться в условиях дефицита сырьевых ресурсов для максимально рационального использования огромных объемов уже вовлеченных в производство материальных ресурсов.

Таким образом, возможности природы удовлетворять потребности общества в сырье и материалах крайне ограничены в силу интенсивного их потребления. В такой ситуации, использование вторичных ресурсов является одним из альтернативных источников формирования ресурсного потенциала, а также вариантом сохранения, поддержания существующего природно-ресурсного потенциала Украины, хотя бы на уровне тех возможностей, которыми он располагает в настоящее время.

ПРОБЛЕМА ОПТИМАЛЬНОГО СПІВВІДНОШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛІВ У РОЗРІЗІ ПРИВАТИЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Мішеніна Н.В., Безноєва А.В.

Вирішальну роль у процесі роздержавлення власності в Україні відіграє приватний капітал. При цьому останній поділяється на дві принципово різні за своєю природою категорії: іноземний та національний капітал.

Якщо на початку 90-х років в Україні ще не був сформований національний капітал і за цієї умови неможливо було розпочати грошову приватизацію крупних стратегічних об'єктів та відкрити шлях іноземному капіталу, оскільки це неодмінно призвело б до переходу права власності на базові підприємства і навіть цілі стратегічно важливі галузі до іноземного капіталу, то вже сьогодні національний капітал є сформованим і спроможній скласти певну конкуренцію іноземному. Існує відмінність й економічного плану між приватизацією 90-х років і приватизацією сьогодні, яка полягає в наступному – зараз приватизація здійснюється за реальні гроші, дуже великі гроші йдуть до бюджету, і потім на підвищення зарплат, пенсій, стипендій, на інвестиції і т.д., а тоді приватизація відбувалася по великому рахунку за сертифікати. Але сьогодні, як і десять років тому залишається проблема оптимального співвідношення національного та іноземного капіталів, і у зв'язку з посиленням ролі приватизаційних процесів вона набуває загостреного характеру.

Держава має обмежені можливості впливу на поведінку іноземного капіталу та діяльність українських підприємств, що ним контролюються. Це пов'язано зокрема з тим, що використання адміністративних неринкових методів впливу, може призвести до напруженості у зовнішньоекономічній діяльності України з відповідними державами та обмеження діяльності українського капіталу на відповідних ринках інших держав тощо.

Ключову роль у збалансованості притоку іноземного капіталу та його присутності в різних галузях і сферах національної економіки, а отже і у його позитивному впливі на українську економіку, має відігравати національний капітал. За визначенням Жаліла Я. А. національний капітал – це частина національного багатства, яка

забезпечує функціонування національного виробництва. В тому числі ця категорія охоплює позичковий і торговельний капітали.

Відомо, що розвинені країни світу послідовно проводять політику захисту своїх національних інтересів. Одним із проявів такої політики є – національний протекціонізм, суть якого полягає у захисті національного капіталу, національного виробництва всередині країни та сприянні його виходу на ринки інших держав і закріплення на них. Таким чином, процес залучення іноземного капіталу має відповідати національним інтересам.

Крім того, на відміну від іноземного капіталу, вітчизняний капітал є більш залежним від дій державних органів України, тому його легше спрямувати у русло загальнонаціональних інтересів. При визначенні оптимального співвідношення між національним та іноземним капіталом необхідно враховувати той факт, що вітчизняний капітал природно прихильніше ставиться до проблем збереження довкілля, національного багатства, зацікавлений у зміцненні позицій України на міжнародній арені.

Виходячи з зазначеного, доцільно додержуватись наступних умов щодо залучення іноземного капіталу в Україну: впровадження новітніх енерго- та ресурсозберігаючих технологій, розвиток нових конкурентноздатних виробництв, впровадження передових систем організації бізнесу та методів управління виробництвом і реалізацією продукції, наявність виходу на нові зовнішні ринки сировинних та енергетичних ресурсів та збуту продукції.

При цьому не можна допускати монополізацію іноземним капіталом ринків існуючого виробництва та реалізації стратегічно важливої для економіки та національної безпеки продукції (відповідно до чинного законодавства монополізацією вважається досягнення частки у 35% відповідного ринку), перенесення в Україну або збереження і розвиток шкідливого, екологічно небезпечного або застарілого виробництва, використання іноземним капіталом понад 80% українських сировинних та енергетичних ресурсів.

У зв'язку з цим, має бути доопрацьована нормативно-правова база, а саме – необхідно прийняти закон про глибину проникнення іноземного капіталу в базові галузі країни, та активізована робота контролюючих та регулюючих органів, до яких відносять Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку.

ВІТЧИЗНЯНІ І СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОШУКУ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мішеніна Н.В., Денисенко П.А.

У зв'язку з подорожчанням та вичерпанням традиційних енергетичних ресурсів у світі все частіше помітні тенденції до пошуку альтернативи в енергозабезпеченні. Розвинені країни вкладають кошти у вирішення проблем забезпеченості енергією із вже існуючих джерел та її більш раціонального використання, але стає все більш зрозуміло, що це не може тривати довіку, і потрібне щось нове.

Наведемо деякі загальні світові напрямки досліджень і розробки.

Паливо на водневій основі. Істотний недолік – відсутність дешевого, не забруднюючого навколишнє середовище способу виробництва енергії для виділення чистого водню з води або вуглеводневих видів палива (таких як метан). Подібна енергетична установка коштувала б, наприклад, в п'ять разів дорожче електростанції.

Мирний атом. Замість пари перегрівається гелій, що робить атомну станцію ефективнішою. Уран використовується у вигляді тисяч кульок, розміром з більярдні, в керамічній оболонці. Остання ізолює радіоактивні субпродукти, а для захисту від плавлення ядерна реакція сповільнюється в процесі нагрівання гелію. Демонстраційні зразки подібних установок Японія і США планують запустити до 2011 і 2012 року відповідно.

Видобуток метан гідрату. Запаси газу невблаганно наближаються до вичерпання. Тим часом Геологічна служба США підрахувала світові запаси метану, що містять стільки ж енергії, скільки всі поклади нафти, природного газу і вугілля разом узяті. Розташовані вони в районах морського шельфу і у вічній мерзлоті. Проблема полягає у використанні цієї прихованої енергії, оскільки метан розосереджений настільки, що ні викачування, ні викопування як способи видобутку не підходять.

Відмова від газу стала наслідком як технологічного прогресу, так і занепокоєнням ряду країн підвищенням цін на газ а також безпекою його поставок (унаслідок відомих «газових воєн»). За даними "Financial Times", наприклад, у наступному десятилітті близько 40%

замовлень буде на турбіни для електростанцій, що працюють на вугіллі, а частка газових електростанцій скоротиться на 25-30%.

Паралельно з розробками на перспективу активно вживаються заходи для, наприклад, налагодження каналів і методів транспортування імпорту сучасних енергоносіїв. Це допомагає ефективніше (та безпечніше для навколишнього середовища) задовольняти поточні потреби, дає додатковий час на впровадження більш глобальних змін у розробці нових джерел енергії. Інші компанії працюють над освітлювальними технологіями, що підвищують енергозабезпеченість (через зменшення потреби), які вже використовуються поряд муніципалітетів в США.

Якщо звернутися до більш близьких вітчизняних проблем, то тут не можна не відзначити сконцентрованість на газовому питанні. Нова висока ціна на газ (та можливе подальше її підвищення) вимагають швидкого пристосування промисловості та комунальної сфери перед загрозою економічної кризи. У відповідь пропонується дуже багато практичних варіантів, які зводяться до наступних узагальнень.

Диверсифікація джерел отримання газу передбачає посилення власного видобутку або ж пошук можливості поставок (наприклад у зрідженому вигляді) з Близького сходу. Як і в світі розглядається як тимчасовий захід перед переходом на альтернативні види палива.

Зменшення потреби за допомогою більш надійного обліку, використання можливостей використання біопалива та відходів. Наприклад, перехід ТЕС на соломі, відходи деревозаготівельного виробництва.

Отримання електроенергії в процесі використання газу. Сюди можна віднести також використання супутнього тепла, що виділяється при споживанні газу.

Перехід на дійсно альтернативні джерела як наприклад невеликі ГЕС, використання вітрових електростанцій та ін. Всі ці альтернативи пропонувалися ще раніше із екологічних міркувань, але були недостатньо рентабельними. Підвищення ціни на газ змінило ситуацію на їх користь.

Виходить, що Україна завдяки новим енергетичним викликам має унікальні стимули для оптимізації енерговикористання, диверсифікації джерел енергії та екологізації виробництва. Можливість вибору відповідних заходів для кожного окремого регіону та об'єкту також є, але все менше часу на реалізацію.

КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА УРОВНЯ РЫНОЧНОГО РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Мишенина Г.А.

Одной из ключевых проблем регулирования развития экологического предпринимательства является дальнейшее повышение научной обоснованности альтернативных вариантов решений, принимаемых в экологическом секторе экономики, в сфере рационализации природопользования и охраны окружающей среды.

Следует отметить, что в любой ситуации эколого-экономические альтернативы рыночного развития предпринимательства (варианты или объекты, например, экологическая деятельность хозяйствующих субъектов) характеризуются совокупностью значений различных показателей. Чтобы сравнить альтернативы и выбрать наилучшую, необходимо объективно оценить преимущества и недостатки каждой. Оценка альтернатив можно проводить либо непосредственно по совокупности значений показателей или по специальному признаку - критерию, сформированному на основе совокупности значений этих показателей. Критерий предназначен для оценки альтернативных вариантов развития экологического предпринимательства с учетом всех существенных свойств и особенностей, то есть всесторонне, в отличие от показателя, который характеризует альтернативы только с одной стороны.

Теория и практика экономического анализа включает рассмотрение методов комплексной оценки хозяйственной (хозяйственно-финансовой) деятельности предприятия, которые целесообразно применять для обобщающей (интегрированной, агрегированной) оценки рыночного развития экологического предпринимательства. Трудность получения комплексной оценки связано прежде всего с тем, что экологически ориентированная предпринимательская деятельность и ее результаты охватывают множество различных процессов, включая эколого-экономические, и не выражаются одним обобщающим показателем. Отбор важнейших эколого-экономических параметров, показателей может базироваться на известном принципе Парето, который говорит, что с точки зрения характеристики системы существенны лишь некоторые из множества

факторов. В большинстве систем 20% факторов определяет 80% свойств системы, остальные 80% факторов определяют лишь 20% ее свойств.

Заметим также, что в научной литературе высказывается мнение, что комплексная оценка экономического процесса или всей хозяйственной деятельности, а следовательно и уровня рыночного развития предпринимательства, не может иметь законченного экономического содержания, является "иррациональной" и выведенной искусственно в качестве математического обобщения частных показателей.

Под комплексной оценкой уровня рыночного развития предпринимательства нами понимается обобщающее суждение об уровне результативности экологического хозяйствования (материального, информационного) с учетом фактора конкурентоспособности во взаимосвязи с условиями формирования экологических рынков, производственными ресурсами и конечными экономическими, финансово-экономическими результатами хозяйственной деятельности. Комплексная оценка рыночного развития экологического предпринимательства на уровне предприятия представляет собой его характеристику, полученную в результате комплексного исследования, т.е. одновременного и согласованного изучения совокупности организационно-технических, эколого-экономических показателей, отражающих различные аспекты производства экологических товаров и услуг, и содержащую обобщающие выводы о результатах экологического производства предприятия на основе выявления качественных и количественных отличий от базы сравнения (нормативов, плана, предшествующих периодов, достижений на других аналогичных объектах мирового уровня).

Комплексная оценка рыночного развития экологического предпринимательства может служить инструментом учета, анализа, планирования и регулирования результативности бизнеса; критерием сравнительного оценивания результатов экологичности производства; показателем эффективности принятых ранее управленческих решений в сфере природопользования и охраны окружающей среды и полноты их практической реализации; основой выбора возможных вариантов развития экологических рынков.

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ БАЛАНС КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Мишенина И.Е.

Внедрение системы экологического менеджмента на предприятии предполагает проведение эколого-экономической оценки производственно-хозяйственной деятельности, идентифицирование наиболее существенных ситуаций, связанных с экобезопасностью предприятия, а также моделирование вещественных и энергетических потоков и циклов в рамках производственной системы. Нацеленность на экологизацию управления внутреннего экологического учета и аудита, требует формирования экологических балансов.

Экологический баланс является конструктивным инструментом экологического менеджмента, нацеленным на формирование системы учета техногенного воздействия предприятия на окружающую среду. С помощью эко-баланса обеспечивается наиболее полное сравнение экологических последствий производства различных видов товарной продукции. Экологический баланс представляет, на наш взгляд, экологически ориентированный учет материальных и энергетических потоков, которые формируют полные экологические издержки предприятия. Для этого необходим анализ экологического жизненного цикла продукта. Экологический баланс связан с рациональным использованием природных ресурсов, особенно это касается природопользовательских предприятий. На уровне предприятия эко-балансы применяются для фиксирования и последующей оценки осуществляемых на предприятии процессов трансформации энергии и материалов и их воздействия на окружающую природную среду. Экологический баланс связан с экологически ориентированной логистикой.

Логистика - междисциплинарное научное направление, непосредственно связанное с поиском новых возможностей повышения эффективности материальных потоков (М.П. Гордон, 1993). Также логистику можно представить как научное учение про планирование, управление и контроль потоков материалов, энергии и информации в отдельных видах предпринимательства. Логистика также касается всего жизненного цикла производимой продукции, включая возможности рециркулирования, утилизации отходов производства и потребления.

Логистика связана не только с экономическими проблемами, которые требуют выбора стратегий, минимизирующих затраты производства, но и с охраной окружающей среды. Нами выделяется эколого-экономическое поле общих интересов логистики и экологических балансов. Минимизация производственных затрат совпадает с минимизацией экологических издержек. Например, рационализация транспортных потоков может совпадать с решением проблемы снижения экологических платежей за загрязнение окружающей среды автомобильным транспортом. Таким образом, на уровне предприятия необходимо рационально совмещать формирование логистической системы управления производством и экологического учета в форме экологического баланса.

Для того, чтобы данные балансов воспринимались как объективные и достоверные источники эколого-экономической информации, они должны соответствовать следующим принципам: прозрачность процедуры составления балансов, возможность воспроизведения процедуры, обязательность процедурных правил, достоверность информационных источников.

Таким образом, экологический баланс является эффективным, (результативным) и информационно-аналитическим инструментом экологического менеджмента, это дает предприятию возможность структурировать финансово-экономические проблемы экологического регулирования, связать воедино процессы, направленные на достижение последовательного совершенствования процессов управления предприятием, основанных на экологической ответственности и состоятельности.

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЩЕНИЯ С ТВЕРДЫМИ БЫТОВЫМИ ОТХОДАМИ

Дроздова Е.Ю., Гончарова Т.И.

Сегодня с уверенностью можно отметить, что ситуация с утилизацией твердых бытовых отходов в Украине - катастрофическая. Их количество в последнее время заметно возросло. Ежегодный рост объемов производственных и бытовых отходов составляет почти 20 тонн на одного жителя в Украине. Это в значительной мере превышает объемы производства полезной продукции производственно-хозяйственного комплекса страны. Только 10-15% отходов используются как вторичные ресурсы, остальные попадают на свалку без какой-либо сортировки. В результате полигоны по захоронению коммунальных и промышленных отходов создают огромную угрозу окружающей среде.

Следует отметить, что обращение с бытовыми отходами не эффективно в связи с низким уровнем их повторного использования. Используется в некоторой степени макулатура, металлолом, отходы стекла, что существенно не изменяет объемы складирования отходов.

Обобщение накопленного опыта промышленной сортировки ТБО показывает, что качество выделяемых при механизированной сортировке продуктов, за исключением металлов, ниже, чем при ручной сортировке. В результате такие компоненты, как макулатура (в составе легкой фракции), стеклобой и другие с трудом находят сбыт. Поэтому, учитывая реальную ценность материала в условиях рыночных отношений основными компонентами ТБО, представляющими наибольший интерес для потребителей, следует рассматривать черные и цветные металлы, содержание которых в ТБО постоянно возрастает.

Твердые бытовые отходы, направляемые на сжигание, по своему составу и свойствам удовлетворяет самым жестким требованиям любого термического процесса. Они не содержат металлов, характеризуются высокой теплотворной способностью, образуют мало шлака. Выход этой фракции находится на уровне 70%, что примерно на треть сокращает потребность в дорогостоящем термическом и газоочистном оборудовании по сравнению со сжиганием всей массы исходных ТБО.

Для украинских условий с учетом высокой влажности ТБО высокого содержания инертных и экологически опасных компонентов

ТБО предпочтительными являются схемы комплексной переработки ТБО, когда термической обработке подвергается обогащенная горючими компонентами фракция ТБО с применением слоевого сжигания и перспективного отечественного процесса газификации.

На подавляющем большинстве заводов в различных странах мира используется технология слоевого сжигания с использованием в основном переталкивающих решеток. Такую технологию можно назвать традиционной.

Учитывая опыт, накопленный разными странами в вопросах комплексной переработки ТБО, для многих городов и регионов стран ближнего зарубежья, по крайней мере, на ближайшие годы, следует считать предпочтительным производство тепловой и электрической энергии из ТБО. Такой подход позволяет полностью покрывать собственные потребности в энергии мусоросжигающих заводов (МСЗ) и обеспечивает реализацию энергии внешним потребителями. Транспортировка тепловой и электрической энергии потребителям более предпочтительна, чем, например, производство из горючей фракции ТБО топливных брикетов и транспортировка их для использования в тепловых печах и котлах при производстве тепловой или электрической энергии на ТЭС, ТЭЦ и т.п.

Потребители избыточного тепла от МСЗ не должны предъявлять высоких требований к постоянству параметров получаемого тепла, например, количества и температуры пара или горячей воды.

Таковыми круглогодичными потребителями могут быть ТЭЦ, крупная тепловая станция, городская сеть централизованного теплоснабжения, тепловая мощность которых значительно превосходит переменную мощность МСЗ.

С увеличением избытков тепла на МСЗ в летнее время (снижаются расходы на отопление собственных помещений, подогрев дутьевого воздуха, сушка шлака и исходной фракции, облегчающей процесс сортировки и т.д.) подходящими потребителями на МСЗ являются предприятия с высокой нагрузкой систем кондиционирования и крупные холодильные установки, обработка осадков сточных вод и т. д.

Таким образом, механизм обращения с твердыми бытовыми отходами должен быть сформулирован на принципах извлечения ресурсной ценности определенным методом, который будет являться и экономически целесообразным и экологически приемлемым.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Левин Б.И. Термические методы обезвреживания и энергетического использования ТБО/Учеб.пособие.М.: Изд-во УРАО, 1999.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

Журавлев М.Н., Дудка И.П.

Современные условия конкуренции ставят жесткие условия для предприятий любой отрасли. Анализ промышленных предприятий, успешно ведущих инновационную деятельность, показывает, что основным побудительным мотивом для разработки инноваций является желание и стремление руководства вести стратегическую деятельность вообще и осуществлять инновационную в частности. Другими словами, только наличие необходимого инновационного потенциала у предприятия может помочь ему выжить в сложившихся условиях и занять лидирующие позиции в отрасли. Под инновационным потенциалом предприятия (ИПП) подразумевается совокупность всех имеющихся материальных и нематериальных активов предприятия, которые используются в процессе инновационной деятельности. Потенциал содержит все ресурсы, которые обеспечивают достижение конкурентных преимуществ в результате использования инноваций.

Проблема оценки ИПП является актуальной для всех предприятий, так как именно с ее помощью можно определить резервы роста предприятия, ресурсы повышения эффективности его хозяйственной деятельности на основе использования инновационного потенциала.

Оценка проводится при помощи двух видов анализа: абсолютного и сравнительного. Первый позволяет дать оценку ИПП в абсолютном измерении, в то время как второй проводит параллель между ИПП данного предприятия с эталоном (другим предприятием, лидером отрасли, установленными нормативами).

В случае сравнительного анализа оценка ИПП производится при помощи соответствующей системы показателей, которые характеризуют инновационный потенциал и могут различаться между собой в зависимости от этапов разработки и внедрения инноваций. Для конкретного анализа инновационного потенциала следует подобрать в зависимости от целей и задач оценки соответствующий набор показателей и сравнить их с нормативными значениями. Базовый набор показателей оценки ИПП и их нормативные значения на этапе освоения инноваций представлены в табл. 1.

Таблица 1 – Базовая система показателей оценки ИПП на этапе освоения инноваций (на примере ОАО «Сумское НПО им. М.В. Фрунзе»)

Показатель	Порядок расчета	Нормативное значение
Физический износ оборудования для осуществления НИОКР	$K_1 = C_o/C_n = 0,62$	$< 0,7$
Моральный износ оборудования для осуществления НИОКР	$K_2 = C_o/C_{нт} = 0,14$	$< 0,6$
Удельный вес технологий в общем количестве технологических процессов	$K_3 = T_n/T_3 =$ $= 31/2500 = 0,01$	0,3
Уровень автоматизации работ, связанных с НИОКР	$K_4 = M_w/M_3 =$ $= 1700/1700 = 1$	1
Уровень профессионализма научно-технического персонала	$K_5 = Ч_б/Ч_3 =$ $= 1700/1700 = 1$	1
Уровень повышения квалификации научно-технического персонала (за год)	$K_6 = Ч_{пк}/Ч_3 =$ $= 20/1700 = 0,011$	0,2 за год
Удельный вес новых товаров в годовом объеме продаж	$K_7 = O_n/O_3 =$ $= 650000/1300000 =$ $= 0,5$	Определяется по каждой отрасли отдельно

Выбор предприятия для анализа связан с тем, что именно ОАО «Сумское НПО им. М.В. Фрунзе» на данный момент имеет современную материально-техническую базу для проведения НИОКР и высококвалифицированных научно-технических работников для осуществления таких работ. Анализируя данные таблицы 1, можно сделать выводы, что показатели, характеризующие ИПП, находятся в пределах нормативных значений, а предприятие следует инновационным путем развития.

Таким образом, данные методические подходы к оценке ИПП должны стать основой для принятия управленческих решений, связанных с дальнейшим развитием предприятия на основе инноваций. Однако следует отметить, что все еще нерешенными являются вопросы мотивации инновационной деятельности, которые требуют большого внимания, особенно на этапах разработки и освоения инноваций.

ЦЕНОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ РЫНКА ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ

Горобченко Д.В., Ожог М. С.

Последнее десятилетие XX века характеризуется большими изменениями рынка телекоммуникаций. Множество государственных операторов было приватизировано, а волна формирования конкурентной среды прокатилась по всему земному шару. Либерализация была вызвана множеством факторов, включая необходимость привлечения частных капиталов в абонентские сети, стремительный рост Интернет, развитие мобильных и беспроводных услуг, развитие международной торговли. Новые подходы к ведению бизнеса в данном секторе рынка начали применяться повсеместно.

Качественное ценовое регулирование имитирует конкуренцию на рынке в переходном периоде или в условиях монополизированного рынка. Основные цели ценового регулирования можно условно разделить на три группы: финансовые цели, цели эффективности и беспристрастности.

Финансовые цели должны гарантировать, что регулируемый оператор сможет получить достаточную прибыль для финансирования текущих издержек и будущих инвестиций. Такое минимальное количество средств часто называют «требуемым доходом».

Эффективность работы оператора подразумевает три аспекта. Первый — распределение — достигается, когда цены на услуги отражают их относительную необходимость. Эффективное производство, второй аспект, подразумевает наиболее оптимальное сочетание авансируемых средств и их минимизацию. Динамическая эффективность должна обеспечить увеличение полезности ресурсов.

Цели беспристрастности должны обеспечивать справедливое распределение всех выгод между потребителями и оператором, а также между различными социальными слоями.

На практике, как правило, невозможно достичь все поставленные цели. Поэтому регулятор часто должен идти на компромисс при проведении ценового регулирования.

Во многих странах традиционно ценовое регулирование в основном нацелено на достижение социальных целей. В таких случаях зачастую применяется дискреционное ценообразование, которое в некотором смысле может означать установление цены случайным образом,

часто без анализа экономического влияния такой политики. Ценовая структура обычно выглядит следующим образом: абонплата и цены на местные звонки меньше чем издержки на их предоставление. Образующийся дефицит компенсируется высокими ценами на междугороднюю и международную связь. Такая ценовая структура крайне несбалансированна. Подобное регулирование часто не позволяет функционировать оператору как нормальному экономическому субъекту и часто не позволяет оператору получать достаточную прибыль для покрытия всех расходов.

Ценовое регулирование с использованием нормы прибыли, в отличие от предыдущей методики, дает оператору возможность заработать достаточную прибыль. Суть метода довольно проста. Вначале рассчитывается необходимый уровень прибыли. Затем на каждый вид услуг устанавливаются такие цены, которые позволят оператору получать необходимый доход. Основным недостатком метода является отсутствие стимулов для регулируемого оператора повышать эффективность работы. Если оператор уменьшит уровень издержек, то регулятор, в свою очередь, уменьшит объем дохода. Поэтому данный метод часто применяется в различных вариациях, позволяющих в определенной мере избегать основные его недостатки. В основном они сводятся к формированию системы премий и штрафов.

Однако сегодня наибольшую распространенность получил метод регулирования с использованием ценового предела. Данный метод использует формулу, которая определяет максимально допустимое увеличение цены на какой-либо вид услуг в течение определенного периода времени. Формула составляется таким образом, чтобы позволить оператору покрывать неизбежные расходы, с учетом их роста со временем (например, инфляция или повышение налогов), путем повышения цен. Он также вынуждает оператора методично понижать цены на услуги и таким образом стимулирует оператора повышать эффективность работы. Кроме того, регулирование с использованием предельной цены защищает оператора от внутреннего вмешательства регулятора в работу оператора, а также защищает потребителей и конкурентов от чрезмерного повышения цен.

Таким образом, метод ценового регулирования с использованием граничной цены получил наибольшее распространение в последние годы, хотя он не отрицает использование других методов для достижения определенных целей.

УПРАВЛЕНИЕ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ ПЕРСОНАЛА

Коваленко Е.В., Кравец Ю.В.

Последнее время на предприятиях возникает вопрос об эффективности обучения персонала.

На предприятии менеджер по обучению принимает на себя ответственность за решение о том, чему должны научиться сотрудники с помощью существующих тренингов.

При планировании обучения больше пользы приносит привлечение самых очевидных и необходимых ресурсов - активности самых сотрудников в достижении результатов.

Существуют такие подходы к эффективному планированию обучения:

- использование резервов мотивации персонала;
- точная оценка кадрового ресурса и оптимальное его использование;
- одновременное решение нескольких задач;
- стратегическое планирование и использование кадрового ресурса.

Для построения системы обучения и развития необходимо ответить на такие вопросы:

1. Для чего необходимо обучение?
2. Каких результатов хочет добиться компания в процессе подготовки сотрудников?
3. Каковы приоритеты в обучении?
4. Какие основные цели можно поставить перед обучающим мероприятием?
5. Какие ресурсы можно задействовать в обучении и т.д.

Встречаются ситуации, когда компания вкладывает немалые средства в развитие человека, а он внезапно сообщает, что уходит из компании. Что делать в таком случае? Необходимо сотрудника заинтересовать чем-то так, чтобы он принял участие в тренинге, провел презентацию полученных на тренинге знаний другим членам команды.

Создание внутрикорпоративного учебного центра - оптимальный ответ крупных растущих компаний в конкурентной среде.

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПОСЕЛЕНЬ

Шапочка М. К., Сагер Л.Ю.

За Україною, відповідно до її екологічного стану, закріпився міжнародний статус держави – зона екологічного лиха.

Основним місцем зосередження екологічних проблем є міські поселення, в яких проживає близько 70 % населення країни. Це пояснюється тим, що міська екосистема, на відміну від природної, позбавлена здатності саморегулювання і самовідтворення.

Недосконалість промислових технологій, систем землекористування, невідповідність потребам виробництва екологічної інфраструктури, систем вилучення, переробки і знешкодження відходів, відсутність зворотного водоспоживання на промислових підприємствах, зношення інженерної інфраструктури призводить до значного забруднення атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів, погіршення загального санітарно – гігієнічного стану та екологічної ситуації особливо в промислових містах.

Проблема забруднення навколишнього середовища пов'язана із зростанням промислового виробництва: збільшенням кількості тон виробленого металопрокату, вагонів, машинобудівної продукції тощо, що в свою чергу супроводжується збільшенням надходження забруднювальних речовин в атмосферу.

Серйозною проблемою є також збирання й переробка промислових, агропромислових і побутових відходів. Площі сміттєзвалищ, сховищ, териконів, розташовані фактично на територіях населених пунктів, уже займають близько 160 тис. га, а загальний обсяг накопичених відходів становить майже 25 млн. т.

У містах та смт побутові відходи знешкоджують на 770 міських звалищах і трьох сміттєспалювальних заводах у Києві, Харкові та Дніпропетровську. Але переважна більшість об'єктів розміщення та зберігання відходів не відповідає умовам екологічної безпеки і загрожує негативними техногенно – епідемічними наслідками.

Іншою актуальною проблемою сучасних міських поселень є тенденція наближення і, навіть, проникнення промислових підприємств до житлових забудов. Відбувається безпосереднє наближення потенційних джерел забруднення повітря промисловими

викидами, підвищеними рівнями шуму та електромагнітних полів до житлової забудови, загострюється проблема дотримання нормативних рівнів якості довкілля житлової зони.

Загострилась проблема екології і в сільській місцевості. Екологічна ситуація в сільських поселеннях різних категорій і груп не однакова і залежить від їх функціонального типу, темпів агропромислового розвитку, ступеня облаштування, розвитку комунального господарства, особливостей природно – кліматичних умов, а також ставлення до землі.

Погіршення екологічного стану сільських поселень пов'язане насамперед з безгосподарським ставленням до землі.

Іншими причинами забруднення і деградації землі є знищення лісів, що позбавляють ґрунти захисного покриву, вітрова ерозія, побутові і промислові відходи.

До основних антропогенних забруднювачів довкілля сільської місцевості (крім шкідливих промислових підприємств, усіх видів транспорту, а також пестицидів і мінеральних добрив) належать також різні виробничі, транспортні шуми, іонізуюче випромінювання, вібрації, світло – теплові впливи та ін.

Погіршення довкілля в поселеннях України значною мірою пояснюють посиленням тенденції до зниження природоохоронних інвестицій, що загрожує втратою контролю над екологічною ситуацією.

Основними завданнями у розв'язанні екологічних проблем поселень є впровадження економічних механізмів природокористування. Це насамперед ресурсо – та енергозбереження й за діяння структури збалансованого споживання. Для цього слід усі перераховані до бюджету населених пунктів кошти за використання природних ресурсів направляти безпосередньо на відновлення цих ресурсів і природоохоронні заходи.

Список використаної літератури:

- 1.В. Т. Зінич. Екологічні аспекти сталого розвитку поселень. Екологічний вісник, 2002 - №3 (травень - червень). – с.27 – 29.
- 2.В. В. Шкуро. Еколого – гігієнічні проблеми сучасного урбанізованого міського середовища. Екологічний вісник, 2005 - №4 (липень - серпень). – с.8 - 10.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДНИХ ВОД В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Шапочка М.К., Вакуленко В.В.

У Постанові Верховної Ради України „Про основні напрями державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” (1998р.) визначено найбільш актуальні екологічні проблеми природних вод на території України.

Ними є:

- кризове зменшення самовідтворювальних можливостей річок та виснаження водоресурсного потенціалу, до якого призвело надмірне антропогенне навантаження на водні об'єкти внаслідок інтенсивного способу ведення водного господарства;
- значне забруднення водних об'єктів унаслідок неупорядкованого відведення стічних вод від населених пунктів, господарських об'єктів і сільськогосподарських угідь;
- широкомасштабне радіаційне забруднення басейнів багатьох річок унаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;
- погіршення якості питної води через незадовільний екологічний стан джерел питного водопостачання;
- недостатність економічного механізму використання і реалізації водо-охоронних заходів;
- відсутність автоматизованої постійно діючої мережі моніторингу в системі водокористування тощо.

Названі проблеми екологічного стану водних об'єктів є актуальними для всіх водних басейнів України.

Водні ресурси Дніпра становлять близько 80 відсотків водних ресурсів України і забезпечують водою 32 млн. населення та 2/3 господарського потенціалу країни.

Існує складна екологічна ситуація на території басейну, оскільки 60 відсотків її розорано, на 35 відсотках земля сильно еродована, на 80 відсотках - трансформовано первинний природний ландшафт.

Водосховища на Дніпрі стали акумуляторами забруднюючих речовин.

У катастрофічному стані знаходяться річки Нижнього Дніпра, де щорічно має місце ускладнення санітарно-епідеміологічної ситуації, знижується вилов риби, бідніє біологічне різноманіття.

Значної шкоди екосистемі Дніпра поряд із щорічним забрудненням басейну органічними речовинами (40 тис. тонн), нафтопродуктами (745 тонн), хлоридами, сульфатами (по 400 тис. тонн), солями важких металів (65 - 70 тонн) завдає забруднення біогенними речовинами внаслідок використання відсталих технологій сільськогосподарського виробництва, низької ефективності комунальних очисних споруд.

Питна вода не повинна містити сірководень і метан, що надають їй неприємного запаху і смаку.

Небажана і навіть шкідлива питна вода з дуже високою (більше 1000 мг/дм³), так і з дуже низькою (менше 100 мг/дм³) мінералізацією. Вода з мінералізацією 50-100 мг/дм³ і менше немає доброго смаку і сприймається як дуже прісна.

Важливим екологічним показником є прозорість води. З нею пов'язана інтенсивність фотосинтезу, глибина проникнення світла в товщу води. Прозорість тісно пов'язана з мутністю, тобто вмістом завислих мінеральних частинок.

Для питної води оптимальною є її температура від 8 до 15 °С.

Витрати свіжої води в Україні на одиницю виробленої продукції значно перевищують такі показники у розвинутих країнах Європи: Франції - в 2,5 рази, ФРН - в 4,3, Великобританії та Швеції - в 4,2 рази.

Основними причинами забруднення поверхневих вод України є: скид неочищених та не досить очищених комунально-побутових і промислових стічних вод безпосередньо у водні об'єкти та через систему міської каналізації; надходження до водних об'єктів забруднюючих речовин у процесі поверхневого стоку води з забудованих територій та сільгоспугідь; ерозія ґрунтів на водозабірній площі.

Екологічне оздоровлення басейну Дніпра є одним з найважливіших пріоритетів державної політики у галузі охорони та відтворення водних ресурсів.

Вже зараз відоме рішення, яке дозволить людям уникнути екологічної катастрофи. Це безвідходні або маловідходні технології, переробка відходів в корисні ресурси. Але знадобляться десятиріччя для впровадження ідей в реальне життя.

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Подлесна В.Г, Сапун Л.В.

Проблема полягає в тому, що у зв'язку з трансформаційними перетвореннями, що відбуваються в українському суспільстві, використання маркетингу вітчизняними підприємствами стає не тільки цілеспрямованим, а й необхідним. Відсутність у підприємства маркетингових орієнтирів може призвести до хибних уявлень про такі чинники як рівень і місце підприємства у зовнішньому середовищі, реальний стан виробництва серед його лідерів, якісні показники, завдяки яким формується конкурентні переваги підприємства, причини відставання від конкурентів.

Таким чином, маркетингові заходи спрямовані на активізацію діяльності підприємства, пов'язаного з використанням маркетингових інновацій, тобто теоретичних доктрин у сфері маркетингу, впровадження яких в практичну площину сприятиме переходу підприємства з простого до розширеного відтворення виробництва та його переорієнтації з екстенсивного типу розвитку на інтенсивний.

Саме тут постає проблема щодо використання однієї з таких інновацій – бенчмаркінгу. Він має на меті як освоєння механізму порівняльного аналізу показників роботи однієї компанії з показниками іншої, успішної технології вивчення її діяльності, так і впровадження найкращих досягнень світового бізнесу [1]. Взагалі поняття бенчмаркінгу близьке до поняття маркетингової розвідки, що означає постійне збирання та нагромадження поточної інформації про зміну зовнішнього середовища маркетингу. Для сучасного підприємства, котре впроваджує філософію постійного розвитку та вдосконалення знання, використання маркетингових інновацій має стати обов'язковим.

Метою даної роботи є розгляд динаміки та етапів розвитку бенчмаркінгу як маркетингової інновації та визначення його відмінностей від традиційних технологій.

Заходами бенчмаркінгу є еталонне зіставлення. Це передбачає послідовне й аналітичне порівняння процесу діяльності своєї компанії з організацією справ у лідерів, які мають найкращі результати.

Особливість еталонного зіставлення полягає в тому, що на відміну від простих маркетингових досліджень цей процес характеризується не епізодичністю, а відзначається постійною реалізацією комплексу вдосконалюючих заходів, результати яких постійно контролюються, зіставляються і коригуються в разі потреби. Світову мережу бенчмаркінгу реалізують на практиці її штаб-квартири, розташовані на всіх континентах світу, а також на сайті – www.globalbenchmarking.org.

Однією з провідних бенчмаркінгових організацій є Американський центр продуктивності та якості (APQC)[2]. APQC забезпечує фірми усім необхідним для виявлення та запровадження на практиці продуктивного господарювання, а саме: еталонним тестуванням і зразками найкращих здобутків лідерів, системи, зорієнтованих на організаційну ефективність та інше.

Реалізація функцій бенчмаркінгу передбачає створення спеціалізованих груп, які складаються з представників різних підприємств, утворюючи тим самим ринкову кооперацію, в межах якої забезпечується збільшення конкурентних переваг. Впроваджувати бенчмаркінгу на підприємствах слід поетапно: спочатку формують систему показників про стан операційної та фінансової діяльності підприємства. Згодом їх порівнюють з неаналогічними показниками інших фірм, які використовують сучасні методи господарської діяльності.

Таким чином, у даній роботі охарактеризовано методологію дослідження та впровадження бенчмаркінгу на підприємствах з метою підвищення ефективності їх діяльності. Використання маркетингових інновацій у підприємстві дає беззаперечний шанс зробити значний крок на шляху до грамотного і цілеспрямованого господарювання, сприяючи таким чином підвищенню добробуту народу України[1,2].

Література

1. Фокусова Ю., Шелухин И., Белов А./ Секрет фирмы. Методологические рекомендации по созданию собственного бизнеса // Урал. – 2002 – №1. – с.33-42.
2. American Productivity & Quality Centen: [http // www.apq.jrg](http://www.apq.jrg)

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ РАЗЛИЧНЫХ МОДЕЛЕЙ ФИНАНСИРОВАНИЯ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ.

Ходун Т. В., Руденко Е. В.

Реформирование здравоохранения всегда проводится с прямым участием общества и средствами политического процесса. Надлежащим образом функционирующие системы здравоохранения имеются в тех государствах, для которых характерно высокое благосостояние граждан. Там государство может заботиться о здравоохранении в требуемых с его стороны объемах, а граждане способны вносить свой вклад в охрану собственного здоровья. Однако даже высокоразвитые страны уже не могут позволить себе предоставление значительных социальных гарантий населению и пересматривают социальные обязательства.

Успех реформирования здравоохранения, достижение приемлемого уровня медицинской помощи и показателей здоровья населения во многом определяются правильностью выбранной модели финансирования, адекватной социально-экономическим и политическим условиям. Выделяют следующие базовые модели финансирования здравоохранения:

1. Государственная, основанная на бевериджевской концепции, финансируемая преимущественно (до 90%) из бюджетных источников (системы, финансируемые за счет налогообложения). Оплату медицинских услуг производят из основных доходов государства. Примером реализации подобной модели является Великобритания.
2. Бюджетно-страховая, финансируемая за счет целевых взносов предпринимателей, трудящихся граждан (бисмарковская концепция) и субсидий государства (системы социального страхования). Медицинские услуги оплачиваются за счет вкладов в фонд здравоохранения.
3. Частнопредпринимательская, финансируемая за счет реализации платных медицинских услуг, а также за счет средств добровольного медицинского страхования. Такая система действует в США, Израиле, Южной Корее, Нидерландах. Опыт медицинского страхования в Германии показывает, что для обеспечения достаточного и недопущения избыточного медицинского обслуживания медицинское страхование должно иметь возможность оказывать влияние на

планирование и перераспределение мощностей во всех отраслях медицины. В Бельгии медицинское страхование граждан осуществляется в рамках системы социального обеспечения, одним из 5 разделов деятельности которой является страхование по болезни и инвалидности. Финансирование обязательного медицинского страхования обеспечивается: социальными взносами; дотацией государства (для безработных, пенсионеров); взносами пенсионеров; налогом на страхование автотранспорта. Такая форма финансирования обеспечивает доступность медицинской помощи всему населению и соблюдение принципа солидарности людей с низкими и высокими доходами.

Для реформирования системы здравоохранения в Украине, прежде всего, необходимо поменять саму систему финансирования здравоохранения. Президент Лиги страховых организаций Украины (ЛСОУ) Александр Филонюк сообщил, что лига разработала собственную концепцию внедрения обязательного медицинского страхования. На первом этапе необходимо полноценно внедрить добровольное медицинское страхование для работающего населения. Второй этап предполагает принятие закона «Об обязательном медицинском страховании» и формирование инфраструктуры для осуществления как добровольного, так и обязательного медицинского страхования. Третий этап — охват системой обязательного медицинского страхования всех категорий населения, включая безработных, детей и пенсионеров. Нужно выбрать экономическую модель бюджетного финансирования клиник и определить минимальный перечень услуг, которые человек может получить за счет госбюджета.

Для анализа и оценки были отобраны 3 модели, отвечающие двум руководящим принципам - принципу равенства, понимаемого как равный доступ к службам здравоохранения, и принципу использования общественных фондов как основного источника финансирования. Оценивая модели, эксперты опирались как на национальный опыт, так и на опыт других стран, в особенности Великобритании и США, где практикуются отдельные элементы этих моделей, поэтому оценка носила не чисто умозрительный, а достаточно конкретный характер.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАВКИ ПДВ ЯК ШЛЯХ ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА В УКРАЇНІ

Коваленко Є. В., Ульяник В. Ю.

Однією з найважливіших умов забезпечення економічного зростання та соціально-політичної стабільності будь-якої країни є цілісність та збалансованість податкової системи.

Непрямі податки встановлюються в цінах товарів і послуг, їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його доходів. Одним з таких податків є ПДВ.

Структура споживання різних верств населення суттєво відрізняється, тому принцип справедливого оподаткування може бути реалізований через диференційований підхід до встановлення непрямих податків на окремі товари, роботи та послуги. Так наприклад, в Російській Федерації встановлено диференційовані ставки податку на додану вартість, зокрема за ставкою 10% оподатковуються продовольчі товари, товари для дітей, періодичні друковані видання, медичні товари вітчизняного і закордонного виробництва, а всі інші товари оподатковуються за ставкою 18%.

Невисокий рівень непрямих оподаткування товарів повсякденного попиту забезпечує державі сталі й значні доходи, оскільки є сталим і значним у масштабах суспільства таке споживання. Проте в цьому випадку під оподаткування підпадають малозабезпечені верстви населення, добробут яких держава зобов'язана постійно покращувати, а не обмежувати. Саме тому в Україні також необхідно ввести диференційовану ставку податку на додану вартість, при цьому зросте купівельна спроможність малозабезпечених верств населення, а сума податкових надходжень до бюджету не зміниться.

Практика виявила такі основні проблеми застосування цього податку:

1. Хоча законом прописано відшкодування податку експортерам протягом 30 днів, держава, як правило, не може, а коли і не хоче робити це своєчасно і в повному об'ємі;
2. Часто відшкодування отримують зовсім не реальні експортери, і це стало високоприбутковим кримінальним бізнесом;
3. При перерахунку ПДВ в бюджет відбувається вимивання частини оборотних коштів суб'єктів господарювання;

4. ПДВ стає інфляційним фактором, коли сплачується з нереалізованої продукції, хоча на проміжних етапах виробництва ПДВ було перераховано в бюджет тощо;

Якщо податок на додану вартість в Україні майже не працює, цілком логічною є ідея цей податок скасувати. Такий крайній метод реформування цілком має право на життя, хоча й містить багато недоліків.

Багато дискусій і політичних спекуляцій в останній час проходить навколо питання, чи потрібний ПДВ загалом, і чи не можна його замінити іншим податком – на споживання? Для реалізації такої радикальної ідеї найчастіше в якості альтернативи називають податок з продажу зі ставкою в межах 5-10%, до того ж, за словами спікера ВРУ Литвина, це призвело б до зниження цін на 10% і зменшення рівня криміналізації бюджетної сфери.

Але хотілося б в цьому відношенні відмітити декілька моментів: за думкою представників Мінфіну, насправді теоретичних недоліків в ПДВ немає, існують лише проблеми з адмініструванням цього податку і контролем його сплати. Слід зазначити також що податок на додану вартість на відміну від податку з продажу, не передбачає збільшення податкового навантаження в міру збільшення ступеня переробки продукту, він розраховується від ціни кінцевого товару. Тобто для сільського господарства податок з продажу підходить. Але для космічної галузі це було б 60% податкового навантаження. І нарешті, якщо Україна все ж збирається рівнятися на європейські стандарти, то наявність ПДВ являється вимогою ЄС.

Для подолання негативних тенденцій ПДВ необхідно:

1. Обмежити застосування ПДВ, використовуючи його лише з урахуванням його природи: обмежувати виробництво товарів і послуг, що в надлишку виробляються на ринку;

2. Скасувати ПДВ на навчання, будівництво, охорону здоров'я, інше виробництво, спрямоване на розвиток продуктивних сил і відновлення працездатності населення;

3. Ввести диференціацію ставок податку на додану вартість залежно від призначення, з поступовим їх зниженням;

4. Розробити науково обґрунтовану методику обчислення вартості пільг з ПДВ та зменшити видатки на його адміністрування.

ЗАХОРОНЕНИЕ ТБО

Калениченко Ю.Б.

С использованием традиционных свалок множество проблем — они являются рассадниками грызунов и птиц, загрязняют водоемы, самовозгораются, ветер может сдувать с них мусор и т.д. С 50-х годов впервые начинают внедряться так называемые «санитарные полигоны», на которых отходы каждый день пересыпаются почвой.

Свалка или полигон по захоронению отходов представляет собой сложнейшую систему, подробное исследование которой началось только недавно. Дело в том, что большинство материалов, которые захороняют на полигонах, появились, как и сами современные полигоны, не более 20-30 лет назад. Никто не знает, за какое время они полностью разложатся. Когда ученые приступили к раскопке старых полигонов, они обнаружили удивительную вещь: за 15 лет 80% органического материала, попавшего на полигон не разложилось. Иногда удавалось прочесть откопанную на свалке газету 30-летней давности. Современные полигоны оборудованы всеми типами систем, чтобы не допустить контакта отходов с окружающей средой. По иронии, именно вследствие этого, разложение отходов затруднено и они представляют из себя своеобразную «бомбу замедленного действия».

При недостатке кислорода органические отходы на свалке подвергаются анаэробному брожению, что приводит к формированию смеси метана и угарного газа («свалочный газ»). В недрах свалки также формируется весьма токсичная жидкость («фильтрат»), попадание которой в водоемы или в подземные воды крайне нежелательно.

Требования к современным полигонам включают требования к выбору площадки, конструкции, эксплуатации, мониторингу, выводу из эксплуатации и к предоставлению финансовых гарантий (страховка на случай бедствий и другое).

При выборе площадки стараются избегать соседства аэропортов, площадки не располагают в поймах водоемов, поблизости от водно-болотных угодий, тектонических разломов и сейсмически небезопасных зон.

Безопасная эксплуатация полигона подразумевает следующие меры:

- процедуры исключения опасных отходов и ведение записи по всем принимаемым отходам и точным координатам их захоронения;
- обеспечение ежедневного покрытия сваливаемых отходов грунтом или специальной пеной для предотвращения разноса отходов;
- борьбу с переносчиками болезней (крысами и т.д.) обычно обеспечивается использованием ядохимикатов;
- откачку взрывоопасных газов из недр свалки (затем метан может быть использован, например, для производства электричества), для этого в нее должны быть встроены специальные вертикальные перфорированные трубы;
- на полигон должен осуществляться только контролируемый доступ людей и животных – периметр должен быть огорожен и охраняться;
- гидротехнические сооружения должны минимизировать попадание дождевых стоков и поверхностных вод на полигон, а все поверхностные стоки с полигона должны направляться на очистку; жидкость, которая выделяется из отходов не должна попадать в подземные воды – для этого создаются специальные системы гидроизоляции;
- эта жидкость должна собираться системой дренажных труб и очищаться перед попаданием в канализацию или природные водоемы;
- регулярный мониторинг воздуха, грунтовых и поверхностных вод в окрестностях полигонах.

Особое внимание уделяется выводу полигона из эксплуатации и последующей рекультивации. Как правило, исходный проект полигона уже включает план мероприятий по рекультивации, длительному мониторингу закрытого полигона и т.п.

Например, в США законы многих штатов требуют от компании, управляющей полигоном, создания специального фонда рекультивации. Такой фонд формируется в течение всего времени работы полигона за счет отчислений от получаемого дохода и должен обеспечить необходимые средства независимо от смены собственника полигона, банкротства компании и т.п.

Т.е. захоронение ТБО – это комплексная проблема

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ: ТРУДОВИЙ АСПЕКТ

Васильченко Н.В.

Українські підприємства потребують в наш час комплексної реструктуризації, що включала б оптимізацію масштабів підприємства, зміни системи планування з орієнтацією її на потреби ринку і використання прогресивних методів, гнучких і адаптованих до нових умов господарювання організаційних структур управління, застосування нових підходів до мотивації персоналу.

Взагалі, реструктуризація підприємства висуває підвищені вимоги до кадрового потенціалу. Це пов'язане, в першу чергу, з тим, що:

- ◆ реструктуризацію здійснює керівництво і персонал, тому важливий професійний і психологічний потенціал персоналу;

- ◆ в ході реструктуризації, як правило, значним змінам підлягає організаційна структура і тим самим персонал підприємства, тому важливо оцінити кадровий потенціал в цілому і якості кожного окремого робітника, щоб визначити стратегію управління персоналом.

Упущення в кадровій політиці, збереження надлишкового персоналу можуть стати серйозною перешкодою для одержання позитивного ефекту роботи. На період оздоровлення виробництва повинна бути реалізована спеціальна кадрова політика. Конкретну роботу доцільно здійснювати за такими напрямками:

- 1) аналіз використання календарного фонду робочого часу, втрат, їх причин і можливостей скорочення;

- 2) аналіз професійно-кваліфікаційного складу персоналу;

- 3) підвищення рівня обліку і контролю на підприємстві;

- 4) розробка напрямів реструктуризації кадрів (скорочення частково безробітних, перехід на контрактну систему, перепідготовка, підвищення кваліфікації кадрів).

Умовою кінцевого успіху здійснення спеціальної кадрової політики є поступовість, поетапність її реалізації. Як свідчить досвід, проблеми реструктуризації персоналу належать до найскладніших при формуванні ринкових механізмів на мікрорівні і реалізації заходів оздоровлення підприємства.

ПРОБЛЕМА ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДІОКСИНОМ

Шапочка М. К., Швачко С. М.

Останнім часом у нашій країні підвищилась увага до маловідомого класу хімічних речовин – діоксинів. Виявляється, що переважна більшість нашого населення навіть не чула такого слова, інші чули, але не пам'ятають подробиць. Не зважаючи на це, проблема забруднення навколишнього середовища діоксинами не тільки глибоко вивчається спеціалістами останню половину століття, а й широко висвітлюється у засобах масової інформації багатьох країн світу. Враховуючи період інтенсивного землеробства із збільшенням гербіцидів та інших інсектицидів, низькі показники імунітету в українців, можна вважати, що діоксинова проблема актуальна також і для нашої країни.

Діоксини – це тверді безбарвні кристалічні речовини, хімічно інертні та термічно стабільні (вони розкладаються при температурі вище 750°C). Вони являють собою побічні продукти хімічних технологій, головним чином тих, де використовується хлор. Вони утворюються як мікродомішки різних кінцевих продуктів або відходів при високотемпературних хіміко-технологічних процесах. Для утворення діоксинів необхідне поєднання трьох умов: органіка, хлор і висока температура.

Існує багато джерел виникнення діоксинів, але достовірних відомостей про їх утворення у природі наука поки ще не має. Вони виникають в результаті господарської діяльності людини. Основними джерелами їх утворення являються процеси спалювання палива (50 – 100 г/рік) і виробництво сталі та заліза (50 – 150 г/рік). На третьому місці розташовані підприємства целюлозно-паперової промисловості. Такий високий вміст діоксинів у продуктах цієї галузі безперечно пов'язаний із використанням у різноманітних технологічних процесах в якості відбілюючих речовин молекулярного хлору та інших сполук, які містять хлор. Так, виробництво 1 г паперу супроводжується надходженням у природне середовище з промисловими стічними водами до 1 г діоксинів. Вони виникають також у результаті виробничих процесів у деревообробній промисловості, при хлоруванні питної води та біологічній очистці стічних вод.

Період напіврозпаду діоксинів у ґрунті, залежно від його характеристики та метеорологічних умов, становить від 18 місяців до 23 років, чим пояснюється високий рівень накопичення їх у ґрунті.

Діоксини являють собою надзвичайно токсичні, чужорідні живим організмам речовини, які належать до першого класу токсичності (смертельна доза для людини становить 70 мкг/кг маси тіла). Причиною такої надзвичайної токсичності діоксину є те, що форма та розмір його молекули дивовижно точно вписується у рецептори живих організмів і змушує їх працювати інакше. У невеликих дозах діоксин не стільки отрує, скільки видозмінює живе. Він може роками накопичуватися в організмі, ніяк себе не проявляючи, а потім дати про себе знати у вигляді найрізноманітніших захворювань. Розпочатися все може із подразнення шкіри, потім з'являються фурункули, які не загоюються, психічний розлад, пухлина, народження хворої дитини.

До організму людини діоксини потрапляють тихо й не помітно. Головним шляхом їх надходження є харчові продукти. Разом з їжею та водою людина споживає 90% діоксинів, останні 10% – разом з повітрям та пилом через легені та шкіру. Основне харчове джерело діоксину – тваринні жири. Найбільша кількість діоксинів відмічається у жировій тканині та печінці великої рогатої худоби і в молоці. Крім того, при промисловій переробці молока відбувається його забруднення діоксинами з упаковки. Найбільше забруднені діоксинами морепродукти, зокрема риба. Ці речовини циркулюють у крові, відкладаються та накопичуються у жировій тканині та ліпідах усіх без винятку клітинах організму.

Таким чином, необхідна якнайшвидша розробка методів управління небезпекою уражень населення, сільськогосподарських тварин та навколишнього середовища, а також проведення заходів щодо попередження медичних наслідків надходження у навколишнє середовище таких сполук. Не зважаючи на те, що їх кількість мізерна, проблема діоксинів хвилює людство через їх надзвичайно високу токсичність та стійкість існування в природних умовах. Діоксини накопичуються в об'єктах навколишнього середовища і їх концентрації в сучасних умовах продовжують зростати. Через те, що вони можуть переноситися в повітрі на великі відстані, проблема діоксинів носить глобальний характер, і в її розв'язанні повинні приймати участь всі країни.

СТРАТЕГІЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ПІДПРИЄМСТВА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Шевцова С.В., Станкевич С.Є.

Довгі роки реальний сектор виробництва на Сумщині жив у режимі інвестиційного дефіциту, оскільки великі підприємства віддавали перевагу не інвестуванню ресурсів а, навпаки, вилученню капіталів із виробничої сфери. Сучасна політична ситуація дозволяє говорити, що інвестор дедалі частіше сприймається не як закордонний спонсор, а як особа, що приймає рішення щодо довгострокового вкладення грошей та інших активів, які йому належать, для отримання доходу, матеріальних і нематеріальних зисків (*tangible and intangible benefits*) не раніше, ніж принаймні через рік.

Інвестиційне середовище в Сумській області останнім часом значно змінилося й позначилося низкою нових тенденцій: по перше, політичне керівництво області чітко й прозоро заявило про нові правила роботи з бізнесом, в т.ч. й іноземним, що виключають будь-які тіньові чи корупційні схеми. По друге, в регіональному, в т.ч. сумського бізнесу з'явилися нарешті інвестиційні ресурси. По третє, раніше намічені інвестиційні переваги пройшли випробування часом і відбулася структуризація об'єктів інвестування залежно від суб'єкта інвестицій. Зрештою, під впливом інвестиційного попиту почали виникати нові ринки. Саме у фазі економічного зростання для українських підприємців відкривається можливість диверсифікації інвестиційних потоків та засвоєння нових інструментів підвищення доходності бізнесу.

Інвестиції, що надходили до регіону, в основному вкладалися в галузі, орієнтовані на випуск продукції для внутрішнього ринку. В промисловість було вкладено 87,3 % всіх іноземних інвестицій, з яких 75,3 % у харчову промисловість.

Загальний обсяг іноземного капіталу, внесеного в економіку Сумської області, на 1 липня 2005 року становить 163,6 млн. дол. США, що складає 132,3 дол. США на одного мешканця області.

Сумська область (разом з Полтавською і АР Крим) має один з найбільших темпів приросту закордонного капіталу.

В Сумській області, як і в інших регіонах України спостерігається нерівномірність розподілу інвестицій по містах і районах області. В

місті Суми сконцентровано 78,4% від загального обсягу по області інвестицій (128,2 млн. дол. США). Таким чином, обласний центр виступає так званим "локомотивом" інвестиційної діяльності, де зосереджені бюджетні ресурси області, кадровий потенціал та розвинена інфраструктура. Найвагоміші інвестиційні ресурси внесено в такі регіони області: Тростянецький район - 25,5 млн. дол. США (15,6 %), м. Шостка - 3,8 млн. дол. США (2,3%), Охтирський район - 2,1 млн. дол. США (1,3%), м. Охтирка - 1,5 млн. дол. США (0,9%). Залученню іноземних інвестицій в економіку області має сприяти також функціонування території зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності в м. Шостка. З початку 2005 року реєстрації інвестиційних проектів в м. Шостка не було. Це пов'язане з практичною ліквідацією митних та податкових пільг для підприємств, що працюють на цій території.

У січні-червні 2005 року підприємствами та організаціями усіх форм власності за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 645,2 млн. грн. капітальних інвестицій. Найвагомішу частку з них (86,5 %) становили інвестиції в основний капітал (у капітальне будівництво і придбання машин та обладнання). Основним джерелом надходження інвестицій в основний капітал залишаються власні кошти підприємств та організацій - понад 80 % загального обсягу, наповненням яких є прибуток, отриманий від усіх видів господарської діяльності. Значна частина капітальних вкладень направлена на технічне переоснащення та реконструкцію діючих підприємств. В інвестиційному процесі важлива роль належить банківським установам. Загальна сума кредитів, направлених в інвестиційну діяльність, склала 22,6 млн. грн. під середньозважену відсоткову ставку 14,4 % річних.

Щоб дати реальну оцінку регіонального інвестиційного клімату, треба охарактеризувати п'ять найбільш важливих складових: політичну обстановку, правове середовище, макроекономічні фактори, податкове оточення і регуляторний вплив.

Сприяти збільшенню надходжень прямих іноземних інвестицій в економіку Сумської області можуть розв'язання проблем розвитку венчурного інвестування.

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПІДСУМКАМИ 2005 РОКУ

Коваленко Є.В., Кальнова А.М.

У сучасних ринкових умовах розвитку економіки країни особлива увага повинна приділятися фінансово-економічному стану суб'єктів господарювання. Великий вплив на цей стан має збільшення або зменшення дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Станом на 01.01.06 дебіторська та кредиторська заборгованості суб'єктів господарювання в цілому по Сумській області склали відповідно 2541,0 млн. грн. та 3455,2 млн. грн., і у порівнянні з початком 2005 року ці показники зросли відповідно на 7,4% та 2,1%.

Основні фактори, які призвели до збільшення заборгованостей, – це невідповідна платіжна політика підприємств по відношенню до покупців, збільшення обсягів продаж, неплатоспроможність та банкрутство частини покупців.

Не дивлячись на позитивний загальний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування суб'єктів господарювання в цілому по області у 2005 році, який склав 248,7 млн. грн. прибутку, збиток становив 264,6 млн. грн., що на 1,3% більше порівняно з 2004 роком.

Основними факторами зниження прибутку підприємств, які в подальшому вплинули в цілому на фінансово-господарську діяльність області, є зменшення обсягів виробництва продукції окремих суб'єктів господарювання, збільшення собівартості продукції, значні суми амортизаційних відрахувань по основних фондах, які не використовуються у виробничій діяльності, реалізація продукції за цінами нижче собівартості, залучення кредитних ресурсів та якість самої продукції.

На позитивний фінансовий результат промислових підприємств в значній мірі вплинула прибуткова діяльність підприємств харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів (158,5 млн. грн.), машинобудування (77,9 млн. грн.), металургії (23,3 млн. грн.); однак, збиткова діяльність підприємств по виробництву та розподіленню електроенергії, газу та води (-38,2 млн. грн.) відчутно погіршила загальний фінансовий результат роботи промисловості.

Взагалі, у 2005 році збитковими виявились 38,7% підприємств.

В процесі аналізу заборгованостей важливе значення мають динаміка, склад, причини та давність створення цих боргів. Особливо слід приділяти увагу заборгованості, по якій закінчується термін давності, в наслідок чого може бути вилучення з обороту відповідних коштів, які необхідні для життєздатності підприємства.

За видами економічної діяльності найвагоміші частки боргів підприємств області належать промисловості (64,4% - дебіторської та 66,2% - кредиторської заборгованості), оптовій та роздрібній торгівлі (21,1% та 15,8%).

У структурі поточної кредиторської заборгованості борги підприємств області підприємствам України становлять 80,1% (або 2766,3 млн. грн.), суб'єктам господарської діяльності інших країн – 19,9 % (або 689,0 млн. грн.).

Борги суб'єктів господарської діяльності інших країн (включаючи країни СНД) підприємствам області зросли на 28,0% проти попереднього періоду. При цьому слід відмітити суттєве зростання у 3,2 раза прострочених боргів підприємств країн СНД, зокрема Росії – у 4,1 раза.

Сьогодні особливої актуальності набуває проблема неплатоспроможності в умовах інфляції, коли відбувається знецінення грошей. Щоб підрахувати збитки підприємства від несвоєчасної оплати рахунків дебіторів, необхідно прострочену дебіторську заборгованість скоригувати з індексом інфляції за відповідний період.

Збільшення дебіторської та кредиторської заборгованостей, які використовуються у грошовому циклі діяльності суб'єктів господарювання, може стати однією з причин збиткової діяльності підприємств, зниження платоспроможності і вилучення з обороту відповідних коштів суб'єктів господарювання та в подальшому призвести до їх банкрутства.

Тому основними пропозиціями по приведенню дебіторської та кредиторської заборгованостей до оптимальних значень можуть бути: планування підприємствами обсягів виробленої та реалізованої продукції; зменшення періоду погашення дебіторської заборгованості; покращення якості продукції; підвищення ділової активності підприємств, пошук нових вигідних ринків збуту; вдосконалення розрахунків та своєчасне оформлення платіжних документів.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ

Руденко В.О., Гончаренко О.С.

Серед різноманіття програм для бізнесу під терміном "інформаційні технології в корпоративному управлінні" традиційно розуміють "комплексні системи автоматизації управління". Відомі й інші їхні назви - системи масштабу підприємства, корпоративні інформаційні системи, корпоративні (або комплексні) системи управління, автоматизовані системи управління.

Основне призначення корпоративних систем - оперативне надання несуперечливої, достовірної й структурованої інформації для прийняття управлінських рішень.

Хоча більшість розроблювачів називає свої програмні продукти управлінськими (управління підприємством, складом, фінансами й т.д.), по суті, практично всі програмні засоби, що використовуються в корпоративному управлінні, являють собою факти, які реєструють, і документи фінансово-господарської діяльності, облікові системи з можливістю побудови звітів і довідок у розрізах, припустимих аналітичними ознаками. Тобто, у базу даних вноситься структурована інформація. Ця структурність закладається в тому або іншому ступені зв'язаними між собою довідниками, класифікаторами, параметрами й формами типових документів. По наявній у базі дані інформації "будується", "витягається", "збирається" інструментальними коштами так званий "розріз". Одержавши на основі таких даних звіти й довідки, часто називані аналітичними, керівництво може приймати рішення. Така типова концепція й типова технологія роботи із системами розглянутого класу.

Набагато менше в нашій країні відомо про те, як застосування передових технологій сприяє вдосконаленню корпоративного управління. Тим часом, на думку The Wall Street Journal, даний сектор ринку прикладних бізнес-програм стає останнім часом одним із найдинамічніших. В основі цього лежить ряд важливих факторів: перетворення стратегічних знань у ключовий ресурс успішного розвитку сучасних акціонерних товариств, уроки недавніх корпоративних скандалів, що виявили нагальну потребу підвищення ефективності внутрішнього контролю, загострення конкуренції на ринку капіталів і проблем соці-

альної відповідальності компаній. У результаті підвищуються вимоги до ІТ-забезпечення наступних процесів у сфері корпоративного управління:

1) співробітництва членів ради директорів з топ-менеджерами в ході реалізації стратегії акціонерного товариства;

2) виконання вищими посадовими особами своїх функцій по управлінню системою внутрішнього контролю (поточне керівництво, забезпечуване топ-менеджерами, і нагляд, здійснюваний членами ради директорів);

3) взаємодії компанії з акціонерами, іншими контрагентами й зацікавленими сторонами.

Всі керівники акціонерного товариства повинні регулярно одержувати особливу добірку об'єктивних, взаємопов'язаних звітів, здатних створити чітку картину ситуації, у якій перебуває компанія. Для того, щоб корпоративна ІТ-Система забезпечувала генерування таких звітів, вона повинна успішно вирішувати чотири важливі завдання:

1) досягнення внутрішньої єдності використовуваних показників.

2) забезпечення максимальної актуальності інформації.

3) індивідуалізація звітів відповідно до потреб і навкруги повноважень конкретних користувачів.

4) використання у всіх звітах базового набору індикаторів ефективності, що охоплює найбільш важливі складові частини корпоративного бізнес-портфеля.

На сьогодні можна виділити три найбільш важливі напрямки, у рамках яких розробляються ІТ-інструменти, які використовуються топ-менеджерами й членами ради директорів для керівництва в області внутрішнього контролю. До них відносяться: управління ризиками, управління забезпеченням інформаційної безпеки, управління виконанням вимог законодавчих і регулювальних органів.

Основні труднощі побудови корпоративного управління на підприємстві стосуються не самих систем, а проблем внутрішнього менеджменту. До їх числа відносять персоніфіковане управління, коли керівник «замикає» на себе всі бізнес-процеси й прагне все робити сам, у той час як корпоративні системи припускають широке делегування повноважень на більш низькі рівні керування. Крім того, багато нинішніх керівників підприємств, особливо представники старшого покоління, змушені «по ходу справи» освоювати питання, пов'язані з фінансами, податками, маркетингом і т.д.

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ковальова О., Гончаренко О.

Останнім часом тема євроінтеграції України стає все більш актуальною, тому доцільним буде її розгляд з точки зору підвищення конкурентоспроможності потенціалу країни шляхом ідентифікації інноваційної діяльності, розроблення рекомендацій щодо удосконалення державної політики у цій сфері й аналізу саме у порівнянні з європейськими країнами.

Для цього проведемо оцінку результатів економічної політики України методом ранжування глобального індексу конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index - CGI), запропонованого Світовим економічним форумом (World Economic Forum - WEF). Який ґрунтується на двох фундаментальних складових: „Індексу конкурентоспроможності у зростанні” (відтворює конкретний потенціал національної економіки, та „Індексу бізнесової конкуренції” (характеризує безпосередньо конкурентоспроможність підприємств країни на світовому рівні).

Розглядаючи перспективи інтеграції України до ЄС, можна зазначити те, що досить чітко простежується ріст основних економічних показників нашої країни, а саме: ВВП, обсяг промислової продукції, обсяг продукції сільського господарства, номінальні доходи населення, реальні наявні доходи населення та інш. Станом на січень 2006 року експорт товарів (2339,4 млн дол.) у порівнянні з січнем 2005 року зменшився на 6,3%, а імпорт (2712,9 млн дол.) навпаки збільшився у 1,5 рази. Значними темпами збільшується обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну. За останній рік він збільшився на 81%.

Згідно з другою складовою індексу конкурентоспроможності - індексу суспільних інститутів, який відображає насамперед досконалість законодавства, прозорість діяльності політичних інститутів і рівень корупції в країні, то останні політичні події, що відбулися в Україні, дають підстави стверджувати, що країна має позитивні зрушення у цій сфері. Про рівень розвитку українського законодавства, зокрема, свідчить той факт, що станом на 01.01.2005

року в Україні було гармонізовано з європейськими нормами, затверджено і введено в дію 2203 національні стандарти і технічні правила. З 2001 року в Україні ухвалено 61 закон і 40 підзаконних нормативно-правових актів, що розроблялося з урахуванням норм законодавства ЄС. Всі ці показники відображають значні темпи росту української економіки, проте як це не парадоксально, в результаті ранжування за загальним індексом конкурентоспроможності Україна посідає передостаннє серед країн Європи місце. Частка України у світовому обсязі торгівлі наукомісткою продукцією становить приблизно 0,1% (відповідно Росія – 0,3%, США – 36%). Питома вага підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність лише 2%, тоді як у Японії, США, Франції та Німеччині цей показник становить в середньому 70-80%. Серед факторів, які стримують інноваційну діяльність можна назвати: нестача у підприємців власних коштів, недостатня фінансова підтримка держави, відсутність діючих важелів стимулювання. Для досягнення зростання ефективності і конкурентоспроможності економіки в цілому слід підтримувати сталий рівень капіталовкладень у знання, дослідження, інновації, удосконалення інформаційної інфраструктури й модернізація освітньої системи за допомогою стимулювання впровадження знань та інновацій, набутих у результаті наукових досліджень, шляхом подальшої консолідації й уніфікації економічного середовища. Впровадження заходів державного стимулювання інноваційної діяльності треба спрямовувати на розвиток розвинених галузей країни: літакобудування, ракетобудування, металургійна, хімічна, сільськогосподарська і т.д.

У процесі дослідження з'ясовано механізм формування конкурентоспроможності національної економіки в глобальному середовищі й визначено залежність рівня конкурентоспроможності країни від ступеня її інноваційної активності й результативності. Використання у статті новітніх статистичних даних виявило сучасні тенденції, які характеризують сферу науково-технічних розробок. Із загальної низки перешкод, що існують на шляху технологічного зростання в країнах з перехідною економікою, були виокремлені притаманні нашій державі, й запропоновано ефективні заходи для їх подолання.

ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНАЛЬНЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ СИСТЕМ

Каринцева А.И., Харченко Н.А.

При изучении эколого-экономической деятельности производственных систем в Украине, необходимым является проведение анализа структуры отраслей в региональном разрезе, выявление их взаимного влияния друг на друга. Это позволит определить уровень специализации каждого региона и произвести его эколого-экономическую оценку. Результатом могут быть выводы о повышении (или понижении) уровня специализации определенных отраслей в регионе, выносе некоторых видов производств в другие регионы, дальнейшем эколого-экономическом развитии региона и Украины в целом.

Рассмотрим роль и специфику регионов Украины в формировании и развитии ее народнохозяйственного комплекса и соответственно экологической ситуации в данных регионах.

Экономическая оценка деятельности производственных систем в регионе строится или на расчете выпускаемой продукции в стоимостном выражении или на расчете валовой добавленной стоимости по региону. В данном случае оценка экономической деятельности произведена на основе валовой добавленной стоимости.

Получены следующие результаты: наибольшие значения валовой добавленной стоимости были зафиксированы в таких областях, как Киевская – 52,0 млрд. грн. (или 21,3%), в основном за счет пищевой промышленности, машиностроения и металлургии; Донецкая – 30,3 млрд. грн. (или 12,4%), в основном за счет металлургии, добывающей промышленности и электроэнергетики; Днепропетровская – 21,3 млрд. грн. (или 8,7%), в основном за счет металлургии; Харьковская – 14,5 млрд. грн. (или 5,9%), в основном за счет пищевой промышленности, машиностроения; Одесская – 12,8 млрд. грн. (или 5,2%), в основном за счет химической и нефтехимической промышленности и машиностроения. Наименьшее значение ВДС было в следующих регионах: Волынская – 3,5 млрд. грн. (или 1,4%), было получено в основном за счет пищевой промышленности и машиностроения; Тернопольская – 3,1 млрд. грн. (или 1,3%), в основном за счет пищевой промышленности; Черновицкая – 2,5 млрд.

грн. (или 1,0%), в основном за счет пищевой промышленности и в меньшей степени машиностроения. Таким образом, на сегодняшний день ВДС в регионах формируется не за счет высокотехнологичных отраслей, а за счет тяжелых отраслей промышленности или АПК и как следствие пищевой промышленности (в регионах с низким уровнем ВДС).

Оценка экологических последствий от производственной деятельности осуществлялась по степени загрязнения атмосферы и водных источников. Экологическая оценка регионов показывает наличие больших объемов выбросов в атмосферу и сбросов загрязняющих веществ в водные объекты в таких областях, как Донецкая (1598 тыс. т. и 750 млн. м³ соответственно) и Днепропетровская (874 тыс. т. и 641 млн. м³). Дальше по объемам выбросов идут Луганская (453 тыс. т.) и Запорожская (230 тыс. т.) области, а по сбросам в воду – Киевская (475 млн. м³) и Запорожская (407 млн. м³), следовательно, основные объемы выбросов и сбросов приходятся на центры добывающей и металлургической отраслей. Наименьшее значение выбросов и сбросов осуществлялось в следующих регионах: выбросы в атмосферу – Закарпатская (10 тыс. т.), Херсонская (8 тыс. т.), Волынская (8 тыс. т.), Черновицкая (5 тыс. т.) область, сбросы в водные источники – Черновицкая (7 млн. м³), Тернопольская (3 млн. м³), Херсонская (2 млн. м³), Волынская (1 млн. м³) области. В данных регионах преобладает развитие АПК, а в структуре промышленности – пищевая отрасль и в некоторых регионах – машиностроение.

Таким образом, увеличение объема производства продукции сопровождается увеличением валовых выбросов загрязняющих веществ в окружающую природную среду. Это обусловлено тем, что в экономике Украины все еще существует тенденции использования экологически опасных технологий и производств, а восстановление индустриального производства и всей промышленности в целом осуществляется за счет укрепления старой советской производственной структуры, где главенствующей выступала тяжелая промышленность.

ЦІНОУТВОРЕННЯ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Яковлева Г.В., Захаров І.В.

Перехід України до ринкової системи господарювання спричинив виявлення нових сфер комерційної діяльності. Державна освітня галузь опинилась у ситуації, коли державне фінансування впало до критичної позначки, а розроблення нових програм підтримки потребувало часу й досвіду. Навчальні заклади, були змушені враховувати ринкову ситуацію й розв'язувати низку проблем, які раніше перебували у загальнодержавній сфері. Загострюється конкурентна боротьба за сфери впливу у певних економічних регіонах, змінилися її форми, удосконалилися засоби й методи, і при цьому значно змінилася роль споживача, який перетворився на активну ринкову силу, що має свободу вибору, самостійно оплачує власне навчання й потребує відповідної якості надання послуг.

У перші роки ринкового становлення навчальні заклади зіткнулися з проблемами низької платоспроможності населення, причиною чого стала економічна криза в післяперебудовні роки, крім того, поява платного навчання після тривалого періоду безкоштовного навчання не одразу знайшла розуміння серед споживачів, що спричинило падіння попиту на освітні послуги взагалі. Проте загальні позитивні тенденції в економіці України позитивно позначилися і на ринку освітніх послуг (стабілізація економічних процесів зумовила зростання заробітної плати і платоспроможності населення, зокрема, крім того, звичнішим у свідомості споживачів став сам процес оплати за навчання)

Зі становленням незалежності України і зміною структури й типу економіки освітня галузь стала відкритою для запровадження нових систем роботи. Насамперед з'являється новий сектор освітньої галузі — приватний, робота якого певним чином спрямована на забезпечення певного рівня прибутковості.

Проте, на практиці процес ціноутворення стикається із проблемами обмежень з боку держави, аналізу конкурентних цін, забезпечення виживання закладу в нових економічних умовах, що швидко змінюються. Особливо загострилася ця проблема в наш час, оскільки практика розширення асортиментної політики нині практично вичерпала себе (на сьогодні в Україні 272 спеціальності,

тоді як у США — 96, у ФРН — 88). При цьому неврегульоване збільшення переліку спеціальностей спричиняє зниження конкурентоспроможності. Як і на будь-якому ринку, функціонування ціноутворення на ринку освітніх послуг виявляється у взаємодії попиту, пропозиції і конкуренції.

Конкуренція. Конкуренцію на ринку освітніх послуг для конкретного навчального закладу створюють як інші навчальні заклади, що надають подібні послуги, так і альтернативні засоби, що задовольняють потреби споживачів у пізнанні: диски, книги, аудіо - і відеозасоби, різноманітні курси та пізнавальні програми у тому подібне. Але ринок освітніх послуг не можна назвати ринком чистої, вільної конкуренції, оскільки регульовальна роль держави у цій галузі залишається досить сильною. Встановлюючи ціну на освітні послуги, кожен навчальний заклад обов'язково враховує середньоринкові ціни, притаманні цьому регіону, оскільки специфіка надання послуг полягає у невіддільності послуги від виробника.

Попит. Досить специфічним на ринку освітніх послуг є попит, що формується із врахуванням ситуації, яка потенційно складеться на ринку через 4—5 років. Крім того, на попит можуть впливати статеві й вікова структура споживачів, сезонність продажу освітніх послуг, діяльність продавців і посередників з реалізації цих послуг, розмір податків, ситуація на ринку робочої сили, міжнародні кризи, політичні і соціальні конфлікти, різкі коливання валютних курсів, участь у міжнародних проектах з питань освіти та виховання, стабільність чи нестабільність економічної ситуації тощо. географічний чинник, що враховує місце розташування навчального закладу. У такому разі на попит впливає і привабливість самого міста для конкретної особи, що робить вибір. Враховуються й зміни цін на ресурси. Досить часто на ціноутворення впливає такий чинник, як імідж та престижність.

Пропозиція. Формується під впливом стану ринку робочої сили, хоча досить часто прорахувати усі аспекти такого ринку неможливо, оскільки йдеться про довготривалий процес. зауважити, що системи ціноутворення й чинники ціноутворення для кожного навчального закладу не можуть бути однотипними. Але у кожному разі успішність навчального закладу залежатиме саме від здатності враховувати будь-які можливі чинники, що можуть впливати на процес ціноутворення.

ОФФШОРНЫЕ КОМПАНИИ: ЛЕГАЛЬНОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ НАЛОГОВ ИЛИ ДЕЙСТВЕННЫЙ СПОСОБ «ОТМЫВАНИЯ» ДЕНЕГ

Макарюк А.В., Тарасенко А.А.

Жесткое (если не жестокое) налоговое законодательство любого государства автоматически побуждает бизнесмена искать пути легального планирования налогов. А это вызывает появление соответствующего рынка услуг. Легальное планирование налогов - не просто хорошо поставленный бухгалтерский учет и правильное составление отчетных балансов, а законная возможность либо не платить никаких налогов вообще, либо свести их уровень к минимальному по сравнению с уровнем действующих ставок.

Оффшорный бизнес приобретает всё больший вес в мировом обороте капитала, его особенности и всё новые возможности, которые он предлагает, заслуживают постоянного внимания. Не секрет, что достаточно много иностранных бизнесменов ведут свои дела через оффшорные фирмы. В Европе налоги высоки, и многие стараются их минимизировать, а в Дании, например, шутят, что уклонение от налогов - это национальный вид спорта (до 62%).

Налоговое планирование и осуществление предпринимательской деятельности с помощью нерезидентов, в том числе расположенных в оффшорных зонах требует наличие большого количества информации по законодательству, экономике и т.д. Оффшор - это средство, дающее юридически корректные результаты только при четком соблюдении законов страны, в которой зарегистрирована фирма, и тех стран, где она осуществляет свою деятельность.

При этом главное правило, которого необходимо придерживаться при создании и использовании оффшорных компаний - учитывать нормы отечественного законодательства и законы страны регистрации компании. Несоблюдение элементарных требований законодательства при регистрации и использовании оффшора может привести к плачевным результатам.

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ. ВЕТРОЭНЕРГЕТИКА

Шапочка Н.К. Саенко Е.Ю.

Тема энергосберегающих технологий и альтернативных источников энергии не раз поднималась «Вече Украины». «Сбережение природы, сохранение здоровья человека и энергосбережение – три основных постулата нового подхода к среде обитания человека», - указывается в Программе Развития страны. Существуют ли реальные альтернативы традиционным источникам энергии? Существуют. Требуется государственный подход и продуманная программа их внедрения. Наша планета ежесекундно получает от Солнца невообразимую, по земным меркам, энергию. Лишь незначительная ее часть преобразуется в энергию движения воздушных масс, составляющую, по оценке Всемирной метеорологической организации, около 170 триллионов кВт·ч. Конечно, сила ветра непостоянна, он часто меняет направление или оборачивается штилем. Зато его энергию можно добывать, не загрязняя окружающей среды. Говоря, о "традиционных" и нетрадиционных источниках энергии, а именно про такие как: установки, использующие энергию солнца, ветра, приливов, а также энергию геотермальных источников, следует помнить, " Ветер дует, и будет дуть всегда, солнце светило и будет светить. Закрывайте "грязные" АЭС и ТЭС, стройте ветряки и солнечные батареи - спасайте природу!". Звучит, действительно, красиво, однако в рамках данной статьи я постараюсь показать, что существует ряд практически непреодолимых трудностей, из-за которых невозможно заменить существующие электростанции нетрадиционными источниками энергии.

В настоящее время на рынке СНГ присутствуют ветроагрегаты, позволяющие вырабатывать от 100 до 500 кВт·ч в месяц. Конечно, не очень-то много, да и стоит такое оборудование недешево, от нескольких тысяч евро и выше. Зато, окупившись, не требует никаких эксплуатационных затрат и безукоризненно с точки зрения экологии. Помимо дороговизны и ограниченности традиционных видов топлива, а также наносимого при их использовании экологического урона, есть еще одна, весьма веская причина перехода к альтернативным источникам энергии. Рассматривая ветроэнергетику как принципиально новую отрасль промышленности, основанную на разумном сочетании

интересов машиностроения и энергетики, следует иметь в виду несколько важных обстоятельств. Опыт зарубежных стран свидетельствует о том, что тарифы на экологически чистую электроэнергию ВЭС устанавливаются намного выше, чем для тепловой энергетики. Тем самым правительства стимулируют развитие не только собственной машиностроительной промышленности, но и бестопливной генерации, во многих странах получившей особый приоритет, учитывая конечную исчерпаемость органического и ядерного топлива. Этот опыт нужно внимательно проанализировать и использовать в Украине.

Ветроэнергетика. Практически единственным её достоинством является возобновляемость. В кругах экологов-общественников также модно говорить и об её экологической чистоте, но это вопрос весьма спорный. Ведь производство ветроагрегата предполагает наличие:

- меди в его генераторе (медеплавильный комплекс Карабаш - одно из самых экологически грязных (по данным Гринпис) мест на Земле), а если еще учесть количество этой самой меди на ед. мощности, в сравнении, скажем - с синхронными генераторами тех же АЭС... ну, об этом ниже;

- углепластиков для лопастей (производство, и, особенно, утилизация которых происходит с выделением фосгена);

- тефлона для трущихся поверхностей (побочный продукт производства - плавиковая кислота, разъедающая даже стекло);

- свинца, кадмия и серной кислоты (а выделяющиеся при производстве серной кислоты SO_2 и SO_3 - основной компонент кислотных дождей) для аккумуляторов (зачем аккумуляторы обсудим позже).

Смысл создания единой энергосистемы один - экономическая выгода. Достигается она примерно следующими мерами:

- концентрация генерирующих мощностей, сопряженная с увеличением единичной мощности энергоагрегатов и электростанций;

- резервирование мощностей, в зависимости от потребителей, обусловленное требованиями непрерывности технологических процессов и т.д., становится менее затратным, по сравнению с отдельно работающими электростанциями;

- повышение надежности электроснабжения.

- расширение возможности маневрирования (минимумы/максимумы нагрузок)

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІРТУАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Касьяненко В.О., Руденко В.О.

Часто відбувається плутанина двох базових понять: е-комерції й е-бізнесу.

Відповідно до визначення фахівців компанії IBM, електронний бізнес (е-бізнес) - перетворення основних бізнес-процесів за допомогою Інтернет технологій.

Таким чином, е-бізнесом ми називаємо будь-яку ділову активність, що використовує можливості глобальних інформаційних мереж для перетворення внутрішніх і зовнішніх зв'язків з метою створення прибутку.

Внутрішня організація компанії на базі єдиної інформаційної мережі (інтранет), що підвищує ефективність взаємодії співробітників і яка оптимізує процеси планування й керування; зовнішня взаємодія (екстранет) з партнерами, постачальниками й клієнтами - все це складові частини е-бізнесу.

Електронна комерція є найважливішим елементом е-бізнесу. Під електронною комерцією (е-комерція) маються на увазі будь-які форми ділової угоди, що проводяться за допомогою інформаційних мереж.

Застосування сучасних Інтернет-технологій у бізнесі не обмежується створенням Web-Сайту або електронного каталогу з можливістю замовлення, а має на увазі використання технології й накопиченого досвіду для глибокої перебудови способів ведення ділових операцій за допомогою Інтернет і супутніх мережних комп'ютерних технологій. Електронна комерція - це процес заробляння грошей з використанням Інтернет-технологій

Якщо роздрібні електронні магазини для ринку це все ще екзотика, то переваги ведення ділових операцій через Інтернет багато компаній відчули вже зараз. Це стало особливо актуальним в умовах економічної кризи й пов'язане з перевагами, які одержить фірма після застосування інтернет-технологій.

Є безліч переваг, от лише деякі з них:

- значно збільшується оперативність одержання інформації, особливо при міжнародних операціях;
- значно скорочується цикл виробництва й продажу, тому що більше немає необхідності щораз вводити отримані

документи, до того ж знижується ймовірність виникнення помилок введення;

- значно знижуються витрати, пов'язані з обміном інформацією за рахунок використання більш дешевих коштів комунікацій;
- використання інтернет-технологій електронної комерції дозволяє компанії стати більш відкритою для клієнтів;
- дозволяє легко й швидко інформувати партнерів і клієнтів про продукти й послуги;
- дозволяє створювати альтернативні канали продажів, наприклад, через електронний магазин на корпоративному сайті.

Все більшою мірою відбувається заміна натурально-речовинної форми товару віртуальною формою інтелектуального товару у вигляді інформації або послуги. Створюється абсолютно новий ринок, що існує по інших економіко-правових законах, що дозволяє зовсім іншим способом будувати виробничі відносини, у тому числі між віртуальними підприємствами.

Економічна ефективність віртуальних виробничих відносин досягається за рахунок зниження транспортних і енергетичних витрат (використання транспорту при переміщенні інформаційних продуктів, заощаджуються витрати на утримання офісного простору й споживання електроенергії), у той же час продуктивність праці і якість роботи не знижуються, а найчастіше виявляються вище, ніж при традиційній організації.

Крім того, співробітники віртуального підприємства, використовуючи телероботу, краще справляються із проблемами сполучення роботи й особистого життя.

Ефективність роботи віртуального підприємства включає: економію витрат на приміщення й персонал; застосування гнучкої організації роботи й гнучкого штату; підвищення продуктивності (усунення перешкод для роботи, скорочення втрат часу на переїзд); нову мотивацію праці (працівник відчуває ріст довіри до нього з боку роботодавця); поліпшення організації праці; можливість залучення фахівців високого рівня незалежно від їхнього місця проживання; сприяє заміні постійного штату тимчасовими виконавцями, при цьому багато видів роботи можуть виконуватися в інших районах країни або в інших державах; можливість створення «робочих груп, що розподіляють», які могли б перебувати в різних тимчасових зонах, що дозволяє компанії забезпечувати цілодобову роботу над терміновими проектами.

УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ПРОЦЕССА РЕСТРУКТУРИЗАЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Таранюк Л.Н., Таранюк К.В.

Проекты реструктуризации сильно подвержены воздействию неблагоприятных факторов внешней среды. В силу этого проблема анализа и управления рисками имеет важное значение в научных исследованиях, посвященных проблеме реструктуризации. С проблемами учета рисков участники проекта реструктуризации сталкиваются практически на всех его этапах. Следует отметить, что кроме обычных рисков, присущих любому виду экономической деятельности, проект реструктуризации дополнительно подвержен еще целому ряду специфических рисков.

В условиях переходной экономики при реструктуризации предприятий можно выделить следующие специфические риски:

- риск неправильного выбора метода/ направления реструктуризации;
- риск преждевременной оценки результатов реструктуризации;
- риск недостаточной квалификации представителей органов управления компании (они привели компанию к кризису);
- риск неправильной оценки необходимых для реструктуризации ресурсов;
- риск низкой мотивации лиц, участвующих в процессе реструктуризации;
- риск появления негативных социальных последствий;
- риск некачественного юридического сопровождения проекта.

Анализ основных специфических рисков проектов реструктуризации позволяет сделать вывод о сложности управления такими рисками традиционными методами. Конечным пунктом всех работ по анализу и принятию решений о необходимости реструктуризации, на наш взгляд, должно стать решение задачи оценки риска и управления им.

Задача управления риском предполагает выполнение следующих действий:

- анализ риска;

- построение методики управления риском;
- построение системы критериев или показателей для качественной и количественной оценки рисков;
- разработка конкретных рекомендаций по каждому рассматриваемому виду рисков и проекту реструктуризации предприятия.

Управление риском предусматривает:

1. Использование всех возможных средств для снижения степени риска связанного со значительным ущербом.

2. Контроль риска, когда нет возможности избежать его целиком, оптимизация степени риска или максимальное снижение объемов и вероятности возможного ущерба.

3. Сознательное принятие или повышение степени риска если это имеет смысл.

Процесс управления риском призван обеспечить соответствующий механизм разрешения проблемы риска.

Риском управляют с помощью следующих основных групп методов:

- предупреждение возникновения риска;
- принятие риска;
- оптимизация степени риска и др.

Результатом решения данной задачи должно стать снижение до приемлемых размеров величины риска проектов реструктуризации.

С целью эффективного практического применения инструментария управления рисками проектов реструктуризации в условиях переходной экономики предлагается комплекс экономических методов для индивидуального управления основными видами рисков реструктуризации, которые включают:

- экономический анализ риска;
- систему критериев для экономической оценки риска;
- экономические методы управления риском;
- индивидуальные рекомендации по каждому риску

Представленный инструментарий экономического управления специфическими рисками проектов реструктуризации позволяет в значительной мере смягчить проблему проявления вероятных негативных последствий реструктуризации в практике хозяйственной деятельности и оптимизировать механизм управления ими.

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ КАК СПОСОБ СНИЖЕНИЯ ЭНЕРГОЗАВИСИМОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ЭКОНОМИКИ

Таранюк Л.Н., Коблянская И.И.

На пути к энергетической независимости нельзя обойтись без рационального использования энергоресурсов. Развитие энергетики и соответствующее улучшение экономических и экологических параметров может происходить в двух направлениях:

- Повышение эффективности использования традиционного ископаемого (невозобновляемого) топлива.
- Расширение использования возобновляемых энергетических ресурсов.

Большая энергоемкость отечественного производства является фактором реальной угрозы национальной безопасности. На один доллар производимой продукции в Украине, согласно подсчетам специалистов, расходуется 89 килограммов условного топлива. Это в 3-5 раз больше, чем в развитых странах. В то же время зависимость нашей страны от поставки топлива из других стран в последние годы составила 60%. Использование альтернативных источников энергии все больше становится одним из приоритетных направлений политики развитых стран в области энергосбережения. Биомасса сегодня является четвертым по значению топливом в мире, давая ежегодно 1250 млн т у.т. энергии и составляя около 15% всех первичных энергоносителей (в развивающихся странах - до 38%). Необходимость и возможность развития в Украине энергетики, основанной на использовании возобновляемых источников энергии, обусловлены следующими причинами:

- Дефицит традиционных топливно-энергетических ресурсов.
- Благоприятные климатические и метеорологические условия для использования основных видов возобновляемых источников энергии.
- Наличие промышленной базы, пригодной для производства практически всех видов оборудования для нетрадиционной энергетики.
- Наличие законодательной базы, определяющей стратегии и направления развития данной отрасли.

Использование ВИЭ в Украине составляет на сегодняшний день 5.6 млн т у.т., что эквивалентно 2.8% ОППЭ. Из всех ВИЭ доля биомассы является наибольшей после большой гидроэнергетики - около 18%. В 2001 г. из биомассы, в основном древесных отходов, было произведено 29 ПДж тепловой энергии, что составляло 0.5% ОППЭ. В то же время, согласно оптимистическому прогнозу, общий потенциал биомассы, доступный для энергетического использования в Украине, составляет 17.6 млн т у.т., вероятный прогноз дает 10.6 млн т у.т. Для использования имеющихся ресурсов биомассы, в Украине может быть использовано оборудование, общая установленная мощность которого будет составлять 9071 МВтт и 415 МВтэ. Это приведет к замещению 6.7 млн т у.т./год и снижению выбросов парниковых газов на 34 млн т/год CO₂-эквивалента. Для реализации данного проекта необходимы инвестиции в размере 1027 млн. долларов. Потенциальные запасы геотермальной энергии оцениваются величиной 1022 Дж. Это эквивалентно запасам топлива 3.4.10¹¹ т у.т. Развитие нетрадиционной энергетики и альтернативного топлива, способных в короткие сроки принести значительный экономический эффект общественному производству, должно основываться на:

- Использовании вторичных энергоресурсов предприятий промышленности.
- Восстановлении установок малой гидроэнергетики.
- Использовании современных ветроэнергетических установок с учетом ветровых условий Украины.
- Широком использовании теплонасосных устройств и систем геотермальной энергетики и др.

Для реализации программ развития альтернативных источников энергии до 2010г., отечественной экономике необходимо 13 млрд. грн., в то же время финансирование этих программ осуществляется лишь на 59%. При условии полного финансирования, экономия энергоресурсов составит 8-10%. Таким образом, развитие биоэнергетических технологий позволит уменьшить зависимость Украины от импортированных энергоносителей, повысить ее энергетическую безопасность за счет организации энергоснабжения на базе местных возобновляемых ресурсов, создать значительное количество новых рабочих мест (преимущественно в сельских районах), улучшить экологическую ситуацию.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТРУМЕНТОВ ЭКОМЕНЕДЖМЕНТА В УКРАИНЕ

Дроздова Е.Ю., Колесник А.С.

Современная эколого-экономическая ситуация в Украине диктует хозяйствующим субъектам и органам государственного регулирования использование современных эффективных методов регулирования деятельности в области природопользования и охраны окружающей среды. После спада промышленного производства практически во всех отраслях промышленности в начале 90-х создалась ложная иллюзия некоторой стабилизации в экологической проблематике. Это подтверждали статистические данные, иллюстрирующие падение темпов промышленного производства и, одновременно, снижение объемов загрязнения окружающей среды. Однако, не смотря на это, изношенность основных фондов, полное отсутствие их реновации, старые «неэкологичные» технологии, недостаток средств, направляемых на экологические мероприятия, а также неэффективная и непоследовательная государственная политика в области охраны окружающей среды сделали экологические проблемы одними из самых актуальных и злободневных в современных условиях.

Используемые в настоящий момент методы государственного регулирования природопользования и охраны окружающей среды можно охарактеризовать принципом: «загрязнил – плати». Предприятие платит по определенным ставкам за загрязнение окружающей среды и причиненный ей экономический ущерб. Собранные таким образом денежные средства в идеале должны идти на природоохранные мероприятия, финансирование экологических программ.

По мнению ряда ученых [1,2] эффективная система компенсации причиненного окружающей среде ущерба должна включать в себя следующие основные положения.

1. Должна иметь место адекватная денежная оценка ущерба, наносимого окружающей среде деятельностью, как отдельных источников загрязнений, так и их совокупностью на определенной территории.

2. Для каждого хозяйствующего субъекта должна быть разработана система возмещения ущерба, которая бы учитывала

все специфические черты, свойственные данной социально-эколого-экономической зоне. Единой для всех должна быть лишь нормативная база оценки совокупного ущерба, а также методика экономической оценки ущерба.

3. Сверхлимитное загрязнение должно оплачиваться в более крупном размере (обычно, по прогрессивной шкале), и должно предполагать серьезные штрафные санкции и административную ответственность для предприятий. Совокупная величина платежей должна соответствовать величине капитальных вложений, необходимых для снижения выбросов до установленных нормативов.

4. Введение системы «квотирования выбросов», а также разрешение предприятиям продавать и покупать квоты между собой. Это позволит предприятиям, технологический процесс которых более экологичный, получать доход от внедрения таких технологий за счет тех, кто подобным вопросам уделяет значительно меньшее внимание.

5. Большая часть аккумулируемых средств системы платного природопользования должна оставаться в бюджетах местных уровней и хозяйствующих субъектов. В этой связи актуально создание экологического банка, чьей задачей будет целевое инвестирование накопленных финансовых ресурсов на финансирование природоохранных проектов и программ.

Следует отметить также, что важными компонентами экологической политики государства должна является система мотивации и стимулирования предприятий, активно реализующих экологическую политику и осуществляющих природоохранные мероприятия, а также целый комплекс государственных мер, направленных на поддержание новых, более экологичных технологий. Особо следует уделить внимание налоговой политике государства. Зарубежный опыт показывает, что правильное применение налоговых льгот, изменение внешнеторговых экспортно-импортных пошлин может сделать продукцию производителей, которые применяют природосберегающие технологии более конкурентоспособной.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Юрочко В. Экологический менеджмент на Украине – современное состояние и перспективы внедрения// http://www.ecoline.ru/mc/books/emas/ch1_11.html.
2. Хачатуров А.Е., Якушкина Т.А. Роль экологического менеджмента в современном мире// <http://www.14000.ru/books/conf2001/p14.html>

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Коваленко Є. В., Кулик Н. В.

Загострення конкурентної боротьби поміж фірмами-виробниками змушує шукати нові засоби впливу на рішення покупців. Одним з таких шляхів є створення товарів з більш високим рівнем якості.

Конкурентоспроможність - це ступінь, з якою нація при справедливих умовах вільного ринку виробляє товари і послуги, які задовольняють світовим вимогам і при цьому збільшує доходи своїх громадян.

Рівень конкурентоспроможності нації визначається такими основними факторами, як:

- технологія;
- наявність капіталів;
- наявність людських ресурсів;
- стан зовнішньої торгівлі.

Конкурентоспроможність (взагалі), - як соціально-економічна категорія - це спроможність, вміння досягати законним шляхом найвищих економічних та соціальних переваг.

Необхідно звернути увагу на одну з суттєвих помилок, які роблять наші підприємства. Вона полягає в тому, що вони зосереджують свої зусилля на випуску окремих видів продукції, порівнюючи їх з закордонними аналогами, - не завжди кращими, - намагаються перевершити їх по деяким параметрам.

Звідси, для досягнення цього критерію, треба змінити акценти. На наш погляд, пріоритет повинен віддаватися персоналу, оскільки саме в людях зосереджується конкурентоспроможна сила підприємства. Для того щоб створити товар, що буде конкурентоспроможним на світовому ринку треба такі передумови:

- наявність достатньої кількості природних ресурсів;
- наявність дешевої робочої сили;
- наявність достатнього науково-технічного рівня і ступеня удосконалення технологій виробництва;
- використання новітніх винаходів та відкриттів, залучення сучасних засобів автоматизації виробництва;
- наявність як внутрішніх так і зовнішніх інвестицій у виробничу, освітню та наукову сфери;

- використання на підприємствах сучасних методів управління виробництвом та персоналом.

Щодо України, природні ресурси – є, дешева робоча сила – є, достатній науково-технічний рівень також є. Але при наявності цих важливих факторів маємо таку ситуацію:

- Україна – одна з небагатьох держав, що може випускати літаки та морські судна, але ці галузі “помирають”;

- Україна є одним з найбільших експортерів сталі високої якості за найнижчими цінами (хоча всім відомо, що для держави ліпше експортувати не сировину, а готову продукцію);

- В Україні нема альтернативної роботи селянину, тому вартість цукру власного виробництва вище світової ціни майже втричі.

Можна приводити ще дуже багато прикладів, але треба переходити до конкретних пропозицій вирішення проблеми конкурентоспроможності вітчизняного виробника.

На наш погляд, для подолання проблеми конкурентоспроможності товарів українського виробництва, насамперед необхідно:

- створення нової техніки, технології і виробництво товарів високого технічного рівня;
- збільшення витрат підприємств на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи;
- концентрація науко- і капіталомістких виробництв;
- пошук джерел фінансування для підвищення ефективності виробництва;
- стимулювання робітників підприємств за допомогою матеріального заохочення;
- підвищення якості продукції підприємств;
- забезпечити швидке реагування виробництва на зміни ринкового середовища;
- постійне дослідження ринку і виробництво необхідних товарів;
- диверсифікація бізнесу з розширенням номенклатури продуктів і послуг, які випускаються підприємствами;
- забезпечити підтримку з боку національних державних органів.

Тільки при здійсненні цих заходів Україна зможе подолати кризу конкурентоспроможності та завоювати більшу частку світового ринку.

ЛОКАЛЬНА МЕЛІОРАЦІЯ КИСЛИХ ГРУНТІВ ЯК ЗАСІБ ПОЛІПШЕННЯ АГРОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ

Шапочка М. К., Швачко Е. М.

В Україні майже 21% земель сільськогосподарського призначення, 8,8 млн. га займають кислі ґрунти. З них 4,8 млн. га перебувають під оранкою, ще близько 4 млн. га становлять землі під пасовищами, сіножатями та іншими природними угіддями. За ступенем кислотності орні ґрунти поділяються на сильнокислі ($\text{pH} \leq 4,5$), їхня площа сягає 0,4 млн. га, середньо-кислі ($4,5 < \text{pH} \leq 5,0$) – 1,3 млн. га і слабокислі ($5,0 < \text{pH} \leq 5,5$).

Кисле середовище ґрунтів є одним з поширених явищ, яке обмежує одержання високих та якісних урожаїв сільськогосподарських культур. Основним чинником докорінного поліпшення агрохімічних, фізико-хімічних і фізичних властивостей кислих ґрунтів є їхнє окультурювання, провідна ланка якого – вапнування. Цей меліоративний захід позитивно впливає на агрохімічні, фізико-хімічні та фізичні властивості кислих ґрунтів, що сприяє підвищенню врожаїв сільськогосподарських культур. Однак існуюча в Україні традиційна система міліорації кислих ґрунтів є не тільки ресурсо- і енергоємною, а й часто екологічно небезпечною, так як за існуючими технологіями хімічної міліорації кислих ґрунтів вапняні міліоранти вносять окремо від органічних та мінеральних добрив, у розкид на всю орну площу і заорюють у ґрунт, намагаючись створити однорідний орний шар.

Крім цього, слабкою ланкою існуючої хімічної меліорації кислих ґрунтів є застосування доз меліорантів, які розраховані недосконалими способами, найбільш поширеними з яких є визначення дози вапна за гідролітичною кислотністю. Внесення в ґрунт дози вапна, яка була розрахована таким методом часто призводить до перевапнування ґрунтів, наслідком чого є не тільки значні матеріальні втрати, а й погіршення екологічної рівноваги навколишнього середовища.

Існують певні екологічно небезпечні фактори, що мають місце за таких умов на кислих ґрунтах серед яких відносять: вилуговування у підґрунті води кальцію та магнію до 30 % від внесеного і через це різьке підвищення жорсткості води у прилеглих водоймах, річках, колодязях тощо; перевантаження ставків та озер кальцієвмісними речо-

винами, що часто призводить до масової загибелі риби та іншої ставкової та озерної фауни; погіршення умов живлення рослин мікроелементами; підвищення захворюваності культур, які здатні витримувати відносно високий рівень кислотності (льону, картоплі тощо).

Серед принципово нових підходів щодо вирішення проблеми підвищення родючості ґрунтів з кислою реакцією середовища є розроблені в останні роки Національним науковим центром “Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського” ресурсозберігальні та екологічнобезпечні технології хімічної меліорації.

Дана розробка передбачає усунення непродуктивних витрат добрив, підвищення їхньої ефективності як у прямій дії, так і в післядії. Потреба в хімічній меліорації при цьому відпадає, водночас досягається економія добрив і меліорантів. Новизна розробки — у комплексному підборі складу органо-мінерального меліоранта, адаптованого до ґрунту та в локальному способі його застосування. Локальним внесенням у підорний шар ґрунту комплексного меліоранту, адаптованого до ґрунтового середовища досягається економія добрив і усувається необхідність вапнування кислих ґрунтів. На відміну від наслідків існуючих технологій при застосуванні нової розробки окультурюється локальна чистка кореневмісного шару. Це створює високу комфортність для розвитку кореневої системи рослин. Саме локалізація внесення меліоранту, його склад, оптимальна глибина його заробки відповідають фізико-хімічним параметрам ґрунту і цим досягається вигоди. Розробка випробувана на 50 гектарах у виробничих умовах Чернігівської сільськогосподарської станції. Порівняно з традиційною технологією загальна ефективність добрив зросла на 42% при зменшенні їх витрат в 1,5 рази.

Дуже важливим є застосування нової технології на забруднених важкими металами або радіонуклідами ґрунтах, так як на цих ґрунтах за умови їхнього локального окультурення рослини отримують поживу з відносно “чистого” осередку ґрунту, що допомагає отримувати більш якісну продукцію.

Таким чином, локальна меліорація є впливовим чинником самовідтворення родючості окультурюваних ґрунтів, а її більш широке застосування дає змогу стабілізувати землеробство на кислих ґрунтах при ощадливому використанні матеріальних та енергетичних ресурсів.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

Шевцова С.В., Шевцова Я.С.

Складний і неоднозначний перебіг трансформаційних процесів в економіці України обумовлює необхідність пошуку шляхів найбільш ефективного використання усіх елементів потенціалу підприємств, у першу чергу, основних виробничих фондів як найбільш капіталомісткого ресурсу зі значним періодом виробничого використання. Підтримання високої ефективності використання основних виробничих фондів у довгостроковій перспективі можливе лише за умови забезпечення раціонального відтворення техніко-технологічної бази.

Отже, перед підприємствами стають завдання домогтися підвищення використання наявних основних засобів і насамперед їх активної частини, в часі і за потужністю, тобто мова йде про підвищення рівня інтенсивного їх використання. Для вирішення цього завдання та отримання відчутних результатів у діяльності підприємства повинні бути розроблені конкретні засади, спрямовані на поліпшення використання основних засобів, практичне застосування яких дасть змогу використовувати наявні на підприємствах резерви підвищення їх ефективності.

В результаті свого функціонування основні засоби зазнають фізичного спрацювання та техніко-економічного старіння, що спонукає підприємства проводити відповідні заходи, спрямовані на їх усунення. Серед таких заходів найважливішими є заміна фізично спрацьованих знарядь праці новими, модернізація активної частини основних засобів та проведення різних видів їх ремонту.

Наявність на підприємстві значної кількості застарілих основних фондів обумовлює значні невиправдані затрати, які необхідні для проведення капітальних ремонтів, стає суттєвою перепорою на шляху впровадження у виробництві нової техніки та її ефективного використання. В результаті цього зменшуються обсяги випуску продукції та надання послуг. Отже, технічно відстале і застаріле виробництво є збитковим і стає перепорою науково-технічному прогресу.

Протягом останніх років на більшості підприємств різних галузей народного господарства України спостерігається низький рівень ефек-

тивності відтворювальних процесів. Коефіцієнти оновлення й вибуття машин і устаткування, тобто найбільш активної частини основних фондів на промислових підприємствах, коливаються в межах відповідно 5-6 та 2-3% загального їхнього обсягу, а коефіцієнт економічного спрацювання досягає 50-55% загальної вартості. Парк діючого виробничого устаткування містить майже третину фізично спрацьованих і технічно застарілих його одиниць.

Основними напрямками поліпшення використання основних фондів підприємств є: 1) зменшення кількості недіючого устаткування, виведення з експлуатації зайвого та швидке залучення у виробництво невстановленого устаткування; 2) скорочення та ліквідація внутрішньозмінних простоїв шляхом підвищення рівня організації виробництва, підвищення коефіцієнта змінності роботи обладнання; 3) підвищення якості ремонтного обслуговування основних фондів; 4) удосконалення виробничої структури основних фондів; 5) модернізація діючого устаткування, машин і механізмів; 6) швидке освоєння проектних потужностей, введення в дію нових технологічних ліній, агрегатів, устаткування; 7) економічне стимулювання раціонального використання основних фондів.

За ринкових відносин важливе значення має вибір оптимальної структури джерел фінансування капітальних вкладень. До них належать: 1) власні фінансові ресурси; 2) позичені фінансові ресурси; 3) кошти, отримані від продажу цінних паперів, внески членів трудових колективів; 4) кошти державного бюджету та місцевих бюджетів; 5) кошти іноземних інвесторів.

Маючи чітке уявлення про роль кожного елементу, основні фонди у виробничому процесі, фізичне і моральне їх зношення, факторах, що впливають на використання основних фондів, можна визначити методи, напрямки, за допомогою яких підвищуються ефективність використання основних фондів і виробничих потужностей підприємства, що забезпечує зниження витрат виробництва і росту продуктивності праці.

Наявність такої інформації буде важливою передумовою розробки комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання основних засобів шляхом залучення в господарський оборот наявних на підприємствах внутрівиробничих резервів.

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ЗРОСТАЮЧИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПОТРЕБ ТА ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сотник О.М., Голишева Є.О.

Американські фахівці з міністерства енергетики передбачають, що до 2015 р. світові потреби в паливно-енергетичних ресурсах (ПЕР) зростуть на 54% у порівнянні з рівнем 1995 р. Потреби у природному газі будуть зростати найбільш динамічно (щорічно понад 3%). До 2015 р. споживання газу досягне майже 50 трлн. м³ (на 8,5% більше, ніж у 1995 р.) і випереджатиме споживання вугілля у промисловості та виробництві електроенергії.

Споживання електроенергії в 2015 р. у світі зросте до 20 трлн. кВт·год, що на 75% більше, ніж у 1995 р. (11,4 трлн. кВт·год). Необхідно буде побудувати 5000 нових 300-мегаватних електростанцій. Те, яким чином електроенергія буде генеруватися та транспортуватися, вплине на здатність країн задовольняти свої енергетичні потреби та вирішувати екологічні проблеми.

Важливими потенційними ресурсами є:

- 1) гідроресурси - 4,32 млн. т у. п.;
- 2) вітроенергетика (до 2010 р. — 0,8-1,0 ГВт, щорічне виробництво до 2 млрд. кВт·год);
- 3) сонячна, геотермальна енергія (до 2010 р. щорічне виробництво до 11 млн. т у. п.).
- 4) біогаз, утилізація відходів (щорічне виробництво до 10 млн. т органічного палива).

Повна кількість сонячної енергії, що надходить на поверхню Землі за тиждень, перевищує енергію усіх світових запасів нафти, газу, вугілля й урану. Існує широко поширена думка, що сонячна енергія є екзотичною і її практичне використання — справа віддаленого майбутнього. Проте, як ми знаємо, це не так: сонячна енергія є серйозною альтернативою традиційній енергетиці уже в даний час.

Сонячні електростанції (СЕС) можуть бути використані як для рішення локальних енергетичних задач, так і глобальних проблем енергетики. Найбільш практичне застосування у світі одержали гібридні сонячно-паливні електростанції.

Оскільки питома вартість СЕС не залежить від її розмірів і потужності, у ряді випадків доцільним є модульне розміщення СЕС на даху сільського будинку, котеджу, ферми. Власник СЕС буде продавати електроенергію енергосистемі в денний час і купувати її у енергетичної компанії по іншому лічильнику в нічні години. Перевагою такого використання, крім політики заохочення малих і незалежних виробників енергії, є економія на опорних конструкціях і площі землі, а також сполучення функції даху і джерела енергії.

Проблеми добового і сезонного акумулювання, можливо, будуть вирішені за допомогою сонячно-водневої енергетики, а також широтного розташування сонячних електростанцій і нових енергозберігаючих систем передачі між ними.

У 1997 році Кабінетом Міністрів затверджена «Програма державної підтримки розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії і малої гідро- і теплоенергетики». Проте, повільне зростання ринку використання сонячної енергії вказує на існування численних бар'єрів. Перерахуємо деякі з них. В першу чергу, економічні: 1) ціна на сонячні системи залишається достатньо високою; 2) період окупності, близько 10 років, коротший за технічний термін служби устаткування, проте він недостатній для забезпечення зацікавленості приватних споживачів; 3) для збільшення темпів зростання ринку необхідне відсутнє в даний час стимулювання урядом інтересів споживача; 4) іншим економічним бар'єром є відсутність оборотних коштів у підприємств-виробників; 5) поки що не розвинені конкретні механізми стимулювання виробництва у вигляді надання субсидій, звільнення від податків, пільгової тарифної політики.

Крім економічних, існують і інші перешкоди на шляху розвитку сонячних технологій: відсутня державна політика у області використання сонячної енергії; на рівні держави відсутня координація і координуючий орган у області розвитку сонячних технологій; не існує інформаційна система для розповсюдження відомостей про наявність сонячних технологій, їх параметри, екологічні переваги, практично повністю відсутня інформація про упроваджені демонстраційні проекти.

Для реалізації подібних проектів в Україні необхідна комплексна державна інвестиційна підтримка із залученням закордонних інвесторів для розвитку нових енергетичних технологій.

ЭНЕРГОЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА И ПУТИ ЕЕ РЕШЕНИЯ

Костюченко Н.Н., Ищенко Н.

На современном этапе экономического развития все острее осознаются мировым сообществом две важнейшие проблемы — экология и энергетика, а также их взаимосвязь. В последние десятилетия именно эти проблемы определяют общее неприятное предкризисное ощущение перспектив развития мирового топливно-энергетического комплекса (ТЭК). Речь идет о перспективе неизбежного истощения традиционных природных энергетических ресурсов Земли (1-я проблема) и о перспективе все большего нарушения экологического равновесия (2-я проблема) на фоне непрерывного роста производства и потребления энергии. Указанные проблемы можно сформулировать как единую энергоэкологическую задачу, стоящую перед Человечеством, и скорейшее ее решение будет открытием новых перспектив развития цивилизации, позволит значительно снизить общую политико-социальную и экономическую напряженность, найти ответы на глобальные экологические вопросы.

Для нахождения пути решения основой должно стать понимание всей актуальности и важности поставленной задачи, как для всего Мира, так и для отдельного человека, а также комплексное решение этой проблемы. Современное экономическое устройство развитого мирового сообщества формирует противоборствующие взаимоотношения энергетики и экологии. Энергозатратным предприятиям необходима максимально быстрая экономическая выгода, вследствие для чего экологические соображения часто остаются на втором плане. Однако как государство, так и общественность все более накладывают ограничения на антиэкологические последствия работы энергозатратных предприятий. Практически всегда энергетика выступала разрушителем экологического равновесия, создавала экологические проблемы, которые не разрешены до сих пор. Однако очевидно, что решение проблемы «энергетика - экология» состоит не в нахождении приоритета одной «э» перед другой, а в исключении противоречия между ними и в поиске общего решения энергоэкологической задачи на благо каждого человека, на благо всего Человечества.

Энергоэкология - это глобальная, многогранная (научно-техническая, образовательная, политическая, экономическая, философская, социальная) проблема. Можно уверенно сказать, что это одна из важнейших задач современности, требующая незамедлительного решения. Сегодня можно сформулировать ближайшие цели. Первые шаги - это становление и развитие энергоресурсосберегающего подхода ко многим вопросам современной действительности, и становление соответствующего мышления, внедрение этого подхода в экономику, технику, культуру. Энергетический потенциал Земли ограничен. Ископаемых ресурсов, при современном уровне потребления, по прогнозам хватит Человечеству ненадолго. Вместе с тем потери этих ресурсов при использовании катастрофические. Энергопотери, вредные выбросы ставят под угрозу безопасность всего Мира. Современное энергосбережение - это снижение энергопотерь как путем исключения излишних затрат ресурсов, так и путем более полного их потребления (т.е. увеличения эффективности использования топлива, включая утилизацию тепловых потерь), и, как следствие, снижение вредных выбросов в окружающую среду.

Тенденции развития общества требуют резкого повышения эффективности использования природных ресурсов; принятия новых нетрадиционных решений, способных в кратчайшие сроки и с минимальными затратами решить проблемы нехватки электроэнергетических мощностей и модернизации энергетики в соответствии с требованиями Повестки на XXI век. Приоритетным должно стать внедрение энергоэффективных технологий получения электроэнергии. Важным направлением энергосбережения является поиск новых эффективных экологически чистых и безопасных источников энергии и экоэнергетических технологий, в первую очередь, так называемых "бестопливных" технологий. Энергоресурсосбережение предполагает также максимальное использование там, где это возможно, нетрадиционных и возобновляемых источников энергии.

Программа энергосбережения - это и программа энергетического развития, и программа экологической безопасности, это первый шаг к энергоэкологии. А энергоэкология - необходимое и достаточное условие перспективного развития Цивилизации, дорога в будущее.

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ БІЗНЕСУ НА ШЛЯХУ ДО ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Н.М. Костюченко, Хом'як М.П.

Виникає багато питань з приводу чи є корпорації морально відповідальними суб'єктами. Чи зобов'язаний бізнес забезпечувати зайнятість в суспільстві, усувати дискримінацію, зберігати стан навколишнього середовища тощо?

Існує чотири підходи, що дають відповідь на це питання. Перший - ринковий підхід, який виправдовує принцип примноження прибутку як єдиний принцип діяльності компаній, залишаючи, таким чином, поза увагою соціальні проблеми. За підходом з позиції державного регулювання, корпорації є соціально відповідальними і потребують досить сильних стримуючих засобів у вигляді законів. З точки зору прихильників позиції корпоративної совісті та культури, соціальна відповідальність спирається на загальнолюдські цінності, якими дорожать і керівництво, і підлеглі, і формується в результаті саморегулюючої в етичному плані діяльності. Корпоративна культура – це система цінностей, бездоказово поділюваних персоналом конкретного підприємства, пов'язаних з кінцевими цілями його розвитку, що визначає рішення, вчинки й всю діяльність персоналу.

Цікавим є дослідження Лоренса Колберга з Гарварду, який протягом двох десятиріч проводив співбесіди з людьми з метою визначення логіки їх моралі. Він зробив висновок, що існують три чітко визначені рівні етичного міркування, і що кожен з цих рівнів складається з двох стадій:

1. Предконвенційний рівень:

- *Стадія 1: Стадія "винагороди і покарання".* З неї починає кожна людина. Ми робимо правильні вчинки для того, щоб уникнути покарання.

- *Стадія 2: Стадія індивідуалізму і взаємовигоди.* Коли дорослішаємо, ми продовжуємо діяти, керуючись власними інтересами, однак усвідомлюємо, що інші люди теж мають свої інтереси. Тому для забезпечення своїх інтересів ми вступаємо в "угоди".

2. Конвенційний рівень:

- *Стадія 3: Стадія суспільного конформізму.* На даній стадії ми діємо таким чином, як цього від нас очікують близькі до нас люди (сім'я, друзі) або суспільство взагалі.

- *Стадія 4:* Стадія закону і правопорядку, або стадія соціальної системи. На цій стадії кожен вважає своїм обов'язком зберігати цілісність системи. Відповідно, мораль у такій ситуації обмежується законами і правилами суспільства.

3. Постконвенційний рівень:

- *Стадія 5:* Стадія громадянського договору. На цій стадії кожен усвідомлює, що права і обов'язки базуються на раціональному розрахунку загальної корисності, а саме, на принципі "найбільшого добра для найбільшої кількості людей".

- *Стадія 6:* Стадія універсальних принципів. На цій стадії громадянин вірить в такі універсальні моральні принципи, як справедливість, рівність і гідність кожної людини, а також відчуває свій особистий обов'язок перед суспільством. Колберг відмічає, що цієї стадії досягають дуже небагато людей.

Колберг стверджує, що двоє з кожних трьох дорослих американців зупиняються в своєму моральному розвитку на четвертій стадії чи нижче. Тому їх мораль, по суті, обмежується лояльністю до правил і законів суспільства.

Стосовно України, ми повинні відмітити, що на даний момент часу ми знаходимося на першій стадії - «винагороди і покарання». "Плачевний" стан етики бізнесу в Україні не в останню чергу є наслідком недостатньої уваги до етичних аспектів становлення підприємництва, перш за все, з боку держави, яка покликана створити цілісну і струнку систему законів і нормативних актів.

З точки зору вирішення екологічних проблем потрібно зауважити, що підприємці не приділяють достатньої уваги проблемам екології тому, що для бізнесу це може означати більші витрати виробництва, що в свою чергу не є вигідним. Якщо розглянути довгостроковий період, то витрати окупляться, і це є більш ефективним для підприємця, ніж щорічні витрати на екологію. Слід зрозуміти, що задоволення особистих потреб людини можливе лише за умов здорового, повноцінного природного середовища, зберегти яке можна лише перейшовши на нові світоглядні позиції та нову систему цінностей.

Таким чином Україні потрібно прямувати до другої стадії-індивідуалізму і взаємовигоди, коли вже сама людина буде зацікавлена у вирішенні суспільних соціальних проблем(у тому числі і екологічних), це стане її потребою і частиною її моральної суті, а не просто побоюванням покарання.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ

Чорток Ю.В., Масло В.В.

Нині поняття „екологічна безпека” ототожнюється з охороною та збереженням природного середовища. Вона є невід’ємною складовою національної безпеки країни, чинником процесів трансформації економічних відносин і глобалізації. Тому на нинішньому етапі розвитку економічної системи забезпечення екологічної безпеки визначає головні ознаки функціонування транспортної логістики.

Екологічна безпека обумовлена техногенною дією транспорту на навколишнє середовище, а саме: викидами шкідливих хімічних речовин і віброакустичною дією; електромагнітним опроміненням; наявністю відходів експлуатації.

Проблема боротьби із забрудненням навколишнього атмосферного повітря є однією з найгостріших екологічних проблем функціонування транспортної логістики. Частка транспорту як забруднювача в Україні складає 40%. Найбільшими забруднювачами виступають автомобільний та залізничний транспорт.

Екологічна безпека транспортної логістики визначається як складова національної безпеки та передбачає певний стан розвитку економіки держави і нормативно-правових відносин у суспільстві. Екологічну безпеку транспортної логістики розглядають на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях, її підрозділяють на природно-екологічну та техногенно-екологічну. Якщо перша спрямована на попередження та ліквідацію наслідків забруднення, скорочення площі лісів, зниження родючості ґрунтів тощо, то друга зумовлена такими чинниками як скорочення темпів ВВП, впливом техногенних об’єктів на продуктивні сили регіону, погіршенням стану основних фондів транспортних підприємств.

Розглядати економіко-екологічну безпеку транспортної логістики можна з точки зору факторів її формування та реалізації, серед яких:

- інституційні;
- управлінські;
- соціально-економічні;
- внутрішньополітичні;
- зовнішньополітичні.

Загрозою для функціонування транспортної логістики є конкретна небезпека, що створює перешкоди для роботи транспорту в певний період часу та порушує його економічні інтереси. Тому основними поняттями екологічної безпеки є розвиток, функціонування, стійкість, рівновага.

Основна діяльність у сфері екологічної безпеки спрямована на досягнення економічних цілей роботи транспорту з мінімізацією шкідливого впливу на навколишнє середовище. Інструментом забезпечення є природоохоронна діяльність у сфері транспортної логістики.

До методів оцінки безпеки належать: спостереження динаміки зміни основних показників діяльності, визначення інтегральної оцінки безпеки, багатомірний аналіз, методи аналізу й обробки сценаріїв функціонування транспорту за певних умов, методи оцінки ймовірності виникнення аварійних ситуацій, математичне моделювання.

Концептуальні підходи до розробки шляхів забезпечення екологічної безпеки транспортної логістики відображають певний етап розвитку економічного та екологічного наукових напрямків. Вдосконалення безпеки та нормативно-правової бази природоохоронної діяльності як системи принципів, поглядів та шляхів вирішення екологічних проблем є запорукою економічного зростання країни і сталого розвитку її економічної системи.

Концепція вдосконалення безпеки повинна спиратися на такі основні положення:

- узагальнення міжнародного досвіду вирішення проблем екологічної безпеки транспортної логістики;
- дослідження основних екологічних загроз та екологічних ситуацій, які можуть виникати з вини як самої організації, так і з вини регіональних чи державних установ;
- аналіз системи державного, регіонального та галузевого управління екологічною безпекою, попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій;
- мінімізація соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій в організаціях екологічного характеру.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ З КРАЇНАМИ ЄС, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Кліменко О.В., Харламов Д.Ю.

Країни ЄС другі за обсягами споживання товарів області після країн СНД.

Щодо питання вступу України до СОТ, в області розпорядженням голови облдержадміністрації створено обласну робочу комісію з зазначених питань, яка провела відповідну роботу по галузям економіки регіону і зробила відповідні висновки.

Основними проблемами та невирішеними питаннями області у сфері зовнішньоекономічної діяльності є:

1. В 2005 році збереглась тенденція до вкрай нерівномірного розподілення обсягів зовнішньої торгівлі між територіями та підприємствами області.
2. Слабкими залишаються в області темпи реструктуризації та диверсифікації промислового комплексу, переробної промисловості, тому протягом року більше ста підприємств області не здійснювали експортно-імпортних операцій.
3. Продовження застосування заходів захисту внутрішнього ринку Україною та Російською Федерацією має значний негативний вплив на стан взаємного товарообігу Сумської області з регіонами Росії, особливо з прикордонними.
4. Залишається слабкою робота з адаптації законодавчої бази у сфері зовнішньоекономічної діяльності України та Російської Федерації.
5. Повільно проходить робота по створенню нормативно – правової бази по міжрегіональному та прикордонному співробітництву країн СНД, до того ж існуюча база не адаптована до законодавства ЄС та СОТ. Не задіяні у потрібному обсязі до цієї роботи регіони.
6. На рівні регіонів не створені інституції, які займаються питаннями європейської інтеграції та підготовкою

- економіки України у зв'язку із вступом до СОТ.
7. Відсутність на державному рівні механізму впровадження Державних програм з питань європейської та євроатлантичної інтеграції не дозволяє на належному рівні виконувати вимоги зазначених програм.
 8. На державному рівні не задіяний механізм підготовки та перепідготовки державних службовців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції.
 9. Недосконалою залишається митна статистика та статистична звітність.

Підсумовуючи стан зовнішньоекономічної діяльності області за 2005 рік, слід зазначити, що збереглась тенденція нарощування експортних поставок регіону.

Нарощування експортних поставок в 2005 році відбулося майже по всім товарним групам, але основу товарної структури експорту становлять машини та устаткування.

Російська Федерація залишилась основним зовнішньоторговельним партнером області.

Протягом 2005 року відбулось значне зменшення експорту послуг.

Досягнуто відповідних результатів у сфері міжрегіонального та прикордонного співробітництва з Литвою, Польщею, Грузією, Російською Федерацією.

Задіяна робота по створенню євро регіону «Ярославна».

Поряд з цим необхідно прискорити вирішення наступних питань:

Активізувати роботу з районами та містами області в сфері зовнішньоекономічної діяльності, інвестиційного співробітництва, зовнішніх зносин, європейської інтеграції

Активізувати в регіоні роботу щодо навчання фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції.

Роботу, спрямовану на подальший розвиток міжрегіонального і прикордонного співробітництва необхідно направити у площину торгово-економічного співробітництва.

Активізувати роботу в області щодо підготовки економіки у зв'язку із вступом України до СОТ.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ З УРАХУВАННЯМ СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕГІОНУ

Кліменко О. В. , Калантаєнко Ю. І.

Нині людство є свідком нового етапу глобальної еволюції світової цивілізації – переходу до постіндустріального суспільства, де основним видом ресурсів є інтелектуальні. На жаль за останні 15 років вони зазнали певної руйнації. Має місце втрата кадрового потенціалу, в тому числі обслуговуючого, що стримує розвиток науки в країні. Уже багато підприємств мають сумніви щодо кваліфікації підготовлених спеціалістів. Разом з тим, Україна ще характеризується високо розвинутим інтелектуальним потенціалом, потужність якого, як відомо, становить 137-138 млрд. дол., а за відносною кількістю осіб з вищою освітою наша країна входить до першої десятки розвинутих країн світу.

Ефективне використання цього потенціалу вже у найближче десятиріччя могло б забезпечити високе зростання економіки, входження країни в групу європейських країн – лідерів за соціально – економічним розвитком.

Аналізуючи стан освіти сьогодні, слід зазначити, що вона не є загальнодоступною, незважаючи на те, що за останні 14 років практично не змінилася мережа загальноосвітніх навчальних закладів, здійснено її диверсифікацію за видами, а також формою власності. Загальноосвітні навчальні заклади відвідують у цілому по Україні 78,6% загальної чисельності населення віком 6-17 років, у тому числі в Донецькій області – 70,4, а в Хмельницькій – 83,6%. Різниця, як ми бачимо, помітна. З різних причин у 2004 році в Україні не здобули повну середню освіту понад 5517 дітей і підлітків від 6 до 18 років. Усього лише 60-70% молоді здобувають середню освіту, тоді як приміром, у країнах Євросоюзу цей показник практично дорівнює 100%. А це негативно позначиться в майбутньому на інтелектуальних ресурсах нашої держави, на результатах економічної діяльності.

В умовах інформатизації важливим показником розвитку освіти є забезпечення шкіл комп'ютерами. Навіть у містах їх не мають 575 шкіл, а в сільській місцевості – понад 60%. У цілому в Україні на 75

учнів припадає один комп'ютер. А звідси – й низький рівень доступу до Інтернету.

Стратегічними пріоритетами розвитку системи освіти регіону, реалізація яких сприяє динамічному просуванню на шляху досягнення головної мети її функціонування, втіленої у забезпеченні конституційних гарантій доступності та рівності прав громадян на отримання освіти, поліпшенні інтелектуальних та професійно – кваліфікаційних характеристик людського капіталу, вдосконаленні моральних засад і світогляду населення, є:

- оптимізація мережі закладів освіти відповідно до основних потреб населення, розширення мережі закладів нового типу, що відповідає потребам населення регіону та структурі освіти України в цілому;
- створення можливостей для здобуття населенням області якісної загальної та вищої освіти;
- здійснення належного матеріально – технічного забезпечення навчальних закладів;
- поліпшення рівня забезпеченості навчальних закладів відповідною літературою, що потребує додаткових коштів з державного бюджету тощо;

Реалізація заходів щодо поліпшення якості освітніх послуг полягає у:

- розвитку загально освіченої особливості шляхом піднесення рівня її доступності до якісного виховання в дошкільних закладах, створення більш сприятливого психолого – педагогічного середовища та підвищення кваліфікацій педагогічних працівників;
- розвитку й покращення структури змісту освіти, вихованню економічно активної особистості, яка відповідає вимогам часу;
- нормативно – правовому регулюванні ринку освітніх послуг, спрямованому на досягнення їх стандартів, поліпшення їх якості та конкурентоспроможності;
- забезпеченні навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою та необхідною інформаційною базою тощо.

Послідовна реалізація таких напрямків і заходів сприятиме зміцненню та подальшому зростанню інтелектуального потенціалу країни, а разом з цим і її соціально – економічному відродженню.

ФОРМИРОВАНИЕ СБЫТОВОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

Коваленко Е.В., Мовчан З.В.

В рыночной экономике все чаще подходят к вопросу выбора каналов распределения товаров. Для каждой отдельной фирмы выбор способа товаропродвижения будет обусловлен ее индивидуальными особенностями: размером фирмы, видом выпускаемой продукции, ее качествами, степенью удаленности от потребителей и поставщиков, их концентрацией.

В первом случае фирма может сама формировать свою сеть сбыта, при которой возможное оперативное и эффективное регулирование цен, потребители расположены близко к фирме, и их количество ограничено, а также высока вероятность прогноза их покупательской способности.

Во втором случае фирма реализовывает свою продукцию через посредников, где имеет дело со сбытовым агентом, объем сбыта которого достаточно велик и который может принять на себя расходы связанные со сбытом, берет на себя реализацию всей продукции клиента-предприятия конкретной отрасли.

Планируя сбытовую политику, фирма должна решить ряд важных вопросов по организации сети сбыта: определить стратегию сбытовой политики, методы и типы канала товародвижения, число уровней каналов, выбрать систему руководства каналами сбыта, определить главенствующую роль фирмы, установить ширину канала товародвижения, сформулировать уровень интенсивности канала товародвижения и т.д.

Очень важна при выборе торгового посредника большая осмотрительность и осторожность, поскольку под угрозу ставится не одна или несколько сделок, а качество сбытовой деятельности в целом. Поэтому рекомендуется при формировании сбытовой системы и сети каналов товародвижения фирме-производителю товаров или услуг учитывать особенности конечных потребителей, возможности самой фирмы, характеристики товара, степень конкуренции и сбытовую политику конкурентов, характеристики и особенности рынка, сравнительную стоимость различных сбытовых систем и структур каналов сбыта.

КЛИМАТ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ

Костюченко Н.Н., Теленко И.

Климатическая система и климат играют важную роль в общем ресурсном потенциале экономики. Принципиальное отличие этих ресурсов в том, что они созданы в результате природных процессов, а не деятельности человека. Это приводит к определенным проблемам при оценке стоимости этих ресурсов. Важными особенностями присущими климатическим условиям являются неоднородность характеристик, невозможность их стандартизировать и контролировать, естественная ограниченность и пр.

Выбирая экономические варианты предотвращения изменения климата, различные проекты и на правления экологизации экономики, необходимо иметь критерий для определения наилучшего проекта. Таким критерием служит понятие "экономическая эффективность". Основным механизмом определения экономической эффективности проекта/программы выступает сопоставление затрат и выгод (результатов) в денежном выражении, необходимых для реализации этого проекта/программы. Данный подход получил название "анализ "затраты-выгоды". Экономическую эффективность также часто определяют как соотношение затрат и эффекта, который отражает стоимостный прирост выгод в результате реализации проекта. Следует различать эффект и эффективность. Очевидно, что необходимо сопоставлять потенциальный эффект с вызвавшими его затратами, т.е. рассчитать эффективность. Получение большого эффекта может потребовать огромных затрат, что сделает проект экономически нереализуемым. В качестве выгоды могут выступать разнообразные результаты. Общим правилом выбора экономического решения является максимальное превышение потенциальной выгоды (B) над затратами (C).

Другим возможным подходом для определения эффективности инвестиций и выгодности климатических проектов/программ может служить анализ "затраты-результаты/эффективность". В этом подходе не ставится задача определить эффект, выгоды или эколого-экономический ущерб от реализации мероприятия для последующего сопоставления с затратами. Главное - найти такой вариант развития, который бы минимизировал издержки для достижения заранее поставленной

цели.

Для принятия правильных экономических решений в климатической сфере очень важен адекватный учет экономической ценности природы, "климатических" выгод и издержек. Выделим этот фактор (E) и представим формулу, в которой записано условие эффективности принятия проекта/программы при анализе "затраты/выгоды", в следующем виде:

$$B - C \pm E > 0$$

Экологическая составляющая E может быть как положительной, так и отрицательной. В зависимости от направленности проекта/программы к общим выгодам может добавляться эколого-экономический эффект (снижение загрязнений, вызываемое этим фактором улучшение здоровья и т.д.) или, соответственно, в случае "антиэкологичного" проекта/программы (ущерб для окружающей среды и здоровья и пр.), вычитаться. Последний случай, очевидно, является самым распространенным, и затраты при этом увеличиваются. С учетом этих замечаний предыдущая формула может быть преобразована следующим образом:

$$(B + Ve) - (C + Ce) > 0$$

где Ve – эколого-экономический эффект проекта /программы;

Ce – эколого-экономический ущерб (дополнительные затраты) проекта/программы.

В случае программ по смягчению последствий изменения климата и/или адаптации к ним различаются дополнительные (изначально включены в цели) и сопряженные (вторичные, побочные эффекты) эколого-экономические эффекты и ущербы.

Снижения затрат на климатические мероприятия можно также добиться за счет эффекта «двойного дивиденда» при рециклировании доходов от экологических/климатических налогов. Передача развитым странам технологий в развивающиеся страны приведет к выравниванию технологического уровня мировой экономики.

Таким образом, для определения эффективности эколого-климатических проектов целесообразно использовать механизм сопоставления затрат и выгод или затрат и эффекта в денежном выражении, а также анализ «затраты-результат», которые дадут возможность адекватно оценить экономическую часть программы снижения выброса парниковых газов в атмосферу.

ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ У ДОСЯГНЕННІ ЕКОЛОГІЧНО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сабадаш В.В.

Інтенсивний характер природокористування, що характеризується все більш масштабними обсягами залучення і використання ресурсів екосистем задля потреб соціально-економічного зростання, є джерелом потенційних екологічних «ресурсних» конфліктів.

Проблема забезпечення екологічно сталого розвитку – ключовий компонент „Цілей розвитку на тисячоліття”, окреслених „Декларацією Тисячоліття” [6]. Досягнення сталості розвитку потребує управління багатьма активами: людським, фізичним і *природним* капіталом, які є основою такого розвитку. Стратегічними завданнями розвитку мають стати: 1) пріоритет природоохоронних заходів у політиці та національних програмах; 2) зменшення обсягів втрат екологічних ресурсів; 3) покращання доступу до екологічних послуг.

Найбільш актуальними напрямками розвитку конфліктних ситуацій є: 1) «земельні» конфлікти; 2) «водні» конфлікти; 3) «лісові» конфлікти; 4) «мінеральні» конфлікти; 5) «продовольчі» конфлікти; 6) «асиміляційні» конфлікти; 7) *комплексні* конфлікти [2; 3; 4].

Глобалізаційні процеси, характерні для постіндустріального і інформаційного етапу розвитку економічних систем, „продукують” і нові проблеми, які є чинником потенційних екологічних конфліктів: генетична інженерія (генетично модифіковані продукти) – джерело „генетичних” конфліктів; „цифрова” нерівність (різниця у рівнях розвитку інформаційних технологій у мегаполісах, великих містах і периферії) та використання „інсайдерної” (insider) інформації [5] – джерело „інформаційних” конфліктів.

Соціо-еколого-економічна природа екологічних конфліктів базується на таких основних проблемних вузлах:

- форми власності на ресурс, його розробку і використання, які мають місце у державі;
- економіко-правові механізми набуття права власності на ресурс, способи (методи) реалізації цих прав;
- нестабільність фінансово-економічної системи держави;
- конфлікти між власниками, посередниками, користувачами екологічного ресурсу через його непоновлюваність та/або обмеженість;

- розподіл (перерозподіл) соціо-еколого-економічних ефектів від володіння/використання екологічного ресурсу [1];
- зіткнення інтересів (перш за все, економічних): готовність господарюючого суб'єкту нести природоохоронні витрати та шляхи використання отриманого від експлуатації природного ресурсу прибутку;
- визначення меж зростання/зменшення витрат та прибутку від експлуатації природного ресурсу;
- наявність розвиненої інфраструктури;
- відкритість суспільства, його готовність до вирішення екологічних конфліктів;
- доступ населення до користування якісними екологічними послугами (рекреація, санітарія, домогосподарства тощо).

Формування і впровадження якісно нових механізмів розв'язання екологічних конфліктів на основі вирішення вищезазначених проблем може бути запорукою стабільного економічного зростання та поступового розв'язання проблем неекономічного характеру.

Список літератури

1. Мельник Л.Г. Экономика развития. – Сумы: Университетская книга, 2000. – 450 с.
2. Мельник Л.Г., Сабадаш В.В. Экологические конфликты в международной эконо-мике: проблемы и решения//Європейський вектор економічного розвитку: Зб. наук. праць/За заг. наук. ред. проф. А.О. Задой, проф. В.М. Тарасевича. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2005. – С. 108-117.
3. Сабадаш В.В. Екологічні конфлікти у сучасній системі природокористування//Механізм регулювання економіки. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2004. – № 4. – С. 73-79.
4. Melnik L.G., Sabadash V.V. Ecological Conflicts in Global Economy//Глобализация, новая экономика и окружающая среда. Проблемы общества и бизнеса на пути к устойчивому развитию/Материалы Седьмой международной конференции Российского общества экологической экономики/Под ред. И.П. Бойко, Н.В. Пахомовой, С.Э. Шмелева, И.А. Шмелевой. – С.-Пб.: Изд-во С.-Петербургского университета, 2005. – С. 215-216.
5. Peter-Jan Engelen. Regulating Insider Trading – An Ethical Consequentialist View//Механізм регулювання економіки. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – № 1. – С. 139-155.
6. World Bank. The Cost of Attaining the Millenium Development Goals. – Washington, DC, USA, 2002.

ЗМІСТ

1. Боронос В.Н., Шевченко Т.И. Институциональное инвестирование, его экологическое содержание.....	3
2. Шевченко Т.И. Асимметричность информации как фактор возникновения товарно - денежных отношений.	5
3. Шевченко Т.И., Яковлева А.В., Константинов А.В., Неэкономические эффекты инвестирования.....	7
4. Ілляшенко К.В. Бузова Т.П. Проблема податкового стимулювання енергозбереження в Україні.....	8
5. . Ілляшенко Т.О. Бондар О. Проведення санацій підприємств.....	10
6. Ілляшенко Т.О., Чечель В.Г. Чи потрібні Україні ПДВ – рахунки?.....	11
7. Іваненко А.П., Яцина Г.В. Проблеми прогнозування ймовірності банкрутства в Україні.....	13
8. Савченко К.В., Яценко Е. Економічні аспекти антикризового управління підприємствами.....	14
9. Савченко К.В., Шептун А. Соціально-фінансовий аспект реформування збройних сил України.....	15
10. Савченко К.В. Яковлева Г. Казначейське обслуговування вищих навчальних закладів.....	17
11. Ілляшенко К.В., Яцина Г.В. Спрощена система оподаткування її проблеми та шляхи вирішення.....	19
12. Ілляшенко К.В. Піскун. Е.Л, Актуальні проблеми та головні завдання реформування ДПС України.....	20
13. Ілляшенко К.В. Бондаренко І.А. Проблема підвищення ефективності податкового середовища суб'єктів господарювання.....	22
14. Мельник О.І., Подужайло О.В. Аналіз можливих наслідків зміцнення та знецінення обмінного курсу гривня/долар.....	24
15. Боронос В.Г., Мухіна А.В. Управління фінансовими ризиками підприємства.....	26
16. Ілляшенко К.В., Калюжний Р.П. Особливості сплати податків НАК “НафтогазУкраїни” до держбюджету в сучасних умовах.....	29
17. Боронос В.Г., Бутиріна І.О. Шляхи удосконалення бюджетного механізму України.....	31
18. Боронос В.Г., Кононенко Ю.И., Власова И.Ю. Реформы в	

России: опыт перехода к рыночной экономик.....	33
19. Іваненко А.П. Фінансові джерела та механізми активізації сталого інноваційного еколого - економічного та соціально-економічного розвитку України.....	35
20. Ілляшенко К.В., Бершова М.О. Проблеми взаємодії податкового та фінансового обліків	37
21. Ілляшенко К.В., Кравченко Ю.А. Принципи оподаткування та основи для вдосконалення побудови системи оподаткування.....	39
22. Скляр І.Д., Власова І.Ю., Кононенко Ю.І. Рішення інноваційних проблем розвитку України.....	41
23. Скляр І.Д. Власова І.Ю., Кононенко Ю.І. Підвищення заробітної плати як фактор формування середнього класу в Україні.....	43
24. Борнос В.Н., Мамчук И.В. Структуризация эколого-экономических показателей производства.....	45
25. Антонюк Н.А., Блага І.О. Формування державної інноваційної політики.....	47
26. Лисица В.И., Заковоротная Я.С. Учет экологических затрат.....	48
27. Лисица В.І., Павленко Н.Ю. Організація системи управлінського обліку.....	50
28. Мамчук І.В., Шевченко К.М. Еколого-економічний аспект міграції робочої сили.....	52
29. Рубанов П.М., Піддубний Є.С., Порівняльний аналіз дискримінантних моделей оцінки фінансового стану підприємства.....	54
30. Іваненко А.П. , Проданова О.В. Вдосконалення механізму лізингу в Україні.....	55
31. Кобушко І.М., Онищенко Е.С. Система оподаткування в Україні та шляхи її удосконалення.....	57
32. Лисица В.І., Дябло А.Б. Бізнес - інкубування як спосіб стимулювання малого бізнесу.....	59
33. Абрамчук М.Ю., Лимар В.В. Проблеми фінансування інноваційної діяльності в АПК.	61
34. Лисица В.І. Погасій Л.В. Проблеми функціонування податку на додану вартість і пропозиції щодо його реформування.....	63
35. Захаркин А.А. Финансовая оценка инновационных	

решений с учетом природоохранных требований.	65
36. Боронос В.Г., Загребельна Г.В. Аналіз проблем розвитку малого підприємництва в Україні.....	67
37. Ілляшенко Т.О. Станкевич С.Е., Місцеві фінанси в системі економічного і соціального розвитку держави.....	69
38. Захаркин А.А. Вихров Д.Ю., Финансовое равновесие предприятий в условиях рыночной трансформации экономики Украины.....	71
39. Рубанов П.М., Проданова О.В. Аналіз методик визначення ефективності лізингу.....	73
40. Евдокимов А.В., Слющенков А.В. Взаимосвязь экономики и менталитета.....	75
41. Дроздова Е.Ю., Гиенко С.Г. Аутсорсинг как одна из форм бизнеса.....	76
42. Беспалов А.В., Кукушка А.А. Реклама как инструмент продвижения продукции.....	78
43. Кукушка А.А. Реклама как инструмент продвижения продукции.....	79
44. Чумак Л.Ф., Васильченко Н.В. Интегральна оцінка кризового стану підприємства	81
45. Коваленко Е.В., Вихров Д.Ю. Институциональное обеспечение конкурентной политики в Украине.....	83
46. Олефіренко О.М., Кононенко Ю.І., Власова І.Ю. Internet – важный ресурс управления.....	85
47. Олефіренко О.М., Кононенко Ю.І., Власова І.Ю. Потенціал заощадження населення України.....	87
48. Лукаш О.А., Лазаренко К.О. Аналіз досвіду європейської інтеграції для України.....	91
49. Лукаш О.А., Косик Я.В. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектора.....	92
50. Олюха И.Л. Капиталовложения предприятий.....	94
51. Чумак Л.Ф. Васильченко Н.В. Интегральна оцінка кризового стану підприємства.....	96
52. Сотник І.М., Штефко О.М. Шляхи реформування ринку праці в Україні.....	98
53. Сотник І.М., Шкиря О.І. Нерухомість як об'єкт економічної оцінки.....	99
54. Дегтярьова І.Б., Дейнека О.В. Роль інвестиційних процесів у розв'язанні продовольчої проблеми країни.....	100

55. Дегтярєва І.Б., Половинка Ю.Ф. Бюджет та макроекономічний розвиток України.....	101
56. Петренко В.В., Сопілко К.М. Інформаційне забезпечення маркетингу інноваційної діяльності на підприємстві.....	102
57. Петренко В.В., Долгозв'язга О.В. Реформування податкового механізму в Україні	103
58. Мишенина Г.А., Войтенко М.А. Проблемы ценообразования в экологическом предпринимательстве..	104
59. Костюченко Н.Н. Необходимость формирования новой институциональной бази на пути к устойчивому развитию.....	106
60. Лукаш О.А., Устименко А.О. Шляхи удосконалення законодавчої бази оподаткування.....	108
61. Лукаш О.А., Скиба О.В. Державне регулювання зайнятості населення.....	110
62. Лукаш О.А., Мошкіна К.О. Аналіз функцій бюджету при реалізації державної політики	112
63. Лукаш О.А., Ткаченко Г.В. Роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності машинобудівного комплексу України	114
64. Лукаш О.А., Ліннік Ю.В. Малий бізнес та проблеми його розвитку в Україні	116
65. Дерев'янку Ю.Н., Бунковская Н.С. Инновации в металлургический комплекс.....	117
66. Дерев'янку Ю.М., Олійник Н.В. Аналіз індикаторів сучасного стану суспільного добробуту населення України.....	118
67. Калениченко Ю. Б. , Попов А.А. Реформирование системы обслуживания транспортного средства, как один из инструментов снижения антропогенной нагрузки на окружающую среду.....	120
68. Шкарупа Е.В., Скакун С.В. Использование вторичных ресурсов как альтернативный источник восполнения ресурсного потенциала Украины.....	122
69. Мішеніна Н.В., Безноєва А.В. Проблема оптимального співвідношення національного та іноземного капіталів у розрізі приватизаційних процесів в Україні.....	124
70. Мішеніна Н.В., Денисенко П.А. Вітчизняні і світові тенденції пошуку джерел енергозабезпечення.....	126
71. Мишенина Г.А. Комплексная оценка уровня рыночного развития экологического предпринимательства.....	128

72. Мишенина И.Е. Экологический баланс как инструмент управления предприятием.....	130
73. Дроздова Е.Ю., Гончарова Т.И. Проблемы обращения с твердыми бытовыми отходами.....	132
74. Журавлев М.Н., Дудка И.П. Методические подходы к оценке инновационного потенциала предприятия.....	134
75. Горобченко Д.В., Ожог М. С. Ценовое Регулирование рынка Телекоммуникаций в условиях формирования конкурентной среды	136
76. Коваленко Е.В., Кравец Ю.В. Управление интеллектуальным развитием персонала.....	138
77. Шапочка М. К., Сагер Л.Ю. Екологічні проблеми сталого розвитку поселень	139
78. Шапочка М.К., Вакуленко В.В. Екологічні проблеми природних вод в Україні та шляхи їх вирішення.....	141
79. Подлесна В.Г., Сапун Л.В. Використання маркетингових інновацій в діяльності підприємств.....	143
80. Ходун Т. В., Руденко Е.В. Зарубежный опыт реализации различных моделей финансирования здравоохранения.....	145
81. Коваленко Є. В., Ульяник В. Ю. Диференціація ставки ПДВ як шлях поліпшення соціального становища в Україні.....	147
82. Калениченко Ю.Б. Захоронение ТБО.....	149
83. Васильченко Н.В. Реструктуризация предприятий: трудовой аспект.....	151
84. Шапочка М. К., Швачко С. М. Проблема забруднення навколишнього середовища діоксаном.....	152
85. Шевцова С.В., Станкевич С.Є. Стратегія залучення інвестицій в підприємства сумської області.....	154
86. Коваленко Є.В., Кальнова А.М. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств за підсумками 2005 року.....	156
87. Руденко В.О., Гончаренко О.С. Інформаційні технології в корпоративному управлінні.....	158
88. Ковальова О., Гончаренко О. Інноваційна складова конкурентоспроможності в контексті її євро інтеграції....	160
89. Каринцева А.И., Харченко Н.А. Эколого-экономическая оценка деятельности региональных производственных систем..	162
90. Яковлева Г.В., Захаров І.В. Ціноутворення на ринку	

освітніх послуг.....	164
91. Макарюк А.В., Тарасенко А.А. Оффшорные компании: легальное планирование налогов или действенный способ «отмывания» денег.....	166
92. Шапочка Н.К. Саенко Е.Ю. Альтернативные источники энергии. Ветроэнергетика.....	167
93. Касьяненко В.О., Руденко В.О. Підходи до економічної ефективності оцінки віртуального бізнесу.....	169
94. Таранюк Л.Н., Таранюк К.В. Управление рисками при проведении процесса реструктуризации предприятий	171
95. Таранюк Л.Н., Коблянская И.И. Альтернативные источники энергии как способ снижения энергозависимости отечественной экономики.....	173
96. Дроздова Е.Ю., Колесник А.С. Проблемы и перспективы использования инструментов экоменеджмента в Украине.....	175
97. Коваленко Є. В., Кулик Н. В. Проблеми конкурентоспроможності вітчизняних виробників та шляхи їх вирішення.....	177
98. Шапочка М. К., Швачко Е. М. Локальна Меліорація кислих ґрунтів як засіб поліпшення агроекологічного стану ґрунтового покриву.....	179
99. Шевцова С.В., Шевцова Я.С. Аналіз ефективності використання основних фондів.....	181
100. Сотник О.М., Голишева Є.О. Використання альтернативних джерел енергії для задоволення зростаючих енергетичних потреб та вирішення екологічних проблем в Україні: проблеми та перспективи.....	183
101. Костюченко Н.Н., Ищенко Н. Энергоэкологическая проблема и пути её решения.....	185
102. Костюченко Н.М., Хом'як М.П. Етичні аспекти бізнесу на шляху до вирішення екологічних проблем.....	187
103. Чорток Ю.В., Масло В.В. Екологічна безпека транспортної логістики.....	189
104. Кліменко О.В., Харламов Д.Ю. Зовнішня торгівля з країнами ЄС, стан та перспективи реалізації програми інтеграції України до ЄС в Сумській області.....	191
105. Кліменко О. В. , Калантаєнко Ю. І. Стратегічні напрямки розвитку освіти з урахуванням соціально - економічних особливостей регіону.....	193

Наукове видання

Науково – технічна конференція викладачів,
співробітників, аспірантів і студентів
факультету економіки та менеджменту

„Економічні проблеми сталого розвитку”
(20-29 квітня 2006)

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ТОМ 1

Відповідальний за випуск проф. Жулавський А.Ю.
Комп'ютерне верстання Ковальова В.В.

Стиль та орфографія авторів збережені.

Підп. до друку 19.04.2006 р.

Формат 60X84 1/16.

Ум. друк. арк. 12,09, Наклад 50 прим. Замовлення № 267.

Обл.-вид.арк. 11,08.

Видавництво СумДУ. Свідоцтво ДК № 2365 від 08.12.2005 р.
40007, м. Суми, вул. Р.-Корсакова, 2.

Друкарня СумДУ. 40007, м. Суми, вул. Р.-Корсакова, 2.